

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko – správní

**Indikátory udržitelného rozvoje jako součást
strategických plánů**

Bc. Aneta Sedláčková

Diplomová práce

2011

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Aneta SEDLÁČKOVÁ**
Osobní číslo: **E090476**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Regionální rozvoj**
Název tématu: **Indikátory udržitelného rozvoje jako součást strategických plánů**
Zadávací katedra: **Ústav veřejné správy a práva**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem mé diplomové práce je navrhnout vhodné indikátory strategického plánu obce Kněžmost.

Udržitelný rozvoj, indikátory udržitelného rozvoje
Strategické plánování, strategický plán
Strategický plán obce Kněžmost
Analýza indikátorů udržitelného rozvoje strategického plánu obce Kněžmost
Návrh indikátorů strategického plánu obce Kněžmost

Rozsah grafických prací: –
Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

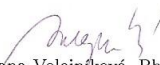
- BERAN, Václav; DLASK, Petr. Management udržitelného rozvoje regionů, sídel a obcí. Praha : Academia, 2005. 323 s. ISBN 80-200-1201-X.
BLAŠKOVÁ, Mária. Strategické plánovanie : vývoj a vybrané problémy. Bratislava : Ekonóm, 2001. 134 s. ISBN 80-225-1379-2.
European Environment Agency. Environmental signals 2002: Benchmarking the millennium: European Environment Agency regular indicator report. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2002. 147 s. ISBN 92-9167-469-9
MAIER, Karel . Územní plánování a udržitelný rozvoj. Praha : ABF - nakladatelství ARCH, 2008. 100 s. ISBN 978-80-86905-47-1.
MOZGA, Jaroslav; VÍTEK, Miloš . Udržitelný rozvoj a řízení rizik, program a krizí. Hradec Králové : Gaudeamus, 2002. 331 s. ISBN 80-7041-293-3.
ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. Indikátory udržitelného rozvoje : teoretické přístupy a zkušenosti v České republice. Případová studie Hradec Králové. Hradec Králové : Civitas per Populi, 2008. 52 s. ISBN 978-80-903813-6-0.
Strategický plán obce Kněžmost
Kněžmost [online]. 2001 [cit. 2010-06-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.knezmost.cz/>>.

Vedoucí diplomové práce: Ing. Martin Maštálka, Ph.D.
Ústav veřejné správy a práva

Datum zadání diplomové práce: 14. června 2010
Termín odevzdání diplomové práce: 6. května 2011

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejňková, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 7. července 2010

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se a moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60. odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mě požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 28. 6. 2011

Aneta Sedláčková

Poděkování:

Děkuji Ing. Martinovi Maštálkovi, Ph. D. za pomoc a rady, které přispěly k tvorbě této práce a pracovníkům Obecního úřadu v Kněžmostě za poskytnutí materiálů a informací.

Anotace

Diplomová práce se v obecné rovině zabývá udržitelným rozvojem a strategickým plánováním v prostředí obce Kněžmost. V první části jsou vysvětlena základní východiska řešených témat. Praktická část obsahuje analýzu Strategického plánu vybrané obce, výpočty indikátorů udržitelného rozvoje a návrh vhodné sady indikátorů k hodnocení rozvoje obce.

Klíčová slova

Udržitelný rozvoj, indikátory udržitelného rozvoje, strategické plánování, strategický plán

Title

Indicators of sustainable development as part of strategic plans

Abstract

This thesis is broadly concerned with sustainable development and strategic planning in the surrounding village Kněžmost. The first part explains the fundamental basis of solved issues. The practical part includes an analysis of the strategic plan selected municipalities, calculation of indicators of sustainable development and propose an appropriate set of indicators to evaluate the development community.

Keywords

Sustainable development, indicators of sustainable development, strategic planning, strategic plan

Obsah

Úvod.....	9
1 Udržitelný rozvoj a indikátory udržitelného rozvoje.....	11
1.1 Obecná východiska udržitelného rozvoje.....	11
1.2 Definice udržitelného rozvoje	13
1.3 Tři pilíře udržitelnosti.....	13
1.4 Indikátory udržitelného rozvoje	15
1.4.1 Sběr dat, konstrukce indikátorů a jejich účel.....	16
1.4.2 Typy indikátorů	16
1.4.3 Kritéria použitelnosti indikátorů.....	17
1.4.4 Indikátory udržitelného rozvoje na jednotlivých úrovních.....	18
2 Strategické plánování a strategický plán rozvoje města.....	26
2.1 Definice strategického plánování	26
2.2 Historie strategického plánování	28
2.3 Strategické plánování jako plánovací nástroj rozvoje města.....	28
2.4 Proces strategického plánování	29
2.5 Přístupy ke strategickému plánování.....	29
2.5.1 Ekonomický přístup.....	30
2.5.2 Socio-geografický přístup.....	31
2.5.3 Přístup udržitelného rozvoje.....	31
2.6 Strategický plán rozvoje města.....	33
2.6.1 Obecné charakteristiky a kritéria strategického plánu.....	34
2.6.2 Části strategického plánu.....	35
3 Analýza strategického plánu obce Kněžmost.....	40
3.1 Základní charakteristika obce Kněžmost.....	40
3.2 Metodika Strategie.....	42
3.3 SWOT analýza.....	43
3.4 Vize obce Kněžmost, dílčí vize a předpoklady k její naplnění	43
3.5 Rozvojové okruhy	44
3.6 Strategické cíle a opatření k naplnění cílů.....	45
3.7 Splněná či realizovaná opatření ke strategickým cílům	47
3.8 Implementace Strategického plánu.....	49
3.9 Vyhodnocení zpracování Strategického plánu	49
4 Výpočet a hodnocení indikátorů udržitelného rozvoje.....	50

4.1	Ekonomická oblast	50
4.1.1	E1 – Hodnocení finančního zdraví a schopnosti realizovat budoucí investice	50
4.1.2	Indikátor E2 - Stabilita a diverzifikace místní ekonomické základny	56
4.2	Sociální oblast	60
4.2.1	SOC 1: Sociálně-demografická struktura	60
4.2.2	SOC 2 Sociální prostředí	67
4.3	Environmentální oblast.....	74
4.3.1	ENV 1 – Kvalita ovzduší.....	74
4.3.2	ENV2 – Kvalita pitné vody v obci a jejích zdrojů	81
4.4.2	URB 2 – Dostupnost místních veřejných prostranství a služeb	95
5	Návrh sady indikátorů pro rozvoj obce Kněžmost	98
	Závěr.....	102
	Seznam literatury.....	104
	Seznam tabulek.....	106
	Seznam grafů.....	107
	Seznamobrázků.....	108
	Seznam zkratk.....	108
	Seznam příloh.....	109

Úvod

V současné době se ochrana životního prostředí je velice diskutovaným tématem, protože lidé si začali uvědomovat, že je nedělitelnou součástí života veškeré populace na Zemi a že je negativně ohrožováno v důsledku lidské činnosti. Více než polovina 20. století je vyznačována růstem ekonomického výkonu a spotřebou přírodních zdrojů, což samozřejmě způsobovalo znečišťování životního prostředí a tato fakta vedla společnost k tomu, aby se pokusila o další rozvoj při zachování zdravého životního prostředí. Díky tomuto uvědomění si vznikl v 90. letech pojem „udržitelný rozvoj“, který v sobě nese symbol tolerance mezi lidskou společností a přírodou.

Udržitelný rozvoj je i nevyhnutelnou složkou v dlouhodobém plánování moderního vyváženého a komplexního rozvoje obcí, měst a regionů. K měření rozvoje a kvality života a jejich vzájemného porovnávání mezi jednotlivými územními celky jsou jako nástroje používány indikátory udržitelného rozvoje, které hodnotí ekonomickou, sociální a environmentální oblast života v určité lokalitě a snaží se najít řešení, jak dosáhnout co nejvyššího rozvoje se zachováním principů udržitelnosti. Bývají vodítkem k tomu, jakou měrou dochází ke zlepšení původního stavu.

Cílem diplomové práce Indikátory udržitelného rozvoje jako součást strategických plánů je navrhnout sadu indikátorů udržitelného rozvoje pro obec Kněžmost tak, aby byla použitelná pro malou obec II. stupně s pověřeným úřadem a případně mohla být doplněna o další indikátory podle individuálních potřeb obce.

K tomu, aby byl hlavní cíl práce splněn, bude zapotřebí seznámení se s pojmy udržitelný rozvoj, indikátory udržitelného rozvoje, strategické plánování a strategický plán, které vymezím a popíšu v teoretické části této práce.

Třetí kapitola se bude zabývat představením vybrané obce a následně analýzou Strategického plánu rozvoje obce Kněžmost, jejími cíly a opatřeními vedoucími k naplnění těchto cílů. Dále budou představeny projekty, které obec realizuje nebo jejich realizaci již ukončila a které vedou ke zvýšení kvality a atraktivity prostředí obce.

Ve čtvrté kapitole dojde k výpočtu a následnému vyhodnocení indikátorů udržitelného rozvoje pro obec Kněžmost. Některé indikátory jsou již součástí Strategického plánu obce, ale dle mého názoru jsou nedostačující a nehodnotí celkový stav obce ve všech principech udržitelnosti a tudíž nemohou poukazovat na budoucí rozvoj obce. Proto bude provedeno

komplexnější spočítání a vyhodnocení s použitím již existující sady indikátorů, které byly navrženy v Případové studii Hradce Králové k výzkumnému projektu Ministerstva pro místní rozvoj.

Z poznatků čtvrté kapitoly a zjištění obtížnosti získání potřebných dat bude v poslední kapitole navržena sada indikátorů udržitelného rozvoje, které budou vhodné pro hodnocení rozvoje obce Kněžmost.

1 Udržitelný rozvoj a indikátory udržitelného rozvoje

První kapitola této práce se zabývá obecnou charakteristikou udržitelného rozvoje, pilíři udržitelného rozvoje a indikátory udržitelného rozvoje na úrovni celé České republiky, indikátory na úrovni krajů, sadou evropských indikátorů ECI a indikátory udržitelného rozvoje pro rozvoj měst a obcí.

1.1 Obecná východiska udržitelného rozvoje

Za mezník v poznání negativních vlivů hospodářského rozvoje na životní prostředí je považováno dílo americké biologky Rachel Carsonové „Mlčící jaro“ z roku 1962. Autorka dramaticky ukázala nečekané souvislosti mezi používáním pesticidů a hynutím dravců na mořském pobřeží. Široká veřejnost začala chápat, že v důsledku nečekaných negativních důsledků lidské činnosti je ohroženo životní prostředí jako celek nejen přímo, ale také na delší či kratší dobu skrytými, o to však nebezpečnějšími vlivy nepřímými, působícími i na velké vzdálenosti.¹

Další publikací zabývající se negativními dopady na životní prostředí byla kniha „Meze růstu“ vydaná v roce 1972, na níž se spolupodíleli Donesla H. Meadowsová, Denis L. Meadows, Jorgen Randers a William W. Behrens III. Autoři dospěli k závěru, že hospodářský vývoj se v celém dlouhém období 1900 – 1970 vyznačoval paralelním růstem ekonomického výkonu, spotřeby veškerých přírodních zdrojů a znečištění prostředí a že tento růst má exponenciální charakter a že takový vývoj není do budoucna trvale možný, dříve či později nastane katastrofa způsobená ať už vyčerpáním některého z kritických zdrojů, nebo nadměrným znečištěním. Model ukázal, že žádná dílčí opatření nepomohou, že je třeba hospodářský růst zastavit. Zdálo se, že rozpor mezi hospodářským růstem a účinnou ochranou životního prostředí, přírody a přírodních zdrojů ne nepřekonatelný.²

Zprávy Římskému klubu a některé další globálně orientované zprávy sedmdesátých a počátku osmdesátých let 20. století přesvědčivě ukázaly, že exponenciální nárůst výroby a spotřeby v ohraničeném ekosystému Země není dlouhodobě udržitelný. Stávalo se také stále

¹ MOLDAN, Bedřich. *Ekologická dimenze udržitelného rozvoje*. Praha : Karolinum, 2001. 102 s. ISBN 80-246-0246-6. str. 11

² MOLDAN, Bedřich. *Ekologická dimenze udržitelného rozvoje*. Praha : Karolinum, 2001. 102 s. ISBN 80-246-0246-6. str. 11

zřejmějším, že je nutné respektovat odlišný pohled zemí rozvinutých a rozvojových, kdy rozvojové země vcelku oprávněně vyjadřovaly svoji touhu nejprve dosáhnout lepších podmínek k životu a až pak se případně omezovat s ohledem na únosnou kapacitu ekosystémů. V roce 1983 proto požádal generální tajemník OSN Javier Perez de Cuellar ministerskou předsedkyni Norska (dříve ministryni životního prostředí) Gro Harlem Brundtlandovou, aby vytvořila mezinárodní komisi, která by se pokusila o zdánlivě nemožné – přijít s návrhy, jak umožnit lidem a celým národům rozvoj při zachování funkčních ekosystémů a zdravého životního prostředí člověka. Výsledkem čtyřletého úsilí vzniklé Komise OSN pro životní prostředí a rozvoj byla zpráva „Naše společná budoucnost“ (nazývaná též neoficiálně „Zpráva Brundtlandové“), publikovaná v roce 1987. Klíčovým pojmem této pravděpodobně nejvýznamnější zprávy OSN 80. let 20. století se stal „udržitelný rozvoj“ (sustainable development), který na sklonku minulého tisíciletí a počátku 21. století doslova „hýbal světem“.³

Světové společenství koncept udržitelného rozvoje jednoznačně přijalo a plně rozvinulo na Summitu Země, konferenci o životním prostředí a rozvoji v roce 1992 v Riu de Janeiro. Rozsáhlý dokument Agenda 21 ve svých 40 kapitolách ukazuje cesty, jak udržitelnosti rozvoje dosáhnout v různých oblastech lidských aktivit. Od té doby byla myšlenka udržitelného rozvoje podpořena nesčíslnými dokumenty, stala se klíčovou součástí hospodářské a rozvojové politiky všech významných mezinárodních organizací a naprosté většiny zemí světa. Organizace spojených národů na základě doporučení Konference v Riu zřídila stálou Komisi pro udržitelný rozvoj (UN Commission on Sustainable Development), která se pravidelně každý rok schází a hodnotí, jakého bylo v tomto směru dosaženo pokroku. Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD, Organization for Economic Cooperation and Development) doporučuje svým vládám, aby svůj rozvoj modifikovaly tak, aby se stal udržitelným. Evropská unie považuje udržitelný rozvoj za jeden ze svých hlavních cílů, který je zakotven v několika úvodních člancích základní smlouvy o Evropské unii (Amsterodamská smlouva, čl. 2 a čl. 6).⁴

³ NOVÁČEK, Pavel. *Udržitelný rozvoj*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. 432 s. ISBN 978-80-244-2514-6. str. 217

⁴ MOLDAN, Bedřich. *Ekologická dimenze udržitelného rozvoje*. Praha : Karolinum, 2001. 102 s. ISBN 80-246-0246-6. str. 11

1.2 Definice udržitelného rozvoje⁵

Jednotná, všeobecně přijímaná definice udržitelného rozvoje neexistuje. Definice udržitelného rozvoje jsou desítky, možná i stovky. V následujícím textu budou představeny 4 definice, a to dle Komise OSN, Evropského parlamentu, OECD a zákona o životním prostředí č. 17/1992 Sb.

Definice dle Komise OSN

Udržitelný rozvoj je takový rozvoj, který uspokojuje potřeby současnosti bez ohrožení potřeb budoucích generací uspokojovat jejich vlastní potřeby. V nejširším smyslu je strategie udržitelného rozvoje zaměřená na prosazování harmonie mezi lidskými bytostmi a mezi lidstvem a přírodou.

Definice dle Evropského parlamentu

Udržitelný rozvoj je takový rozvoj, který přináší zlepšování životní úrovně a blahobytu lidí v mezích kapacity ekosystémů při zachování přírodních hodnot a biologické rozmanitosti pro současné a příští generace.

Definice dle OECD

Udržitelný rozvoj je dynamickou rovnováhu mezi ekonomickými, sociálními a environmentálními aspekty vývoje v podmínkách globalizace, resp. jako ekonomicky efektivní, sociálně únosný a environmentálně šetrný rozvoj ve všech oborech lidské činnosti.

Definice dle zákona o životním prostředí č. 17/1992 Sb.

Udržitelný rozvoj je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachová možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby, a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.

1.3 Tři pilíře udržitelnosti

Koncepce udržitelného rozvoje vychází z toho, že rozvoj je vývoj pozitivním, tedy žádoucím směrem k lepšímu stavu a je základním a všeobecně přijatým společenským cílem. Aby se

⁵ NOVÁČEK, Pavel. *Udržitelný rozvoj*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. 432 s. ISBN 978-80-244-2514-6. str. 217

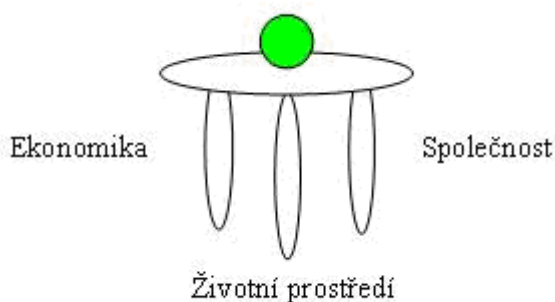
rozvoj udržoval do daleké budoucnosti, nesmí být zanedbán žádný z hlavních rozměrů. Nejdůležitější rozměry jsou tři, a to ekonomický, sociální a ekologický rozměr.

Ekonomický rozměr udržitelnosti vychází z nutnosti zachovat při veškeré hospodářské činnosti základní kapitál a využívat jen vyprodukovaného zisku. To se týká nejen kapitálu vyrobeného, lidského, ale i kapitálů přírodního. Z ekonomického hlediska je možné na přírodní zdroje nahlížet jako na různé typy přírodního kapitálu, který je třeba zachovat jak v jeho celkovém úhrnu (zásada tzv. slabé udržitelnosti, weak sustainability), tak co do jednotlivých kritických elementů (zásada tzv. silné udržitelnosti, strong sustainability).⁶

Sociální rozměr se týká jednak lidí jako jednotlivců, jednak společnosti. Lidský rozvoj znamená odstranění chudoby, zlepšování zdraví, delší průměrný věk, méně nemocí, ale také vzdělanost, slušné životní podmínky, bezpečnost. Společenský rozvoj se týká především institucí demokracie, zabezpečení lidských práv a svobod a spravedlivého společenského uspořádání.⁷

Ekologický rozměr poukazuje na to, že hospodářská činnost a celkový civilizační rozvoj se děje v širším rámci přírodních podmínek. Lidé a jejich činnost jsou součástí zemské biosféry a jsou plně závislí na přírodních zdrojích a na planetárních životodárných systémech, jako je systém klimatický, fyzikálně chemické fungování atmosféry, hydrologický cyklus či biogeochemické cykly chemických prvků.⁸

Obrázek 1 Tři pilíře udržitelnosti

Zdroj: www.uake.cz

⁶ MOLDAN, Bedřich. *Ekologická dimenze udržitelného rozvoje*. Praha : Karolinum, 2001. 102 s. ISBN 80-246-0246-6. str. 14

⁷ MOLDAN, Bedřich. *Ekologická dimenze udržitelného rozvoje*. Praha : Karolinum, 2001. 102 s. ISBN 80-246-0246-6. str. 14

⁸ MOLDAN, Bedřich. *Ekologická dimenze udržitelného rozvoje*. Praha : Karolinum, 2001. 102 s. ISBN 80-246-0246-6. str. 14

1.4 Indikátory udržitelného rozvoje

V úvodu této podkapitoly bude vymezen pojem indikátor udržitelného rozvoje dle tří různých zdrojů.

Indikátorem udržitelného rozvoje je ukazatele vývoje určitého vybraného jevu získané průběžným sledováním, zaznamenáváním a vyhodnocováním souboru přesně stanovených údajů. Vzhledem k tomu, že je řeč o udržitelném rozvoji, jde o sledování jevů, které s tímto tématem úzce souvisí. Obvykle jsou indikátory udržitelného rozvoje konstruovány tak, aby odrážely základní pilíře udržitelnosti (sociální, ekonomický, environmentální a správy věcí veřejných).⁹

Indikátorem udržitelného rozvoje je dle jiné publikace nástroj, který nám umožní měřit, zda k udržitelnému rozvoji směřujeme, či nikoliv, jestli se situace zlepšuje, či zhoršuje.¹⁰

Indikátory udržitelného rozvoje můžeme dále charakterizovat jako druh kvantitativní informace (není však podmínkou) odvozený od primárních údajů, poskytující ucelenou a základní informaci o určitém jevu, který se týká životního prostředí anebo udržitelného rozvoje.¹¹

Správně zvolené indikátory udržitelného rozvoje v sobě odráží hledisko:

- místní ekonomiky,
- sociální spravedlnosti,
- ochrany životního prostředí,
- posílení role místní samosprávy
- nebo zabezpečení potřeb místní komunity.

⁹ Timur [online]. 2011 [cit. 2011-05-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.timur.cz/indikatory/indikatory-udrzitelneho-rozvoje.html>>.

¹⁰ NOVÁČEK, Pavel. *Udržitelný rozvoj*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. 432 s. ISBN 978-80-244-2514-6. str. 259

¹¹ ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra . *Indikátory udržitelného rozvoje, Teoretické přístupy a zkušenosti v České republice. Případová studie Hradec Králové* . Hradec Králové : Civitas per Populi, 2007. 52 s. ISBN 978-80-903813-6-0. str. 7

1.4.1 Sběr dat, konstrukce indikátorů a jejich účel¹²

K tomu, aby vůbec byly nějaké indikátory vytvořeny, je bezpodmínečně zapotřebí sběr, zpracování a interpretace *primárních dat*, která zahrnují velice obsáhlé spektrum témat (např. životní prostředí). Každé toto téma poté vypovídá o celkovém obrazu problematiky. K dalšímu zpracování jsou sbírána primární data pozorováním, měřením, nebo šetření a jsou využitelná pro řadu účelů. Takto sebraná data jsou dále ukládána v tisících datových zdrojích, z nichž mají některé z nich podobu rozsáhlých databází.

Primární data se dále zpracovávají. Takto *zpracovaná data* se pořizují pro účely publikování v ročenkách a jiných materiálech. Běžným uživatelem jsou tato data využívána jako výstupy statistiky.

Účelovou interpretací primárních dat a detailních vědeckých údajů vznikají indikátory. **Indikátorem** je informace převážně kvantitativního charakteru, která poskytuje spolehlivé měřítko o určitém jevu. Jednotlivé indikátory mohou mít mnoho komponent, avšak výsledkem jsou jednoduchá čísla nebo jiné údaje, které jsou určitým způsobem agregované. Sdružování dílčích indikátorů vznikají *indexy*.

Hlavním účelem tvorby indikátorů je srozumitelná komunikace s určitou cílovou skupinou. Pro prezentaci sledovaných jevů je také nutné rozeznávat mezi daty a informacemi daty poskytovanými. *Data* jsou nezávislá statistická fakta, která jsou časově nezávislá. Odrážejí stav reality v určitém okamžiku, nelze je měnit. Smyslem zpracování dat je vytvoření informace. *Informace* je význam přisouzený datům, je to to, co vyplývá z analýz, zpracování, interpretace a prezentace dat v takové formě, které bude vhodná pro rozhodovací proces, pro určitou cílovou skupinu. Informace je subjektivní a existuje jenom ve vztahu k příjemci (uživateli).

1.4.2 Typy indikátorů

Existuje celá řada indikátorů, která je rozeznávána dle účelu použití:

- Specifické indikátory – tyto indikátory jsou typické pro jistou komunitu a jsou obrazem kvality života. Na výběru se podílí velkou měrou veřejnost v daném místě.

¹² MAŠTÁLKA, Martin . *Územně promítitelné indikátory udržitelného rozvoje*. Brno, 2009. 33 s. Disertační práce. Vysoké učení technické v Brně. str. 10

- Programové indikátory – jsou konstruovány přímo na míru určitému strategickému cíli a ukazují, zda je daná strategie naplňována. Dle počtu cílů vznikne sada programových indikátorů.
- Agregované indikátory – slučují velké množství relativně nestejnorodých komponentů do jednoho ukazatele/indexu. Jedno číslo hodnotí celý soubor procesů ve vybrané oblasti.
- Titulkové indikátory – slouží pro komunikaci s veřejností a zobecňují porovnávání změn. Jedno číslo hodnotí celý soubor procesů ve vybrané oblasti.
- Indikátorové sady – Jedná se o soubor vhodně vybraných indikátorů přímo na míru pro obce či města. Indikátory v sadě se musí dotýkat ekonomické, sociální, environmentální oblasti a oblasti správy věcí veřejných.

1.4.3 Kritéria použitelnosti indikátorů¹³

- Významnost – indikátory musí být významné v dané souvislosti a proto bychom si měli položit otázku, jaký význam sledování dat nebo konstruování indikátorů může mít. Může mít buď specifický význam pro určitou složku prostředí či v širokém kontextu udržitelného rozvoje a celkového rozvoje společnosti.
- Reprezentativnost – musí být jasné, jaký předmět nebo jev daný indikátor nebo určitá data reprezentují a vhodně zvoleno geografické měřítko, případně vhodné časové rozložení měření či odebírání vzorků, jejich analýzy jsou podkladem pro indikátory.
- Jedinečnost – získané údaje mají být jedinečné, nemají být nositeli více informací, než je nutné, opakované nebo zdvojovat již existující informace. Každý indikátor má mít svoji specifičnost a originalitu.
- Měřitelnost, možnost získání dat – získávání podkladů musí být technicky možné. Pokud jde o indikátory získávané ze statistických údajů, je samozřejmostí, aby tato data vůbec existovala a bylo je možné snadno získat.

¹³ MOLDAN, Bedřich . *Indikátory trvale udržitelného rozvoje*. Ostrava : Vysoká škola báňská, 1996. 87 s. ISBN 80-7078-380-X. str. 21

- Náklady a užitek – pořizování dat, provoz, monitorovacích systémů a provoz informačních systémů je obvykle záležitostí velmi nákladnou a v mnoha případech se tyto náklady nesrovnávají s užitky, které informační systémy, data nebo indikátory poskytují. Požadavek na úměrnost nákladů a užitku je jeden ze základních, ale často přehlížených.
- Minimalizace negativních účinků na prostředí – při vzorkování a měření se musí dbát na to, aby nedocházelo k poškozování zkoumaného jevu a to zejména při získávání dat o přírodě.
- Správnost – indikátory musí být správné, tedy nesmí být zatíženě významnějšími chybami, které vznikají ve všech fázích získávání a zpracování dat. Ale žádná data nejsou vždy naprosto správná, a proto musíme počítat s nějakou chybou, i když často s malou.

1.4.4 Indikátory udržitelného rozvoje na jednotlivých úrovních

Pro jednotlivé účely jsou zpracovány indikátory udržitelného rozvoje na různých úrovních, a to podle toho k jakému účelu mají sloužit a jak velkou oblast rozvoje mají hodnotit.

Indikátory udržitelného rozvoje na úrovni České republiky

Indikátory udržitelného rozvoje ČR jsou navrženy tak, aby je bylo možno sestavit z dostupných dat. Zahrnují titulkové indikátory, které jsou do agregované. Indikátory na státní úrovni jsou každoročně zpracovávána Ministerstvem životního prostředí, Ministerstvem průmyslu a obchodu, Ministerstvem financí a jinými orgány, které si kladou stejný cíl, a to sledování stavu vývoje životního prostředí, ekonomiky a kvality života obyvatel země. Tyto indikátory sleduje Český statistický úřad nebo přímo sama jednotlivá ministerstva. Indikátory jsou vybrány tak, aby pokrývaly nejdůležitější témata a cíle Strategie udržitelného rozvoje ČR. Vznikl soubor 63 indikátorů, které jsou dostupné veřejnosti na webových stránkách Ministerstva životního prostředí České republiky.

V následující tabulce jsou vyčteny indikátory sociálního a kulturního rozměru udržitelného rozvoje. Výčet indikátorů ekonomického a environmentálního rozměru udržitelného rozvoje ČR je k dispozici v příloze č. 1.

Tabulka 1 Indikátory sociálního a kulturního rozměru udržitelného rozvoje ČR

Zaměstnanost	S/1	Míra nezaměstnanosti
Boj proti chudobě	S/2	Procento populace žijící pod hranicí chudoby
Sociální spravedlivost	S/3	Giniho index nerovnosti příjmů
	S/4	Poměr mzdy žen ke mzdě mužů
	S/5	Míra závislosti ekonomicky neaktivních obyvatel
Demografický vývoj	S/6	Růst populace
	S/7	Saldo migrace
	S/8	Podíl městské populace
Územní rozložení obyvatelstva	S/9	Hustota populace
Úroveň vzdělávání	S/10	Nejvyšší dosažené vzdělání
	S/11	Střední délka vzdělávání
Finanční podpora vzdělávání	S/12	Výdaje na vzdělávání
Zdravotní stav obyvatelstva	S/13	Úmrtnost podle pohlaví a příčin smrti
	S/14	Střední délka života při narození
	S/15	Dietární expozice cizorodým chemickým látkám
	S/16	Index tělesné hmotnosti
Finanční podpora zdravotnictví	S/17	Výdaje na zdravotnictví
Bezpečnost obyvatelstva	S/18	Zločinnost podle druhu trestného činu
Bydlení a životní úroveň	S/19	Struktura domácností
	S/20	Výdaje domácností podle kategorií
Přístup k informacím	S/21	Přístup k internetu
Spoje a komunikace	S/22	Komunikační infrastruktura
Věda a výzkum pro udržitelný rozvoj	S/23	Výdaje na výzkum a vývoj

Zdroj: <http://www.czp.cuni.cz/projekty/sdcz/priloh2.pdf>

Indikátory udržitelného rozvoje na úrovni krajů

Českým statistickým úřadem byla v roce 2010 vydána analyticky zaměřená publikace „Vybrané oblasti udržitelného rozvoje v krajích České republiky 2010“, která navazuje na publikace vydané v roce 2007. Data byla získána z dostupných zdrojů ČSÚ a dalších veřejných zdrojů. V této publikaci je popsáno 41 indikátorů, jejichž cílem je mezikrajské porovnání úrovně vybraných indikátorů, zaznamenávání vybraných indikátorů udržitelného rozvoje v krajích ČR v delší časové řadě a zobrazení základních tendencí udržitelného rozvoje v jednotlivých krajích.

V následujícím přehledu jsou uvedeny jednotlivé indikátory, které jsou dále rozděleny dle jednotlivých pilířů vedoucích k trvalé udržitelnosti.

Ekonomický pilíř

- Hrubý domácí produkt na obyvatele v tis. Kč,
- hrubý domácí produkt na zaměstnaného v Kč – stálé ceny,
- podíl terciárního sektoru na hrubé přidané hodnotě v %,
- míra investic v %,

- čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele v tis. Kč,
- saldo příjmů a výdajů veřejných rozpočtů na celkových výdajích těchto rozpočtů v %,
- podíl malých a středních podniků na celkové zaměstnanosti v %,
- hustota dálnic, silnic I. třídy,
- celková přeprava zboží silniční, železniční a vnitrozemskou vodní dopravou (bez tranzitu) v tunách na tis. Kč HDP,
- výdaje na výzkum a vývoj k HDP v %.

Sociální pilíř

- Podíl domácností s čistým příjmem pod hranicí životního minima v %,
- obecná míra nezaměstnanosti celkem v %,
- míra registrované nezaměstnanosti v %,
- míra zaměstnanosti osob ve věku 55 - 64 let v %,
- míra zaměstnanosti žen v %,
- standardizovaná míra úmrtnosti celkem (počet zemřelých na 1 000 obyvatel středního stavu),
- střední délka života mužů a žen (naděje dožití při narození) v letech
- podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním z celkového počtu obyvatel ve věku 15 a více let,
- podíl domácností připojených k internetu v %,
- podíl rozlohy obcí se schválenou a platnou ÚPD z celkové rozlohy kraje v %,
- průměrná délka soudního řízení ode dne nápadu do dne právní moci ve dnech,
- účast voličů ve volbách v %,
- podíl žen z celkového počtu zvolených zastupitelů ve volbách do zastupitelstev obcí a do zastupitelstev krajů v %,
- počet obyvatel na 1 nestátní neziskovou organizaci.

Environmentální pilíř

- Zornění zemědělské půdy v %,
- koeficient ekologické stability,
- spotřeba průmyslových hnojiv v čistých živinách (N, P₂O₅, K₂O) v kilogramech na hektar orné půdy
- podíl ekologicky obhospodařované půdy na celkové výměře zemědělské půdy v %,

- podíl listnatých dřevin v %,
- index defoliace v %,
- podíl profilů ve IV. a V. třídě znečištění (sk. A - obecné, fyzikální a chemické ukazatele) v %,
- podíl oblastí se zhoršenou kvalitou ovzduší v %,
- emise oxidů dusíku (REZZO 1-4) v t/km², emise oxidu siřičitého (REZZO 1-4) v t/km²
- produkce podnikového odpadu v kg na tis. Kč HDP, produkce komunálního odpadu v kg na 1 obyvatele,
- pořízené investice na ochranu životního prostředí podle místa investice v Kč na obyvatele,
- neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí na mil. Kč HDP kraje podle kraje sídla investora.

K hodnocení udržitelného rozvoje na krajské úrovni se dále ve velké míře používá Sada evropských indikátorů ECI a územně analytické podklady, za jejichž sběr jsou zodpovědné příslušné krajské úřady.

Sada evropských indikátorů ECI¹⁴

Sada evropských indikátorů ECI je využívána jako samostatný soubor ukazatelů, který je využíván místními úřady mající zájem na zlepšování kvality životního prostředí a prostředí ve svých městech a obcích a sledují trvale udržitelný rozvoj. Jednotlivé obce a města mohou využít původní sadu 10 indikátorů nebo je přizpůsobit tak, aby vyhovovali místním podmínkám. Těžištěm této iniciativy je pomoci místním orgánům sledovat jejich vlastní pokrok. Indikátory jsou rozděleny do dvou skupin, na základní a doplňkové.

Základní:

- Spokojenost občanů s místní komunitou
- Místní příspěvek ke globální klimatické změně
- Místní mobilita a osobní přeprava cestujících
- Dostupnost veřejných prostranství a služeb
- Kvalita místního prostředí

¹⁴ *Eruropa* [online]. 2010 [cit. 2011-06-03]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/environment/urban/common_indicators.htm>.

Doplňkové:

- Cesty dětí do a ze školy
- Nezaměstnanost
- Zatížení prostředí hlukem
- Udržitelné využívání půdy
- Ekologická stopa

Indikátory udržitelného rozvoje pro města a obce¹⁵

Hlavním kritériem pro výběr indikátoru pro malé obce je užitečnost pro jeho uživatele. Pro volbu indikátorů pro malé obce je primární cílovou skupinou zástupci veřejné správy těchto obcí, dále pak další skupiny, jako je veřejnost, místní podnikatelé, spolky či občanská sdružení.

Užitečností rozumíme, že indikátor musí obsahovat přidanou hodnotu, tedy informaci, která je významná pro rozhodující činitele malých obcí, a kterou nemohou zjistit jinde či jiným způsobem. Dále musí být srozumitelné, musí postihovat trendy, které se dějí na místní úrovni a řešit zásadní otázky rozvoje obcí. Daří se zvyšovat podíl vyříděných odpadů? Snižuje se počet nezaměstnaných? A o kolik? Právě na tyto otázky nám dávají indikátory jasné a srozumitelné odpovědi.

Užívání indikátorů zlepšuje kvalitu veřejné správy či veřejné služby, což se pozitivně projevuje u zákazníků veřejné správy, tedy u občanů. Kvalitou veřejné správy rozumíme naplňování požadavků zákazníků na poskytovanou veřejnou službu a občanů na kvalitu života v dané obci.

Abychom mohli podat stručný návod na využití indikátorů v prostředí malých obcí, musíme rozlišit několik typů použití indikátorů:

- indikátory hodnotící stav a vývoj obce,
- indikátory fungování veřejné správy,
- indikátory pro přípravu projektů.

Tyto tři skupiny jsou v prostředí obcí I. a II. stupně vzájemně úzce propojené a částečně se překrývají.

¹⁵ HŘEBÍK, Štěpán; TŘEBICKÝ, Viktor . *Manuál zpracování a využití sady indikátorů rozvoje pro malé obce*. Praha : EnviConsult, s.r.o., 2007. 48 s. ISBN 978-80-239-8594-8. str. 8-11

Indikátory hodnotící stav a vývoj obce

Tyto indikátory hodnotí nejrůznější rysy života a rozvoje obce, ať už jde o oblast ekonomickou, sociální, environmentální či správu věcí veřejných. Souvisí s očekáváním občanů se zvýšením kvality života v jejich obci.

Indikátory hodnotící fungování veřejné správy

Tato skupina indikátorů se přímo dotýká fungování úřadu, respektive jevů a skutečností, které úřad v rámci své kompetence přímo ovlivňuje. Jde tedy o důležité programové indikátory, které mají přímou vazbu na management státní správy. Souvisí s očekáváním zákazníků (občanů), že obdrží kvalitní službu v požadovaném termínu.

Příklady indikátorů:

- index spokojenosti zaměstnavatelů úřadu,
- počet připravovaných a realizovaných projektů,
- cena majetku města,
- podíl provozních výdajů vůči zdrojům.

Indikátory pro přípravu a hodnocení projektů

Tyto indikátory mají jasně určené použití a z něho vyplývající požadavky na jejich zpracování. Hodnotitelé návrhu projektu se často orientují v dlouhé projektové dokumentaci právě podle navržených indikátorů, proto je jejich správnému zvolení nutno přikládat velkou pozornost. Tyto indikátory by měly být co nejjednodušší, snadno měřitelné a jedinečné ve vztahu k navržené aktivitě či cíli projektu. Indikátory pro přípravu a hodnocení projektů vyhodnocují a informují o tom, zda bylo dosaženo stanoveného cíle, proto je nezbytné stanovit konkrétní, realistickou cílovou hodnotu.

Hodnocení výsledků indikátorů

Pro hodnocení indikátorů jsou klíčové dvě alternativní možnosti, a to, zda jsme schopni stanovit cíl indikátoru a když nejsme schopni, je nutné využít benchmarking.

Alternativa, když jsme schopni stanovit cíl indikátoru, je z hlediska managementu malých obcí, ale i z hlediska dalších potencionálních uživatelů indikátorů samozřejmě výhodnější. Měření indikátoru v daném roce nás pak jednoduše informuje o dosažení, přiblížení či oddálení se cíli. V prostředí malých obcí bude daleko častější situace, kdy cíl je stanoven ve společenském procesu a je výsledkem určitého konsensu. Takovým procesem může být jednání zastupitelstva či schůzky aktivní skupiny občanů.

Pokud nelze stanovit cíl, je nutné použít benchmarking, čili porovnání zkušeností a výsledků s jinými obcemi. Důvody mohou být různé, a to že nemáme příliš mnoho dat, znalostí či technických prostředků k tomu, aby mohlo být takto učiněno. Benchmarking ve veřejném sektoru se používá pro zlepšování efektivity a kvality veřejných služeb. Obce porovnáváním vlastní výkonnosti s ostatními nacházejí podněty ke zlepšování vlastní činnosti. Ale pokud chceme porovnávat například obec I. stupně s krajským městem, musí být volba indikátoru pečlivě zvážena. Např. u zaměstnanosti má srovnání smysl, u způsobu mobility již ne – lidé na vesnici budou využívat osobní dopravu vlastním automobilem častěji než obyvatelé města s dostupnou městskou hromadnou dopravou. V případě indikátorů, kde nejsme schopni určit objektivní cíl, mluvíme o deskriptivních indikátorech, nebo-li indikátorech performance (výkonu). Ty se obvykle stanovují ex post (po) a neumožňují stanovovat vzdálenost od cíle.

Sada titulkových indikátorů rozvoje pro malé obce a města¹⁶

Sada indikátorů byla navržena za účelem jednotnou formou charakterizovat stav malých obcí a měst jejich občanům, úředníkům či politikům a sledovat případné změny. Navržená sada indikátorů respektuje ekonomickou, sociální i environmentální oblast a oblast správy věcí veřejných a jejím vyhodnocením tak dostat odpověď, jaký je rozvoj obce či města a kam směřuje. Jednoduchou analýzou navržených 15 indikátorů rozvoje lze k prvotní informaci o kvalitě života v dané obci dospět. Jedná se o indikátory hodnotící stav a vývoj obce. Sada indikátorů však byla konstruovaná tak, aby hodnota řady z nich byla alespoň částečně ovlivnitelná ze strany malých obcí a měst. Je ale velmi těžké nalézt komplexní a souborné informace o malých obcích a městech, proto navržená sada indikátorů pro malé obce a města by mohla tento nedostatek zmírnit. Sada je navržena tak, aby jednotlivé indikátory reprezentovaly různé oblasti ovlivňující rozvoj obce a dávaly tak zájemcům jistou představu o profilu obce a společenských procesech, které se v ní odehrávají. Druhý pohled se zaměřuje

¹⁶ HŘEBÍK, Štěpán ; TŘEBICKÝ, Viktor . *Manuál zpracování a využití sady indikátorů rozvoje pro malé obce*. Praha : EnviConsult, s. r. o. , 2007. 48 s. ISBN 978-80-239-8594-8. str. 4-15

na informování o tom, jakým směrem se obec vyvíjí v čase. Zda směřuje k udržitelnosti nebo se od ní oddaluje.

Sada indikátorů udržitelného rozvoje pro malé obce byla navržena pouze odborníky, tedy byl zvolen expertní přístup, z Českého statistického úřadu a jinými zástupci odborných subjektů.

Následující tabulka zobrazuje přehled navržených indikátorů udržitelného rozvoje pro malé obce.

Tabulka 2 Návrh sady indikátorů rozvoje pro obce I. a II. Stupně

KÓD	NÁZEV INDIKÁTORU	POPIS INDIKÁTORU	JEDNOTKA
EN 1	Intenzita podnikatelské aktivity	Počet aktivních podnikatelských subjektů na 1000 obyvatel	počet/1000 obyvatel
EN 2	Míra investic obce	Podíl investičních výdajů obce na celkových výdajích	%
EN 3	Dluhová služba	Suma všech závazků z návratných zdrojů k určenému datu a souhrn plateb představující splátky dluhu a úroků ke skutečně dosaženým daňovým příjmům a datacím souhrnného finančního vztahu	%
EN 4	Přijaté dotace	Celková výše získaných finančních prostředků na 1 obyvatele	tis. Kč/obyvatele
S1	Míra registrované nezaměstnanosti	Podíl počtu nezaměstnaných registrovaných úřady práce na disponibilní pracovní síle	%
S2	Dávky SSP	Počet vyplacených dávek sociálního příplatku a příspěvku na bydlení v daném kalendářním roce na 1000 obyvatel	počet/1000 obyvatel
S3	Index stáří	Podíl počtu obyvatel ve věku 65 a více ku počtu obyvatel ve věku 0-14 let	index
S4	Migrační přírůstek (migrační saldo)	Rozdíl mezi počtem přistěhovalých a vystěhovalých osob za stejné období	počet
EV1	Čištění odpadních vod	Podíl obyvatel bydlících v domech napojených an veřejnou kanalizaci s koncovou ČOV z celkového počtu obyvatel	%
EV2	Veřejné výdaje na životní prostředí	Podíl finančních prostředků na ochranu životního prostředí z výdajové stránky rozpočtu obce	%
EV3	Třídění komunálního odpadu	Podíl vyříděných složek komunálního odpadu na celkové produkci komunálního odpadu	%
EV4	Ekologická stopa	Koeficient ekologické stability k. ú. obce (viz. metodika Míchal 1985, upraveno)	koeficient
SVV1	Účast ve volbách	Podíl zapsaných voličů, kteří v komunálních, krajských a parlamentních volbách odevzdali svůj hlas	%
SVV2	Podpora NNO	Celkové množství finančních prostředků, které obec věnovala ze svého rozpočtu NNO se sídlem v dané obci	Kč/obyvatele
SVV3	Veřejná dopravní obslužnost	Počet spojů na 1000 obyvatel	počet/1000 obyvatel

Zdroj: HŘEBÍK, Štěpán; TŘEBICKÝ, Viktor . Manuál zpracování a využití sady indikátorů rozvoje pro malé obce.

2 Strategické plánování a strategický plán rozvoje města

Druhá kapitola této práce se zabývá strategickým plánováním, jeho procesem, přístupy a strategickým plánem rozvoje města.

Moderní plánování obcí, měst a regionů je jedním z klíčových faktorů pro vyvážený a komplexní rozvoj území s ohledem na respektování zásad trvale udržitelného rozvoje. Systematická podpora zavádění moderních a mezinárodně uznávaných metod plánování je fundamentem pro vytvoření širokého společenského konsensu nad budoucností regionu. Prostřednictvím zpracování a uplatňování kvalitních strategických rozvojových koncepcí, územních plánů a dalších dokumentů pro střednědobé a dlouhodobé plánování na úrovni obcí a regionů lze propojit ekonomický a sociální růst s aspektem kvality životního prostředí.¹⁷

Regiony a obce si prostřednictvím těchto metod, založených na vytvořeném partnerství jednotlivých sektorů (veřejného, neziskového a podnikatelského) mohou specifikovat hlavní směry a cíle rozvoje včetně prostředků k jejich dosažení. Zlepší jejich pozici pro získávání vnějších finančních zdrojů, zejména dotací. Umožní také obcím a regionům využívat své zdroje a možnosti hospodařit se svými finančními prostředky efektivněji. Jsou dlouhodobým nástrojem rozvoje obcí a regionů snižujícím vlivy a tlaky prosazování zájmů jednotlivých osob či skupin ve svůj prospěch na úkor zájmů většiny.¹⁸

2.1 Definice strategického plánování

Strategické plánování je proces, během něhož vzniká (ve spolupráci vedení organizace, jejích zaměstnanců, správní rady, zastupitelstva a rady obce, vybraných odborníků a dalších skupin, které mají k obci či organizaci významný vztah) představa o tom, čím by se obce či organizace především chtěla zabývat, co by chtěla rozvíjet, jaké programy a služby by měly být především nabízeny a jakou cestou by musela obec či organizace projít, aby mohla své záměry uskutečnit. Během strategického plánování se budou uskutečňovat strategická rozhodnutí, budou vznikat strategické záměry a budou se formulovat a vybírat vhodné strategie k jejich dosažení.¹⁹

¹⁷ CEP - centrum evropského projektování [online]. 2008 [cit. 2011-03-09]. CEP - Centrum evropského projektování. Dostupné z WWW: <<http://www.cep-rra.cz/?page=strategicke-planovani>>.

¹⁸ CEP - centrum evropského projektování [online]. 2008 [cit. 2011-03-09]. CEP - Centrum evropského projektování. Dostupné z WWW: <<http://www.cep-rra.cz/?page=strategicke-planovani>>.

¹⁹ REKTOŘÍK, Jaroslav; ŠELEŠOVSKÝ, Jan . *Strategie rozvoje měst, obcí, regionů a jejich organizací*. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 1999. 140 s. ISBN 80-210-2126-8. str 7

Jiná publikace charakterizuje strategické plánování takto: Strategické plánování lze obecně charakterizovat jako nástroj sloužící k rozvoji jakékoliv organizace (např. instituce, podniku nebo města), který se prostřednictvím analýz a konkrétních kroků snaží systematicky propracovat ke změnám k lepšímu. V tomto ohledu hovoříme o strategickém plánování obecně jako o nástroji pro rozvoj jakékoliv organizace. Specifickým oborem je potom využití strategického plánování ve veřejném sektoru.²⁰

Hlavní přínos strategického plánování spočívá v tom, že pomáhá jasně si uvědomit žádoucí směry dlouhodobého vývoje a soustřeďuje úsilí a zdroje na řešení klíčových problémů, dále směřuje k přípravě budoucího vývoje a minimalizaci negativních dopadů hrozeb a maximalizaci příležitostí. Strategické plánování vytváří objektivní základ pro rozhodování o prioritách, řeší problémy dlouhodobě a komplexně a umožňuje optimálně využívat zjevné i skryté lidské a finanční zdroje.²¹

Hlavní přínos strategického plánování spočívá v tom, že:²²

- pomáhá si jasně uvědomit žádoucí směry dlouhodobého vývoje a soustřeďuje veškeré úsilí a zdroje na řešení klíčových problémů,
- ukazuje, jak se nejlépe připravit na budoucí vývoj vnějších podmínek, jak minimalizovat negativní dopad hrozeb a maximálně zužítkovat příležitosti, jež se mohou v budoucnosti objevit,
- vytváří objektivní základ pro rozhodování o prioritách,
- řeší problémy dlouhodobě a komplexně,
- umožňují optimálně využívat zjevné i skryté lidské a finanční zdroje.

²⁰ ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. Teoretické přístupy k regionálnímu rozvoji. Vyd. 1. Pardubice : Univerzita Pardubice, 2007. 129 s. ISBN 978-80-7395-019-4. str. 59

²¹ REKTOŘÍK, Jaroslav; ŠELEŠOVSKÝ, Jan . *Strategie rozvoje měst, obcí, regionů a jejich organizací*. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 1999. 140 s. ISBN 80-210-2126-8. str 11

²² REKTOŘÍK, Jaroslav; ŠELEŠOVSKÝ, Jan . *Strategie rozvoje měst, obcí, regionů a jejich organizací*. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 1999. 140 s. ISBN 80-210-2126-8. str 11

2.2 Historie strategického plánování²³

Metoda strategického plánování byla poprvé zavedena ve vojenství, konkrétně v armádě Spojených států amerických v době druhé světové války. Další a mnohem známější oblastí, kde se strategické plánování uplatnilo, byl management firem. Počátky strategického plánování ve firmách se datují přibližně od první poloviny 70. let 20. století, kdy se tento obor objevil na Harvard Business School. Zde se tato metoda přizpůsobila potřebám soukromých společností, tzn., že měla pomoci v rozhodování o rozvoji firem. Vzápětí potom se v USA začíná objevovat strategické plánování rozvoje území s ohledem na potřeby soukromého sektoru, které bylo spjata s ekonomickým rozvojem soukromého sektor. Jedním z hlavních důvodů tohoto spojení byly ekonomické změny, které se záhy začaly odrážet v rozvoji měst a situaci ve společnosti.

Specifický oborem je potom využití strategického plánování ve veřejném sektoru jako je např. regionální plánování, tzn. Použití této metodiky za účelem rozvoje nějakého územního celku – regionu. Aplikace metody strategického plánování v oblasti regionální rozvoje nemá příliš dlouhou tradici. Výrazněji se začíná prosazovat až v průběhu 80. let 20. století a představuje tak proces, který pomáhá obcím a regionům v jejich dalším rozvoji.

Metodika strategického plánování se osvědčila také během procesu evropské integrace, kde se v rámci EHS začala uplatňovat na regionální úrovni. V současnosti je tato metoda východiskem především při vytváření programových dokumentů v rámci Evropské unie při žádostech o poskytnutí finančních prostředků z fondů EU, Strukturálních fondů, Kohezního fondu, Evropského zemědělského garančního a podpůrného fondu (EAGFF), Finančního nástroje na podporu rybolovu (FIFG).

2.3 Strategické plánování jako plánovací nástroj rozvoje města

Strategické plánování jako plánovací nástroj rozvoje města je plánovacím nástrojem relativně novým – můžeme o něm hovořit až od poloviny 90. let 20. století a není proto dosud jasně definováno žádným zákonem. Strategický plán je zmíněn v několika právních předpisech, většinou však pouze nepřímo. Jako hlavní legislativní oporu pro strategické plánování je v současnosti možné uvést Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionální rozvoje, který obecně upravuje problematiku regionální plánování a definuje jednotlivé dokumenty regionálního

²³ ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. Teoretické přístupy k regionálnímu rozvoji. Vyd. 1. Pardubice : Univerzita Pardubice, 2007. 129 s. ISBN 978-80-7395-019-4. str. 59

rozvoje. Pravomoci a povinnosti obce/města v oblasti rozvoje jsou vymezeny poměrně obecně v zákoně č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zařízení), jež vyhražují zastupitelstvu „schvalovat program rozvoje obce“ (§ 84, odst. 2) a podle jednotlivých rozvojových témat pak v celé řadě specializovaných zákonných norem.²⁴

2.4 Proces strategického plánování

Během strategického plánování vzniká představa o tom, čím by se organizace či územní jednotka chtěla zabývat v budoucnosti a které potřeby by bylo vhodné preferovat. Nejdříve je vytvořena vize a poté popsána cesta, kterou musí organizace či obec projít, aby svou vizi a cíle splnila.

K úspěšnému formulování vize a nalezení cesty jejího uskutečnění, musí být sladěny tři faktory, a to:

- poslání,
- silné a slabé stránky, neboli to, co obec a organizace dělá dobře a s čím má problémy,
- hrozby a příležitosti, neboli to, co přichází z vnějšího prostředí a na jedné straně obec a organizaci ohrožuje a na straně druhé jí to poskytuje možnosti k dalšímu rozvoji.

Postup strategického plánování respektuje požadavky na souhrn výše uvedených faktorů s využitím ostatních činností, které většinou v rámci běžných pracovních postupů a návazností obce a organizace uskutečňují.

Strategické plánování je činností, od které se odvíjejí všechny ostatní aktivity obce a organizace. Navazuje na něj vytváření krátkodobých ročních plánů a vlastní konkrétní činnost.

2.5 Přístupy ke strategickému plánování²⁵

Existují různé postupy tvorby strategických plánů rozvoje s různými cíli. Pro první polovinu 90. let 20. století bylo charakteristické to, že ve strategickém plánování rozvoje obcí a měst v České republice převažovalo především ekonomické hledisko. Do procesu strategického plánování se na přelomu tisíciletí začaly prosazovat myšlenky a principy udržitelného

²⁴ ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. Teoretické přístupy k regionálnímu rozvoji. Vyd. 1. Pardubice : Univerzita Pardubice, 2007. 129 s. ISBN 978-80-7395-019-4. str. 59 - 60

²⁵ ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. Teoretické přístupy k regionálnímu rozvoji. Vyd. 1. Pardubice : Univerzita Pardubice, 2007. 129 s. ISBN 978-80-7395-019-4. str. 60 - 63

rozvoje. Uplatnění těchto principů v praxi strategického plánování obcí, měst a regionů je nazýváno místní Agendou 21. Jedná se o novou kvalitu řízení věcí veřejných, založenou na:

- strategickém plánování,
- účasti veřejnosti v plánovacích i rozhodovacích procesech,
- respektování ekologických limitů ve vztahu k sociálnímu a ekonomickému rozvoji.

2.5.1 Ekonomický přístup

Strategické plánování ekonomického rozvoje se charakterizuje jako způsob, kterým města využijí svých zdrojů a kompetenci k tomu, aby převzala odpovědnost za vlastní ekonomickou budoucnost.

Cílem strategického plánu ekonomického rozvoje obce je realizovat politiky a programy, které by přinesly posílení ekonomik na místní úrovni. Rozvoj je tedy zaměřen především na ty faktory, které ovlivní hospodářskou úroveň města, podnikatelů a občanů v něm žijících. Strategický plán ekonomického rozvoje je založen na dobrém podnikatelském prostředí.

Účelem strategického plánování ekonomického rozvoje je dosáhnout konsensu a společných vizí, proto je důležité, aby ti, kteří proces řídí, byli důvěryhodnými vedoucími představiteli obce schopnými ovlivnit její budoucnost. Na práci komise by se měli podílet reprezentanti všech rozhodujících oblastí, jako např. volení veřejní činitelé, ředitelé a vedoucí pracovníci velkých podniků, ředitelé místních bank a peněžních ústavů, místní obchodníci s realitami, reprezentant hospodářské komory nebo jiných sdružení podnikatelů, ředitelé středních škol a zástupce místní univerzity, ředitel místního úřadu práce a vydavatelé novin.

Celý proces je rozfázován do následujících čtyř kroků:

- formulování a diskuse problémů na společném pracovním jednání (týmová část zpracování problematiky),
- písemné zpracování témat, doporučení a dílčích závěrů projednávaných v týmu (konzultantem zajišťovaná část problematiky),
- připomínkování vypracovaného pracovního materiálu a jeho dopracování podle doporučení jednotlivých členů týmu (individuální část zpracování problematiky),

- projednání dílčího dokumentu na pracovním zasedání, dořešení vazeb na ostatní části řešení (svobodná část zpracování problematiky).

2.5.2 Socio-geografický přístup

Socio-geografický přístup chápe strategické plánování jako soubor postupných a zcela konkrétních kroků, které povedou ke zlepšení sociálně ekonomického prostředí v celém řešeném území.

Strategický plán pojímaný v socio-geografických dimenzích by tedy měl nabízet taková řešení, která:

- dobře znají všichni, kteří mají možnost ovlivňovat prostředí v území, tedy starosta, členové zastupitelstva, ale i další aktivní občané,
- jsou s ním seznámeni i další podnikaví obyvatelé, představitelé jednotlivých podniků a dalších institucí, které se v území nacházejí,
- všichni účastníci strategického plánování souhlasí s navrženými kroky,
- všichni účastníci jsou ochotni navržené kroky v blízké budoucnosti uskutečňovat,
- v řešeném území jsou finanční lidské zdroje, které mohou k řešení přispět.

2.5.3 Přístup udržitelného rozvoje

V době přelomu tisíciletí řada měst opouští princip strategického plánu jako plnu ekonomického rozvoje a přiklání se k širšímu vnímání této problematiky. Ukázalo se například, že při procesu strategického plánování už nelze eliminovat environmentální problematiku, s níž úzce souvisejí cíle udržitelného rozvoje. Agenda 21, která princip trvalé udržitelnosti vyhlásila, byla pro aplikaci na místní úrovni rozpracována do dokumentu s názvem Místní agenda 21, který v řadě kapitol týkající se života místní komunity rozpracovává modely konkrétního chování vedoucí k udržitelnému rozvoji. Požadavky na strategické plánování jsou uvedeny v následujícím odstavci.

Přechod k udržitelnému rozvoji vyžaduje rozhodování s dlouhodobým výhledem. Adekvátní jsou takové plánovací postupy, které:

- řeší problémy dlouhodobě a komplexně,
- umožňují optimálně využívat zjevné i skryté zdroje,
- pomáhají dosáhnou konsensu všech účastníků v hlavních otázkách.

V tomto pojetí je nahlíženo na strategický plán jako na základný a směrný dokument daného místa, který by měl odpovídat potřebám udržitelného rozvoje a Agendy 21.

Strategickým plánováním v tomto pojetí rozumíme také jako proces, při kterém jsou respektovány principy udržitelného rozvoje (propojení základních oblastí života, dlouhodobá perspektiva, kapacita životního prostředí je omezená, předběžná opatrnost, prevence, kvalita života, sociální spravedlnost, zohlednění vztahu „lokální – globální“, vnitrogenerační a mezigenerační odpovědnost, demokratické procesy) a jsou vytvořeny dlouhodobé cíle a stanoveny cesty k jejich dosažení.

Agenda 21

Dokument Agenda 21 byl přijat na summitu OSN v Rio de Janeiro v roce 1992. Jedná se o globální strategický a akční plán světového společenství, který stanovuje konkrétní kroky směrem u udržitelnému rozvoji. Právě tento dokument obsahuje vymezení toho, oč v MA21 jde především.

Zásadní roli v MA21 hraje místní veřejná správa. Bez její aktivní vůle nemůže místní Agenda 21 jako dlouhodobý koncepční proces vzniknout, ani dále fungovat. Veřejná správa - jak úředníci, tak především politici - má prostředky k vytváření prostoru a dobrých podmínek ke spolupráci, dialogu a vzájemné komunikaci. A měla by mít, bez ohledu na politickou orientaci, zájem takového prostředí vytvářet, neboť kvalita života a spokojenost občanů jsou jistě nadstranickými cíli, společnými napříč politickým spektrem. Veřejná správa sama však kvalitní místní Agendu 21 nezajistí. Protože jde o proces participativní, tedy účastenský, nezbytně k tomu potřebuje spolupráci s různými složkami místní společnosti – neziskovými organizacemi a spolky, podnikateli, provozovateli služeb, či třeba školskými zařízeními, zdravotnickými institucemi a řadou dalších subjektů, včetně široké neorganizované veřejnosti.²⁶

Místní Agenda 21 zapadá do širšího proudu snahy o kvalitní veřejnou správu, která je zahrnuta pod pojem „good governance“ („řádná správa věcí veřejných“ či „dobré vládnutí“). Kvalitní správa věcí veřejných, musí být (z pohledu OSN i EU) otevřená, transparentní a odpovědná veřejnosti, efektivní, umožňující účast veřejnosti na rozhodování a plánování a

²⁶ *Agenda 21* [online]. 2011-02-15 [cit. 2011-03-09]. Agenda 21. Dostupné z WWW: <<http://ma21.cenia.cz/Z%C3%A1kladn%C3%ADinformace/Agenda21/tabid/101/language/cs-CZ/Default.aspx>>.

založená na partnerské spolupráci s ostatními společenskými sektory a respektující odborný pohled na věc. Jedině taková veřejná správa může vést k dlouhodobě udržitelnému rozvoji obce či regionu. A právě Místní Agenda 21 je procesem, jehož je udržitelný rozvoj základním cílem. Nezbytnou součástí fungující Místní agendy 21 bezesporu jsou:²⁷

- kvalitní strategické plánování a řízení včetně systému financování;
- průběžná a aktivní komunikace s veřejností - budování partnerství;
- systémové a měřitelné směřování k udržitelnému rozvoji.

MA 21 sleduje a popisuje nastavení klíčových procesů veřejné správy, které jsou nezbytné pro realizaci Agendy 21 v místních či regionálních podmínkách a zároveň počítá s dalším nezbytným aspektem – sledováním reálných dopadů různých aspektů rozvoje lokality pomocí indikátorů udržitelného rozvoje. Indikátory neboli ukazatele udržitelného rozvoje jsou praktickým nástrojem pro měření postupu práce na místní Agendě 21. Je to určitá množina informací, která nám ukazuje, jestli se ke stanoveným cílům přibližujeme nebo se od nich vzdalujeme. Slouží k tomu, abychom viděli, zda aktivity, které vyvíjíme, mají žádoucí dopad na vybrané oblasti.²⁸

2.6 Strategický plán rozvoje města

Strategický plán rozvoje města (dále jen SPRM) je ucelený koncepční plán rozvoje města propojený na rozvoj celého regionu či větších územních celků. SPRM musí být v souladu s Územním plánem města a jsou v něm zahrnuty všechny strategické dokumenty rozvoje města. SPRM je pořizován jako dokument dlouhodobé koordinace veřejných a soukromých aktivit demografického, ekonomického, sociálního, kulturního a ekologického charakteru na území města. Hlavním smyslem je organizace rozvoje města a koordinace jednotlivých zájmů tak, aby město prosperovalo jako celek.²⁹

²⁷ *Agenda 21* [online]. 2011-02-15 [cit. 2011-03-09]. Agenda 21. Dostupné z WWW: <<http://ma21.cenia.cz/Z%C3%A1kladn%C3%ADinformace/Agenda21/tabid/101/language/cs-CZ/Default.aspx>>.

²⁸ *Agenda 21* [online]. 2011-02-15 [cit. 2011-03-09]. Agenda 21. Dostupné z WWW: <<http://ma21.cenia.cz/Z%C3%A1kladn%C3%ADinformace/Agenda21/tabid/101/language/cs-CZ/Default.aspx>>.

²⁹ *Litomerice* [online]. 2006 [cit. 2011-03-09]. Litomerice. Dostupné z WWW: <<http://radnice.litomerice.cz/strategickyplan.html>>.

Co musí obsahovat kvalitní strategický plán?

Strategický plán má jeden nebo více cílů a větší rozvojové plány se obvykle skládají z dílčích politik - akčních plánů.

Obsah strategického plánu:

- podrobná a přesná analýza stavu, včetně vývojových trendů;
- SWOT analýza,
- soubor priorit a konkrétních, kvantifikovaných střednědobých a dlouhodobých strategických cílů, které řeší problémy projevující se ve slabých stránkách SWOT analýzy,
- soubor konkrétních opatření,
- odborný odhad předpokládaných nákladů na realizaci jednotlivých opatření,
- přehled reálných finančních prostředků na realizaci jednotlivých opatření,
- soubor indikátorů, které jsou určeny managementu i veřejnosti a slouží k objektivní kontrole plnění strategických cílů.

Náklady musí odpovídat skutečnosti a využití finančních zdrojů musí být dosažitelné.

Výdaje z veřejných rozpočtů pak musí odpovídat zvoleným prioritám, definovaným strategickým cílům i opatřením navrhovaným k jejich splnění.

Plnění jednotlivých strategických cílů musí vycházet z možností rozpočtu územní jednotky. Veřejné rozpočty a finanční nástroje strukturální politiky EU musí být využívány tak, aby vedly k uspokojování potřeb celé společnosti a udržitelnému rozvoji.

2.6.1 Obecné charakteristiky a kritéria strategického plánu

Strategický plán by měl splňovat následující kritéria:³⁰

- dlouhodobost – tím jsou strategické plány odlišeny od jiných typů plánů. Časový výhled obecně záleží na povaze prostředí, v němž se obec nachází,

³⁰ ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. Teoretické přístupy k regionálnímu rozvoji. Vyd. 1. Pardubice : Univerzita Pardubice, 2007. 129 s. ISBN 978-80-7395-019-4. str. 72

- systematická – každý strategický plán by měl systematicky mapovat všechna podstatná odvětví nebo obory, které mohou mít vliv na budoucí rozvoj řešeného území,
- selektivnost – jde o jeden z hlavních znaků strategického plánování. Strategický plán musí stanovit selektivně pouze některé prioritní cíle, na které se chce jednoznačně zaměřit a ty řešit,
- provázanost – jednotlivé kroky v plánu je nutno pečlivě hodnotit z hlediska jejich vnitřních provázaností, nikoli pouze sami o sobě,
- soustavnost – je nutné, aby se všichni aktéři strategického plánování pravidelně k dokumentu vraceli a prověřovali, doplňovali nebo upravovali jednotlivé vstupní údaje pro modifikaci jednotlivých dílčích cílů. Součástí strategického plánování je i trvalé hodnocení dosavadních výsledků, obvyklá doba pro aktualizaci je 4 – 6 let, vyhodnocování se doporučuje ve dvouletých cyklech,
- otevřenost – vůči veřejnosti, jejím podnětům i kritice, vůči novým podnětům ve všech fázích procesu. Při změně některých vstupních podmínek je vhodné opravovat nebo upravovat některé závěry a pozměňovat dílčí kroky,
- reálnost – ve smyslu dosažitelnosti cílů. Reálnost je nutné hodnotit nejen z finančního hlediska, ale i z hlediska ekonomických a sociálních podmínek. Pokud je uskutečnění stanovených cílů reálně možné, a pokud provedené změny opravdu přispějí k lepšímu stavu daného místa, pak teprve můžeme říci, že strategický plán je dobrý a nebyl zhotoven zbytečně.

2.6.2 Části strategického plánu³¹

Každý strategický plán by měl obsahovat základní parametry, kterými jsou komplexnost (zahrnutí všech důležitých sfér života obce), konsenzuálnost (společné zájmy občanské veřejnosti) a důraz na trvalou udržitelnost navrhovaného rozvoje (předpoklady pro rovnovážný a dlouhodobý a kvalitní rozvoj obce). Strategický plán města by se tedy měl skládat ze tří základních úrovní s rozdílným časovým horizontem. Jedná se o dlouhodobou

³¹ ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. Teoretické přístupy k regionálnímu rozvoji. Vyd. 1. Pardubice : Univerzita Pardubice, 2007. 129 s. ISBN 978-80-7395-019-4. str. 73 - 77

vizi, střednědobou strategii a krátkodobou akční úroveň. Tyto tři základní úrovně jsou zobrazeny v následujícím obrázku.

Obrázek 2 Strategický trojúhelník

Zdroj: www.mmr-vyzkum.cz/infobanka/DownloadFile/10742.aspx

Strategický trojúhelník ukazuje potřebu politické stability strategických dokumentů a právo zvolených představitelů obce volit pro funkční období jejich priority. Tyto přednosti by měly vycházet z dlouhodobé strategie a měly by s ní být propojeny. Takto nastavený akční plán umožňuje jasnou a přehlednou kontrolu naplňování úkolů a tím i plnění předvolebních slibů místní politické reprezentace.

Částmi strategického plánu, jsou tedy:

- analytická část strategického plánu,
- strategická vize,
- strategický plán,
- akční plány.

Analytická část strategického plánu

Analytická část se skládá ze dvou činností, a to ze sběru dat a provedení průzkumu (průzkum přístupu podniků, průzkum nevládních neziskových organizací, atd). **Sběrem dat** rozumíme získávání informací o obci z mnoha různých zdrojů. Nečastěji je čerpáno z dat Českého statistického úřadu, Úřadu práce, odborných útvarů a odborů městského nebo krajského úřadu

a místních a regionálních institucí a podniků. Další složkou sběru dat jsou i vlastní průzkumy dané obce, jejímž cílem je poskytnutí informací o aktuálním podnikatelském prostředí v obci a průzkum nevládních neziskových organizací poskytuje data o neziskovém sektoru resp. o rozvoji občanské společnosti v obci. Druhá fáze se věnuje samotnému zpracování profilu města/obce, kde se jedná o interpretaci významných dat, informací, trendů a srovnávacích ukazatelů vybraných funkčních systémů sloužící jako podklad pro SWOT analýzu. Analyzovaná data lze rozdělit do tří základních skupin: data o obyvatelstvu, data o ekonomice, data o území. Ve skupině „obyvatelstvo“ jsou zkoumána data o demografické struktuře, zdravotním stavu, mobilitě, domácnostech a jejich vybavení a bydlení, ve skupině „ekonomika“ zkoumáme zaměstnanost, ekonomický profil a hospodaření obce, trh s nemovitostmi a ve skupině „území“ jsou zkoumány širší vztahy a vazby, geografické a urbanistické charakteristiky, občanská vybavenost, doprava, technická infrastruktura, životní prostředí a zemědělství.

Cílem analytické části je tedy sběr dostupných dat o území, důkladný popis současného stavu, vyhodnocení trendů a prognóza dalšího vývoje obce.

SWOT analýza

SWOT analýza je vysoce efektivní a jednoduchou pomůckou pro zjištění skutečného stavu, potřebných změn, případných rizik a nezbytných kroků pro přeměnu slabých stránek na silné a vyloučení rizik. Zahrnuje v sobě postupy technik strategické analýzy, ve které se nejedná o sběr dat, ale o jejich vyhodnocení. Tato data jsou dále využita pro sestavení strategie a proto SWOT analýza bývá součástí všech důležitých strategických dokumentů.

Základ metody spočívá v definování a ohodnocení jednotlivých faktorů, které jsou definovány čtyřmi proměnnými:

- **Strengths** (přednosti = silné stránky)
- **Weaknesses** (nedostatky = slabé stránky)
- **Opportunities** (= příležitosti)
- **Threats** (= hrozby)

Silné a slabé stránky jsou vnitřními faktory a příležitosti a hrozby jsou vnějšími faktory.

Strategická vize

Základem strategické vize je popis ideálního výsledného stavu rozvoje města/obce v delším časovém horizontu. Na jednu stranu by vize měla být formulována dostatečně volně pro široký okruh obyvatel místa v dlouhodobém časovém horizontu a na druhou stranu musí být jednoznačná pro to, aby mohla skutečně určit kritické oblasti a jejich cíle.

Součástí nebo navazující částí vize je i rámcové určení globálních cílů a základní cesty a výsledky rozvojového procesu skrze tzv. klíčové oblasti, které vnitřně souvisí s problémy, jejichž řešení je významné pro dlouhodobý rozvoj obce a vyžaduje soustředěnou pozornost.

Strategická vize míří do budoucna. K tomu má dva metodické nástroje, vizi a globální cíle. Vize je deklarácí výběru zásadních směrů, cílů a programů činností. Je to jakýsi ucelený pohled na obec, který charakterizuje její výchozí situaci a stav, kterého chce dosáhnout. Účelem vize je sdělit veřejnosti a těm, kdo jsou zapojeni do strategických rozhodnutí, jakási široká základní pravidla, podle nichž se bude celý proces rozvoje obce řídit. Vize by měla být široce zformulována a měla by působit jako trvalé prohlášení úmyslu.

K vytvořené vizi je dále za potřebí stanovit globální cíle. Globální cíle popisují stav obce, kterého chceme dosáhnout.

Strategický plán

Vlastní strategický plán je rozpracován z globálních cílů dále do jednotlivých klíčových kritických oblastí na dílčí vize oblasti, globální cíle oblasti, SWOT analýzu oblasti a generické strategie oblasti.

Dílčí vize oblasti je popis ideálního výsledného stavu rozvoje obce v dané klíčové oblasti v časovém horizontu.

Globálním cílem oblasti rozumíme stanovení základních vývojové tendence dlouhodobého rozvoje obce směřující k naplnění vize v dané klíčové oblasti v souladu se zvolenou generickou strategií.

SWOT analýza je analýza vnitřních silných a slabých stránek a vnějších příležitostí a hrozeb pro splnění vize a cílů dlouhodobého rozvoje obce v dané oblasti.

Generické strategie oblasti mají za cíl citlivě reagovat na sta řešené problematiky a kombinaci jednotlivých prvků SWOT analýzy. Existují různé typy generických strategií, např. strategii

S-O, které je postavena na kombinaci existujících silných stránek a budoucích příležitostí nebo strategie S-T, která je postavena na snaze využít existující silné stránky pro eliminaci budoucích hrozeb apod.

Akční plány

Vytvoření akčního plánu ke strategickému plánu je základní podmínkou pro realizaci každého strategického plánu a tedy i podmínkou k naplňování stanovených cílů rozvoje obce. Akční plán musí obsahovat aktivity a projekty, které budou v následujících letech realizovány nebo podporovány obcí. Zpracovává se zpravidla pro období 1, 2 nebo 4 roky. Neumožňuje dlouhodobější a rozsáhlejší řešení projektů.

3 Analýza strategického plánu obce Kněžmost

V první kapitole praktické části se tato práce zabývá základní charakteristikou vybrané obce, tedy obcí Kněžmost, dále metodikou tvorby strategického plánu, souhrnnou SWOT analýzou, vizí, rozvojovými okruhy, strategickými cíli, opatřeními k naplnění cílů, implementací strategického plánu obce Kněžmost a rozbohem tří opatření k naplnění strategických cílů, které jsou splněné nebo ve fázi realizace.

Všechny použité údaje byly čerpány ze Strategického plánu rozvoje obce Kněžmost. Některá data byla v návaznosti na neustálý rozvoj obce aktualizována (např. počet obyvatel).

Strategický plán obce Kněžmost je pojímán jako časově nezávislý dokument, který reaguje na vývoj obce samotné a její okolí. Je zpracován pro období 2009 – 2025, kdy při vývoji města, kraje nebo České republiky bude aktualizován v průběhu čtyř až šesti let. Strategický plán obce Kněžmost byl přijat Zastupitelstvem obce 6. 5. 2009.

Zpracovatelem Strategického plánu obce je obec samotná ve spolupráci s Raven EU Advisory, a. s., která je přední specializovanou poradenskou společností na území České a Slovenské republiky v oblasti komplexního poradenství při čerpání dotací z fondů Evropské unie a České republiky pro všechny typy žadatelů. Sídlem firmy je Jakubské nám. 2 v Brně.

3.1 Základní charakteristika obce Kněžmost

Obec Kněžmost se nachází ve Středočeském kraji v okrese Mladá Boleslav, asi 15 km severovýchodně okresního města a spadá do ORP Mnichovo Hradiště. V obci žije 1774 obyvatel.

Obec je v uspokojivé míře vybavena základními službami s vysokou dynamikou rozvoje za posledních 10 let. Nadmořská výška obce je 240 m n. m. a nejznámějším vrcholem v okolí je Mužský (463 m n. m.).

- Rozloha: 4045 ha
- Počet katastrů: 9 (Kněžmost, Suhrovice, Solec, Malobratřice, Srbsko, Lítkovice, Koprník, Násedlnice, Úhelnice)
- Počet územně-technických jednotek: 9

- Počet částí obce: 15 (Býčina, Čížovka, Drhleny, Chlumín, Kněžmost, Koprník, Lítkovice, Malobratřice, Násedlnice, Solec, Soleček, Srbsko, Suhrovice, Úhelnice, Žantov)
- Počet obyvatel: 1774
- Počet podnikatelských subjektů: 338

Obec je stoprocentním vlastníkem firmy Dopravní podnik Kněžmost, s. r. o. Je zřizovatelem devítileté základní školy a mateřské školy.

Kněžmost je součástí dvou mikroregionů, kterými jsou Český ráj a Český ráj pod Mužským.

Obec je dle zákona č. 128/2000 Sb. v platném znění základním územně samosprávným celkem s právní subjektivitou a vlastním majetkem. Je samostatnou účetní jednotkou, která vede podvojný účetnictví. Příjmy a výdaje sleduje obec odděleně dle platné rozpočtové skladby. Hospodaření s rozpočtovými prostředky obce je zajišťováno v působnosti a odpovědnosti Obecního úřadu Kněžmost.

Kněžmost má řádně volené Zastupitelstvo a jako výkonný orgán je ustanovena Rada obce Kněžmost. Zastupitelstvo představuje volené představitele z řad občanů, kteří jsou voleni na základě voleb na čtyřleté období. Ve volebním období 2011 – 2015 je zvoleno Zastupitelstvo v počtu 15 volených zástupců. V obci Kněžmost je ustanovena Rada, která je výkonným orgánem v oblasti samostatné působnosti a za její výkon odpovídá Zastupitelstvu. Rada má 5 členů. Vedení obce zajišťují Zastupitelstvem volení starosta Ing. Adam Pospíšil a místostarostka Jitka Bartošová.

Základní identifikační a kontaktní údaje Obecního úřadu v Kněžmostě:

- IČ: 00228023
- Adresa: Na Rynku 51, 294 02 Kněžmost
- Tel.: 326 784 141, Fax.: 326 784 501
- E-mail: obecni.urad@knezmost.cz

Z hlediska správního rozdělení veřejné správy v ČR je v obci lokalizováno pouze jediné pracoviště, a to stavební úřad, který působí jako orgán 1. stupně. Všechny ostatní instituce a úřady jsou lokalizovány ve větších městech v okolí obce.

Tabulka 3 Spádovost území k institucím veřejné správy

Instituce	Lokalizace	Instituce	Lokalizace
pověřený úřad	Mnichovo Hradiště	vojenská správa	Stará Boleslav
matriční úřad	Mnichovo Hradiště	finanční úřad	Mnichovo Hradiště
katastrální úřad	Mladá Boleslav	pozemkový úřad	Mladá Boleslav
celní úřad	Mladá Boleslav	okresní soud	Mladá Boleslav

Zdroj: vlastní zpracování dle SP Kněžmost

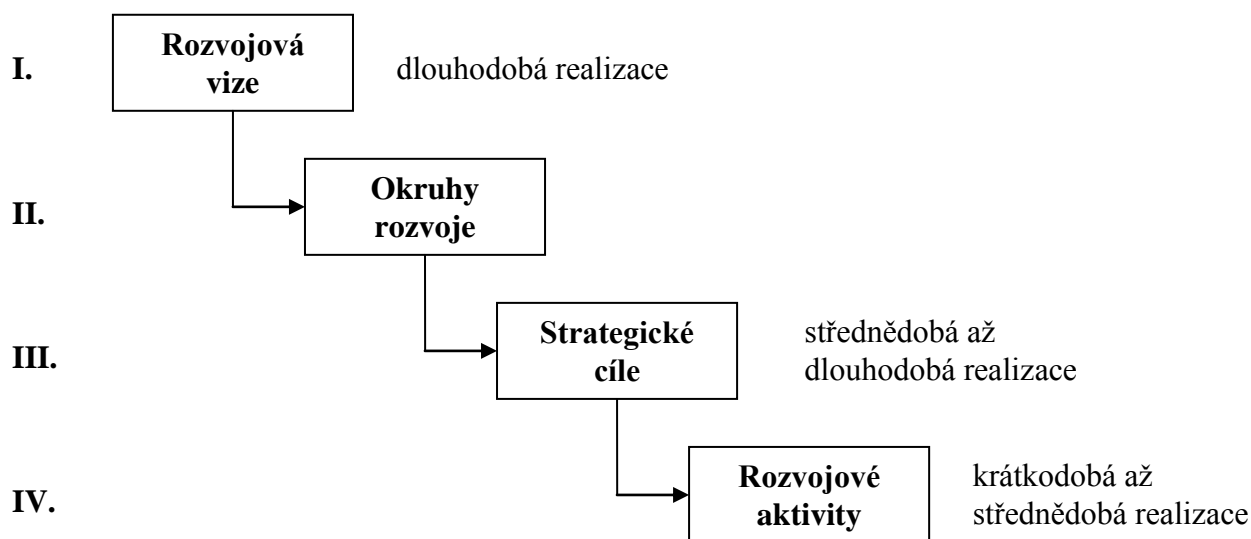
3.2 Metodika Strategie

Jako nástroje při tvorbě Strategického plánu obce byly použity:

- vytvoření socioekonomického profilu obce,
- souhrnná SWOT analýza,
- formulace vize,
- definice klíčových oblastí,
- stanovení globálních cílů, zpracování konkrétních aktivit
- a přijetí Strategie Zastupitelstvem obce.

Pro účely Strategie obce Kněžmost byly určeny 4 základní úrovně, které tvoří strategický skelet návrhové části.

Obrázek 3 Strategický skelet návrhové části SP Kněžmost

Zdroj: vlastní zpracování dle Strategického plánu obce Kněžmost

3.3 SWOT analýza

Souhrnné informace analytických poznatků, identifikovatelných vazeb a jejich zařídění do jednotlivých kvadrantů bylo zapsáno zpracovateli do souhrnné SWOT analýzy.

Tabulka 4 Souhrnná SWOT analýza

SWOT analýza	
SILNÉ STRÁNKY	PŘÍLEŽITOSTI
strategická poloha v blízkosti rychlostní silnice R10	podpora spolupráce místních firem
obec jako "uzlový bod" s ucelenými funkcemi administrativní, ekonomická, sociální a kulturně-společenská)	využití dobré dopravní dostupnosti obce z transevropských a národních dopravních koridorů pro získání nových investorů
dostatečné množství ploch pro bydlení	využití kulturních a sportovních tradic obce a sportovní infrastruktury k rozvoji cestovního ruchu
dobré životní prostředí s vazbou na CHKO Český ráj, rezervaci Drábské světničky atd.	
silná průmyslová zóna, ve níž působí subdodavatelské firmy pro ŠKODA AUTO a. s.	využití nových možností pomoci ze strukturálních fondů EU pro rozvoj cestovního ruchu a volnočasových aktivit
dostatečná dopravní obslužnost	
základní služby (základní a mateřská škola, zdravotní středisko)	prohloubení spolupráce s okolními obcemi při intenzifikaci rozvoje cestovního ruchu
existence technických sítí a kanalizace obce	rozvoj informačních a komunikačních technologií v obci
SLABÉ STRÁNKY	HROZBY
závislost rozvoje oblasti na prosperitě ŠKODA AUTO a.s.	nedostatek financí na rekonstrukci, provoz a údržbu ploch v obci
upadající význam místní železniční tratě č. 063 (Bakov nad Jizerou - Kopidlno)	pomalá rekonstrukce komunikací vede k neustálému investování do oprav komunikací
citlivost příjmové části rozpočtu obce na politických rozhodnutích vlády	neřešení kolizních míst dopravy (střet automobilové, cyklistické a pěší dopravy)
slabá prezentace obce vůči okolí	omezení železniční dopravy na minimum
	neexistence sítě cyklostezek

Zdroj: Strategický plán obce Kněžmost

3.4 Vize obce Kněžmost, dílčí vize a předpoklady k její naplnění

Vize obce: Obec Kněžmost bude v roce 2025 dynamicky se rozvíjející a udržovanou obcí, která stále plní funkci střediskové obce s ekonomicky stabilním prostředím, výbornou dopravní dostupností, s kvalitním bydlením bohatou nabídkou služeb, kulturním a sportovním zázemím, poskytující dobré podmínky pro život všech obyvatel.

Ze základní vize dále vycházejí **vize dílčí**, které rozpracovávají jednotlivé oblasti rozvoje. Pro tyto vize je určen časový předpoklad na rok 2025. Dílčími vizemi jsou:

- infrastruktura – ta se zaměřuje na rozvoj nových technologií,
- bytová výstavba – obec se rozroste o 50 – 150 nových bytových jednotek a počet obyvatel vzroste až o 400,
- služby – hlavní rozvoj má souviset s oblastí cestovního ruchu a volnočasovými aktivitami, včetně dopravy,
- školství, zdravotnictví a volný čas – stará i nová škola budou zrekonstruovány, TJ Sokol bude mít plně funkční sportovní areál, v provozu bude malý krytý bazén se saunou,
- cestovní ruch a kultura – otevření turistického centra, výstavba rozhledny na Hrádku, oprava kostelů v Solci a Kněžmostě, nové cyklotrasy a turistické stezky,
- územní rozvoj – dobudování náměstí obce, vybudování klidové zóny.

Předpoklady k naplnění vize

Pro rychlý rozvoj obce je nejdůležitější v co nejkratší době výstavba bytových jednotek, protože noví obyvatelé budou mít významný vliv na rozvoj drobného podnikání a jejich soukromý daňový přínos bude asi 2 mil. Kč ročně.

Díky budování a podpoře výstavby zařízení pro cestovní ruch a volnočasové aktivity bude dosaženo zvýšení příjmů místních organizací a podnikatelů a na to navazující vedlejší vlivy snížení nákladů vyjížděním za volnočasovými aktivitami mimo obec.

Pro realizaci vize bude mít velký význam schopnost zpracovávání kvalitních žádostí o podporu investičních akcí – dotace EU, podpora státu a kraje.

O udržení, případně i zvýšení tempa rozvoje obce využije obec princip hypotečního financování tak, aby dluhová služba z úvěrů a hypoték dlouhodobě nepřesáhla 15 – 20 % rozpočtových příjmů obce pro běžný rok.

3.5 Rozvojové okruhy

Zpracovateli Strategického plánu bylo navrženo 6 rozvojových oblastí tak, aby byla naplněna vize obce Kněžmost.

Rozvojový okruh 1 – Infrastruktura

- rozvoj cyklistické a pěší dopravy,
- bezpečnost a plynulost silničního provozu,
- negativní vlivy dopravy,
- doprava v klidu, rekonstrukce sítí v obci (kanalizační, energetická, elektrická, vodovody).

Rozvojový okruh 2 - Bydlení

- podpora bytové výstavby,
- technické sítě a zázemí pro bydlení.

Rozvojový okruh 3 – Služby

- podpora podnikání v obci,
- dopravní obslužnost,
- rozvoj hromadné dopravy a dopravní obslužnosti, řešení odpadového hospodářství.

Rozvojový okruh 4 – Občanská vybavenost

- školství v obci,
- infrastruktura pro kultura, volný čas a sport.

Rozvojový okruh 5 – Cestovní ruch a volnočasové aktivity

- infrastruktura a služby v oblasti cestovního ruchu,
- podpora spolkové činnosti v obci,
- informační centrum v obci,
- oddychové a relaxační zóny.

Rozvojový okruh 6 – Památková péče

- péče o památky,
- rekonstrukce a sanace sakrálních staveb,
- zachování venkovského rázu.

3.6 Strategické cíle a opatření k naplnění cílů

V rámci 6 rozvojových okruhů (RO) bylo navrženo celkem 20 strategických cílů, které navazují na výsledky analytické části tak, aby bylo využito silných stránek a příležitostí obce

a regionu a nebo eliminovány hlavní problémy a minimalizovány důsledky hrozeb, které byly uvedeny ve SWOT analýze. Strategické cíle jsou nadále naplňovány pomocí opatření (O).

Níže uvedená tabulka blíže specifikuje rozvojový okruh RO 1 – Infrastruktura. Bližší specifikace zbylých 5 rozvojových okruhů je k dispozici v přílohách k této práci (příloha č. 2).

Tabulka 5 RO 1 - Infrastruktura

Strategický cíl 1. 1. - Rekonstrukce místních komunikací	
O1.1.1.	Rekonstrukce a výstavba místních komunikací včetně chodníků
O1.1.2.	Výstavba místních komunikací a inženýrských sítí v souvislosti s rozvojem ploch pro bydlení
Strategický cíl 1. 2. - Rekonstrukce veřejných prostranství	
O1.2.1.	Kněžmost - výstavba 2. části náměstí
Strategický cíl 1.3. - Podpora rozvoje průmyslových zón	
O1.3.1.	Kněžmost - Koprník - pokračování v přípravě průmyslových zón
Strategický cíl 1.4. - Rekonstrukce technických sítí	
O1.4.1.	Výstavba vodovodu v obci a místních částech
O1.4.2.	Výstavba plynovodu v obci a místních částech
O1.4.3.	Postupné dokončení rekonstrukce ve všech místních částech souběžné s rekonstrukcí rozvodů elektrické energie prováděnou ČEZ
Strategický cíl 1.5. - Podpora dopravní infrastruktury	
O1.5.1.	Výstavba autobusových zastávek v místních částech (Čížovka a Malobratřice)
Strategický cíl 1.6. - Rekonstrukce a rozvoj vodohospodářské infrastruktury	
O1.6.1.	Rozvoj čistíren odpadních vod a kanalizace
O1.6.1.	Obnova původního rybníka v Chlumíně

Zdroj: vlastní zpracování dle SP Kněžmost

3.7 Splněná či realizovaná opatření ke strategickým cílům

Následně budou v rámci kapitoly Analýza Strategického plánu obce Kněžmost uvedeny jednotlivé vybrané projekty (opatření ke strategickým cílům), které jsou splněny nebo v současné době realizovány k naplňování vize obce.

Tabulka 6 Rekonstrukce a výstavba místních komunikací včetně chodníků

Rozvojová aktivita	O1.1.1. - Rekonstrukce a výstavba místních komunikací včetně chodníků (K Cestkám, K Důním, Růžová, Zahradní)
Realizátor	Obec Kněžmost
Doba realizace	2009 – 2018
Odhad nákladů	14 mil. Kč
Zdroje financování	Obecní rozpočet
	Evropské fondy (ROP)
	Soukromé (PPP)
Priorita	Vysoká

Zdroj: vlastní zpracování dle SP Kněžmost

V rámci této aktivity byla již realizována výstavba místních komunikací v ulici K Důním a ulici K Cestkám, celkem 4 200 tis. Kč. Obec získala dotaci ze Společného regionálního operačního programu v rámci opatření 2.1 - Program na podporu výstavby a rekonstrukcí místních komunikací v celkové výši 2 448 899,-, z této částky plynulo 408 149,- z rozpočtu Středočeského kraje a chybějící část z rozpočtu obce. Po získání dotace Růžová dotace MAS, kterou poskytuje Ministerstvo zemědělství pro místní akční skupiny v rámci Programu rozvoje venkova ČR na období 2007-2013, by měl být zrekonstruovaný chodník v obecní části Žantov a ulici Bakovská. Celková částka by měla dle odhadu činit 1 000 tis. Kč. V případě získání dotace ze Státního fondu dopravní infrastruktury (SFDI) a Růžová dotace MAS, bude výše dotace 80% prokázaných nákladů. Z rozpočtu obce byla plně financována výstavba parkovací plochy Na Mlejnici částkou 700 tis. Kč.

Tabulka 7 Rozšíření mateřské školy

Rozvojová aktivita	O4.2.1 - Rozšíření mateřské školy (nový pavilon)
Realizátor	Obec Kněžmost
Doba realizace	2009 - 2010
Odhad nákladů	8 mil. Kč
Zdroje financování	Obecní rozpočet
	ROP Střední Čechy
	Soukromé
Priorita	Vysoká

Zdroj: vlastní zpracování dle SP Kněžmost

V srpnu 2010 byl obcí Kněžmost vyhlášen konkurz na zhotovitele tohoto projektu, který vyhrála firma LIPRACO, které bylo na začátku listopadu předáno staveniště. Stavba stále pokračuje v domluveném tempu až doposud. Projekt Rozšíření mateřské školy – nový pavilon je uveden v seznamu schválených projektů ROPu Střední Čechy pod registračním číslem CZ.1.15/3.3.00/39.00893, kdy obec Kněžmost je uvedena jako žadatel projektu. Celkové způsobilé výdaje jsou ve výši 8 519,916 tis. Kč a celková výše dotace rozpočtu RR by měla činit 6 815,932 tis. Kč. Zbytek nákladů bude uhrazeno z rozpočtu obce a soukromých zdrojů. Výstavbou přístavby nového pavilonu vznikne prostor pro umístění 16 dětí a 3 nová pracovní místa.

Tabulka 8 Zřízení lesoparku v Důních

Rozvojová aktivita	O5.3.1 - Zřízení lesoparku (oddechové zóny) v Důních
Realizátor	Obec Kněžmost
Doba realizace	2008 – 2009
Odhad nákladů	5 mil. Kč
Zdroje financování	Obecní rozpočet
	ROP Střední Čechy
	Dotace Středočeského kraje
	Soukromé (PPP)
Priorita	Vysoká

Zdroj: vlastní zpracování dle SP Kněžmost

Tento projekt byl realizován a ukončen slavnostním otevřením 30. září 2010, tedy necelý rok po plánované době realizace. V Důních vznikly čtyři velké okruhy, čítající délku od čtyři sta metrů až po jeden kilometr a také tři nové vyhlídky. Projekt oddechové zóny byl financování čtyřmi miliony korun Evropským fondem pro regionální rozvoj, 236 tis. Kč poskytl Státní fond životního prostředí a obec Kněžmost doplatila 472 tis. Kč z obecního rozpočtu. Celkové náklady projektu činí tedy 4 508 tis. Kč. Tato rozvojová aktivita byla tedy splněna.

Plnění stanovených cílů je sledováno pomocí monitoringu a aktualizace Strategického plánu obce Kněžmost bude pravidelně prováděna jednou za 6 let, nejdříve tedy v roce 2015. Pokud ovšem bude nutné vlivem vnějších podmínek potřeba realizovat aktualizaci dříve, pak by tento podnět měla vznést Rada obce Kněžmost.

3.8 Implementace Strategického plánu

Strategický plán byl přijat Zastupitelstvem obce dne 6. 5. 2009 a tímto se Zastupitelstvo zavázalo k realizaci dílčích rozvojových aktivit k naplnění vize obce. Institucionálně je Strategie opatřena řídicí složkou, která je ustanovena na úrovni Zastupitelstva obce a Rady obce Kněžmost, kdy jejich hlavním úkolem je projednávání a schvalování navrhovaných projektů, hodnocení realizace a výkonnou složku, kterou představují tzv. garanti (pracovníci úřadu), kteří se přímo podílí na realizaci rozvojových aktivit a projektů. Kontrola plnění cílů je zajištěna pomocí monitoringu.

3.9 Vyhodnocení zpracování Strategického plánu

Strategický plán obce Kněžmost je zpracován na období 2009 – 2025, což je dle mého názoru moc dlouhý časový horizont, ale pokud bude prováděna aktualizace jednou za šest let, jak je v dokumentu několikrát zmíněno, bude Strategický plán stále živý a věřím, že bude dobrým podkladem pro zlepšování života v obci a příručkou pro realizaci jednotlivých aktivit k naplnění celkové vize obce.

Strategický plán je velice přehledně svými zhotoviteli (Obec Kněžmost, Raven EU Advisory, a. s.) sestaven a dále k němu byly vyhotoveny dvě doplňující příručky, a to Průzkum spokojenosti občanů s kvalitou života v obci Kněžmost a Strategický plán rozvoje obce Kněžmost – profil obce, ve kterém je již zpracován zlomek indikátorů udržitelného rozvoje, kterými se budu dále podrobněji věnovat v následující kapitole.

4 Výpočet a hodnocení indikátorů udržitelného rozvoje

Jako podklad k vypočítání a následnému vyhodnocení indikátorů udržitelného rozvoje obce Kněžmost byly použity indikátory udržitelného rozvoje, které byly navrženy v Případové studii Hradce Králové k výzkumnému projektu Ministerstva pro místní rozvoj – WD 69-07-4 „Indikátory trvale udržitelného rozvoje jako nástroj sledování a snižování disparit v úrovni obyvatelstva jednotlivých regionů“, jejímž zpracovatelem je Ing. Martin Maštálka, Ph.D a vedoucím řešitelského týmu doc. Ing. arch. Vladimíra Šilhánková, Ph. D.

Všechny následující výpočty hodnotí stav obce Kněžmost.

4.1 Ekonomická oblast

4.1.1 E1 – Hodnocení finančního zdraví a schopnosti realizovat budoucí investice (ukazatel finančního zdraví)

V tabulce Výkaz pro hodnocení plnění rozpočtu obce Kněžmost 2002 – 2009 uvedené v příloze č. 3 jsou zapsána potřebná data pro výpočet ukazatele finančního zdraví, které můžeme získat z veřejně dostupných dat a to zejména díky systému ARIS. Zřizovatelem ARIS je Ministerstvo financí. Z tohoto systému byly pro získání dat třeba první dva výkazy ze čtyřech, a to Výkaz pro hodnocení plnění rozpočtu ÚSC – tento Výkaz nabízí v ARIS 4 části k zobrazení (Příjmy, Výdaje, Pevné části, Dotace) a Rozvaha (bilance). Tyto dva výkazy obsahují hodnoty do roku 2009.

Následujícími výpočty budou srovnány hospodářské výsledky města v uplynulém období (2002 – 2009), což by mělo usnadnit zástupcům veřejné správy finanční plánování budoucího vývoje. Data, která jsou uvedena ve výkazu (příloha č. 3) jsou dostupná široké veřejnosti a byla získána bez větších obtíží.

Aby mohlo být provedeno hodnocení indikátoru E1 pro danou obec, je třeba vypočítat přebytek běžného rozpočtu, poměr přebytku běžného rozpočtu, krytí dluhové služby, peněžní rezervy a peněžní rezervy/přebytek běžného účtu. Posléze bude Indikátor E1 – Hodnocení finanční stability a schopnosti realizovat budoucí investice (ukazatel finančního zdraví) celkově vyhodnocen dle následující tabulky, kde kategorie udržitelnosti A, B, C znamenají: optimální (A), únosné (B) a dlouhodobě zcela neudržitelné (C). Ke každému z dílčích výpočtů bude přidělena váha (%), která přiřazuje významnost pro celkové hodnocení hospodaření obce.

Souhrnná kategorie se přiřadí podle převažujících hodnot (se zohledněním jejich vah). Finální výsledek pak lze interpretovat následovně:

A - Územní jednotka má optimální finanční stabilitu a vysokou schopnost realizovat do budoucna své investice.

B - Územní jednotka je uspokojivě finančně stabilní a udržitelná za předpokladu zachování alespoň stávajících hodnot rozšiřujících indikátorů.

C - Územní jednotka je finančně nestabilní, do budoucna velmi riziková a s ohroženou schopností realizovat své investice. Neodpovídá kritériím ekonomické udržitelnosti.

Tabulka 9 Kritéria celkového vyhodnocení indikátoru

Typ ÚSC	Specifikace	Indikátor	Požadované hodnoty	Hodnocení	Váha
Malá a středně velká města	Provozní výsledek hospodaření	Běžné příjmy – běžné výdaje	> 0	A	0, 1
			≤ 0	C	
	Poměr přebytku běžného rozpočtu	Podíl průměru přebytku běžného rozpočtu na běžných příjmech (%)	≥ 10	A	0, 2
			0 - 10	B	
			≤ 0	C	
	Kapacita samofinancování	Podíl průměru přebytku běžného rozpočtu a kapitálových příjmů na kapitálových výdajích	$\geq 0,7$	A	0, 1
			0,7 - 0,5	B	
			$< 0,5$	C	
	Krytí dluhové služby	Podíl průměru běžného rozpočtu a splátek ze závazků	$> 1,2$	A	0, 3
			1 - 1,2	B	
			≤ 1	C	
	Peněžní rezervy	Souhrn likvidních aktiv / průměrný přebytek běžného rozpočtu	≥ 1	A	0, 3
			Interval (0, 1)	B	
			≤ 0	C	

Zdroj: ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra . Indikátory udržitelného rozvoje, Teoretické přístupy a zkušenosti v České republice. Případová studie Hradec Králové .

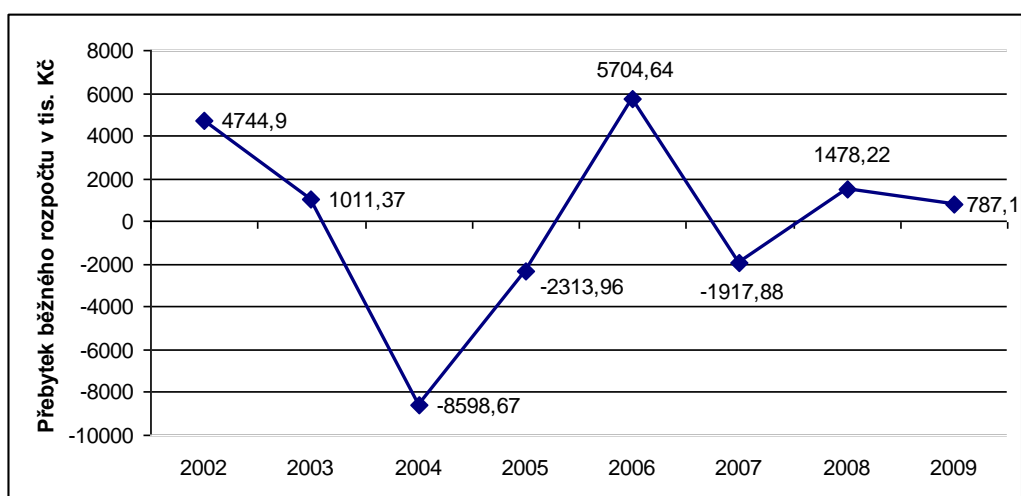
Provozní výsledek hospodaření

Přebytek běžného rozpočtu = (Třída 1 Daňové příjmy + Třída 2 Nedaňové příjmy + Třída 4 Přijaté transfery) – (Konsolidace příjmů + Konsolidace výdajů + Položka 42xx Investiční dotace + Třída 5 Běžné výdaje)

Přebytek běžného rozpočtu 2009:

$(19\,030,12 + 2\,478,82 + 2\,839,32) - (1\,236,66 + 1\,236,66 + 0 + 21\,087,84) = 787,1$

Graf 1 Přebytek běžného rozpočtu obce Kněžmost 2002 - 2009

Zdroj: Vlastní zpracování

Přebytek běžného rozpočtu obce Kněžmost byl ve po dobu sledovaného období převážně stabilní. Nejvyšší deficit rozpočtu byl zaznamenán v roce 2004, a to 8 598,67 tis. Kč, který byl způsoben především velkými náklady na rozšíření vozového parku Dopravního podniku Kněžmost, s. r. o., kterým je obec vlastníkem. V posledním sledovaném období byl rozpočet obce Kněžmost rovnovážný s hodnotou dosahující 787,1 tis. Kč. Obec Kněžmost je v současné době finančně stabilní a má potenciál do budoucna realizovat své plánované investice. Tento výsledek tedy odpovídá dílčí hodnotě A, která má na celkové hodnocení váhu ve výši 10%.

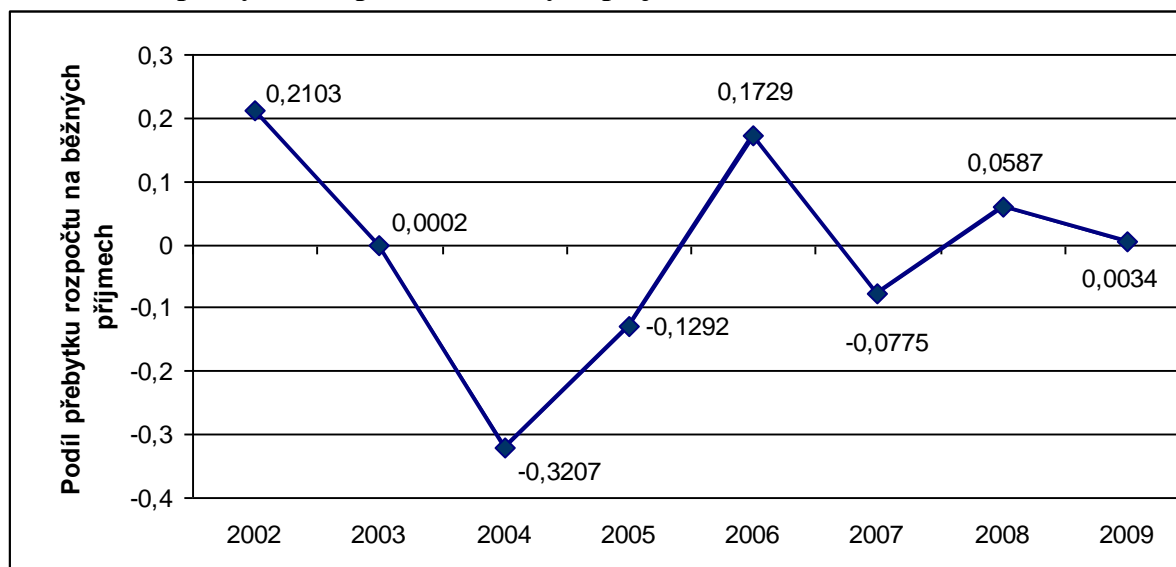
Podíl přebytku rozpočtu na běžných příjmech

Podíl přebytku rozpočtu na běžných příjmech = Přebytek běžného rozpočtu / (Třída 1 Daňové příjmy + Třída 2 Nedaňové příjmy + Třída 4 Přijaté transfery - Konsolidace příjmů)

Podíl přebytku rozpočtu na běžných příjmech 2009:

$787,1 / (19\,030,12 + 2\,478,82 + 2\,839,32 - 1\,236,66) = 0,0034$

Graf 2 Podíl přebytku rozpočtu na běžných příjmech 2002 - 2009

Zdroj: vlastní zpracování

Podíl přebytku rozpočtu na běžných příjmech má kladnou hodnotu pohybující se v blízkosti hodnoty nula, přiřazena zde tedy bude kategorie B s 20% vahou. Územní jednotka je uspokojivě finančně stabilní a udržitelná za předpokladu zachování alespoň stávajících hodnot rozšiřujících indikátorů. Tento ukazatel se ovšem pohybuje na spodní hranici z rozmezí (0 – 10) kategorie B.

Krytí dluhové služby

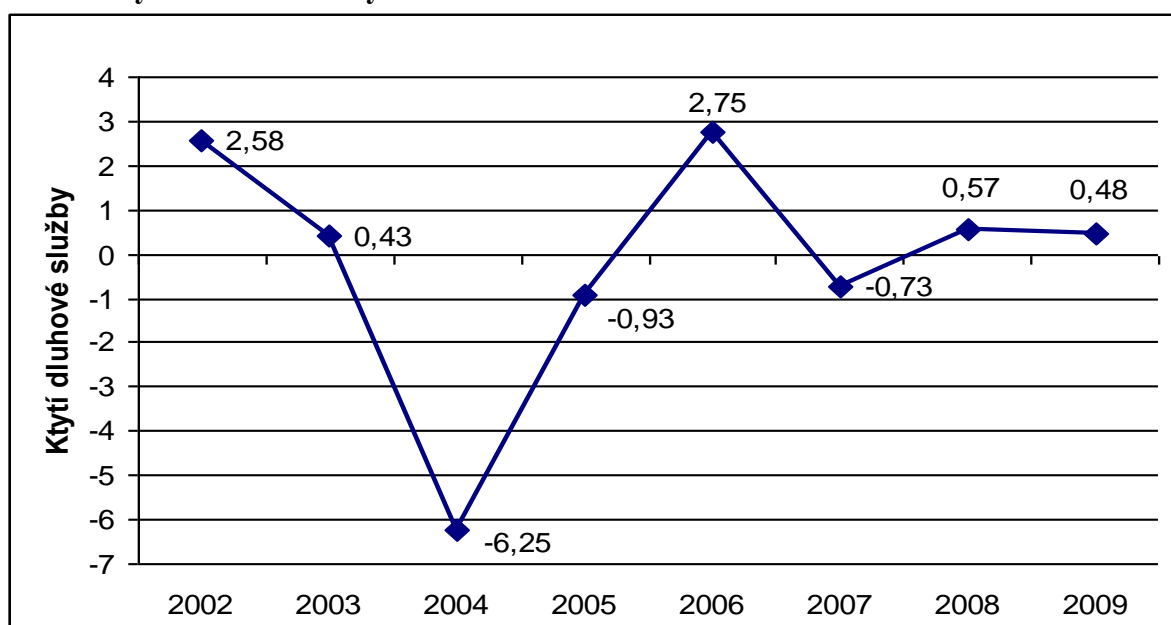
Ukazatel krytí dluhové služby = $\text{Přebytek běžného rozpočtu} / (\text{Položka 5141 Placené úroky z úvěrů} + \text{5178 Splátky leasingu} + \text{6143 Investiční úroky} + \text{Uhrazené splátky dlouhodobých přijatých půjčených prostředků})$

Hodnota Uhrazených splátek dlouhodobých přijatých půjčených prostředků je výkazech ARISweb uváděna v záporné hodnotě, proto je nutné ji před dosazením do vzorce vynásobit hodnotou -1.

Krytí dluhové služby 2009:

$$787,10 / (549,92 + 17,91 + 0 + 1063,09) = 0,48$$

Graf 3 Krytí dluhové služby 2002 - 2009

Zdroj: vlastní zpracování

Hodnota dílčího ukazatele Krytí dluhové služby je 0,48, dle stanovených kritérií spadá do kategorie C s 30% vahou.

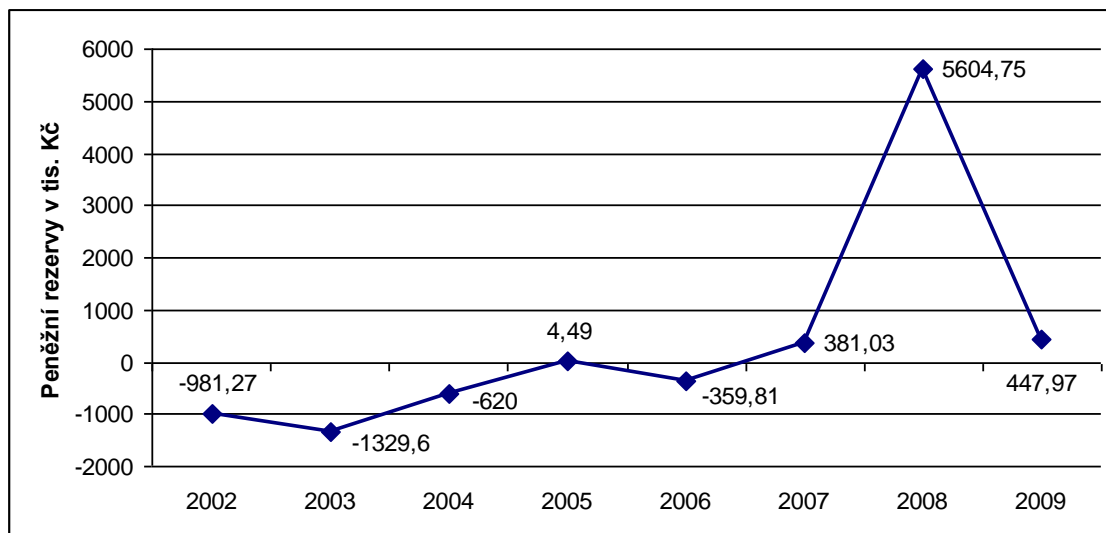
Peněžní rezervy / přebytek běžného rozpočtu

Peněžní rezervy = Účet 231 Základní běžný účet + Účet 236 Běžné účty peněžních fondů + Účet 253 Dlužné cenné papíry k obchodování

Peněžní rezervy 2009:

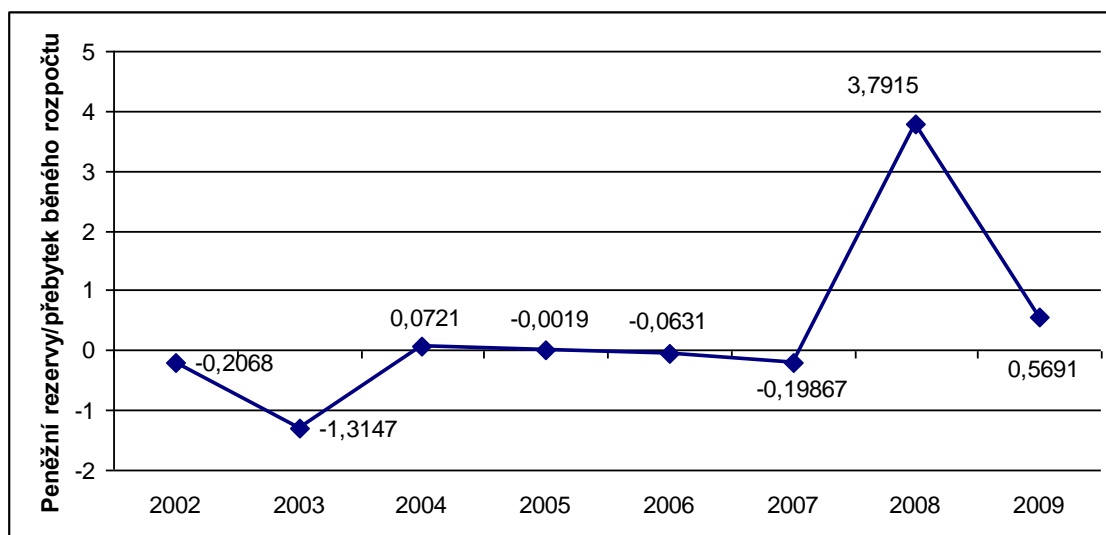
$$1\,504,44 + 6,62 - 1063,09 = 447,97$$

Graf 4 Peněžní rezervy 2002 - 2009

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 5 Peněžní rezervy/přebytek běžného rozpočtu 2002 - 2009

Zdroj: vlastní zpracování

Na základě kritérií indikátoru byla obec zařazena do kategorie B. Finanční situace obce Kněžmost byla z hlediska sledovaného období (2002 – 2009) nejhorší v letech 2004, 2005 a

2007. Obec tak nebyla schopná realizace svých investic a tudíž neodpovídala ekonomické udržitelnosti. K 31. 12. dvou po sobě jdoucích let (2004, 2005) vykazovala záporný výsledek hospodaření. V posledních dvou sledovaných obdobích, za která byla data získána, je Kněžmost obcí se stabilním rozpočtem.

Tabulkový přehled hodnocení indikátoru E1 – Hodnocení finančního zdraví a schopnosti realizovat budoucí investice (ukazatel finančního zdraví) je k dispozici v příloze č. 4.

4.1.2 Indikátor E2 - Stabilita a diverzifikace místní ekonomické základny

Data pro získání a následný výpočet Indikátoru E2 – Stabilita a diverzifikace místní ekonomické základny jsou v naprosté většině dostupná z MOS – Databáze obecní statistiky Českého statistického úřadu. Tento indikátor vypovídá o charakteru zaměstnanosti, tedy o aktivitách podnikatelských subjektů, pracovních příležitostech obyvatel dané obce či města, dále pak o závislosti na dominantním zaměstnavateli a díky němu můžeme zjistit, zda je podnikatelská aktivita v jednotlivých obcích dostatečná či nikoliv.

Počet podnikatelů v obci (rok 2009): 338

Počet podnikatelů na 1000 obyvatel (rok 2009): $(338/1708) \times 1\,000 = 198$

V rámci ORP Mnichovo Hradiště spadá na 1000 obyvatel 216 podnikatelských subjektů.

Počet zahraničních právnických osob (2009): Data nebyla získána

Počet vydaných živnostenských oprávnění v ORP Mnichovo Hradiště (2009): Data nebyla získána

Počet zaniklých živnostenských oprávnění (2009): Data nebyla získána

Diverzifikace ekonomických činností (struktura podnikatelských subjektů dle odvětví)

Tento indikátor ukazuje na složení podnikatelských subjektů v obci dle odvětví.

Tabulka 10 Diverzifikace ekonomických činností (struktura podnikatelských subjektů dle odvětví) v obci Kněžmost 2010

Počet podnikatelských subjektů podle odvětvové struktury	Počet
Zemědělství, lesnictví, rybolov	8
Průmysl	61
Stavebnictví	49
Doprava a spoje	14
Obchod, prodej a opravy motorových vozidel a spotřebního zboží a pohostinství	108
Ostatní obchodní služby	40
Veřejná správa, obrana, povinné sociální pojištění	6
Školství a zdravotnictví	4
Ostatní veřejném sociální a osobní služby	34

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

Dle výše uvedené tabulky se nejvíce ekonomicky aktivních podnikatelských subjektů, z celkového počtu 338 podnikatelských subjektů v obci, zabývá poskytováním služeb spojených s obchodní činností, opravami motorových vozidel a výrobků pro osobní spotřebu a převážně pro domácnosti (téměř 34% všech ekonomických subjektů). 20% ekonomických subjektů působí v oblasti sekundéru, tedy v průmyslovém odvětví, významným zaměstnavatelem j společnost Kautex Textron Bohemia, s. r. o., která se zabývá zpracování plastů pro automobilový průmysl a výrobu obalovin. Další významnou složkou ekonomické skladby obce je sektor stavebnictví, který v obci zastupuje 49 subjektů, např. firma Dobiáš spol. s r.o., což činí 15% z celkového počtu. Nejméně podnikatelských subjektů v obci Kněžmost působí ve školství, zdravotnictví a ve veřejné správě. Tato data byla získána z Databáze obecní statistiky Českého statistického úřadu a naposledy byla aktualizována k 31.12.2009.

V následující tabulce dojde k porovnání ekonomických subjektů podle právní formy ve srovnání s vyššími územními celky. Data byla získána z Českého statistického úřadu.

Tabulka 11 Ekonomické subjekty dle právní formy ve srovnání s vyššími územními celky

Územní jednotka	Počet ekonomických subjektů									
	Celkem	Obchodní společnosti		Družstva		Státní podniky		Fyzické osoby		Ostatní právní formy
Obec Kněžmost	338	27	8%	2	0,6%	1	0,40%	258	77%	43
ORP Mnichovo Hradiště	3 458	309	9%	10	0,3%	x	x	2 697	78%	442
Okres Mladá Boleslav	25 786	1 916	7%	75	0,3%	7	0,02%	19 619	76%	4 176
Středočeský kraj	282 761	24 294	9%	1 016	0,4%	56	0,01%	227 871	80%	29 524
Česká republika	2 481 863	270 884	11%	14 887	0,6%	668	0,03%	1 928 511	78%	266 913

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

Nejvíce podnikatelských subjektů, rozdělených dle právní formy, působí na všech úrovních územního uspořádání jako fyzické osoby, ve všech srovnávaných územních jednotkách okolo 80%. Nejméně ekonomických subjektů podniká v právní formě státní podnik a družstvo.

Struktura podniků podle počtů zaměstnanců

Tento ukazatel vypovídá o rozložení zaměstnanosti dle velikosti podniků a umožňuje identifikovat přítomnost dominantního zaměstnavatele. Pokud převažují mikropodniky a malé podniky, lze zle z toho usoudit existenci významné podnikatelské aktivity v obci.

Tabulka 12 Struktura podniků dle počtu zaměstnanců v roce 2010

Počet subjektů bez zaměstnanců	132
Počet subjektů s 1-9 zaměstnanci - mikropodniky	20
Počet subjektů s 10-49 zaměstnanci - malé podniky	9
Počet subjektů s 50-249 zaměstnanci - střední podniky	1
Počet subjektů s 249 a více zaměstnanci - velké podniky	1

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

Největším počtem podniků dle počtu zaměstnanců jsou subjekty bez zaměstnanců, čilý drobní podnikatelé či živnostníci. V obci Kněžmost jich působí 132. V obci je pouze jeden střední podnik a jeden velký podnik, čímž je Kautex Textron Bohemia, spol. s r. o. Data pro tento indikátor byla získána z webových stránek Regionálního informačního servisu www.risy.cz. Data byla naposledy aktualizována v roce 2010.

Ukazatel dojížděky za prací

Tento indikátor je chápán jako nadstandardní nebo doplňkový, protože data jsou těžko získána z nějakého relevantního zdroje. Data pro tuto práci byla získána ze Strategického plánu rozvoje obce Kněžmost.

Tabulka 13 Vyjížděka za prací 2008

Vyjíždějící do zaměstnání		686
Z toho	v rámci obce	208
	v rámci okresu	420
	v rámci kraje	4
	v rámci jiného kraje	17
Vyjíždějící do zaměstnání denně mimo obce		412
Žáci vyjíždějící denně mimo obec		103

Zdroj: SP Kněžmost

Nejvíce obyvatel obce Kněžmost vyjíždí do zaměstnání v rámci okresu Mladá Boleslav. Překvapivé je, že více lidí jezdí do práce denně v rámci jiného kraje (nejbližšími jsou kraje Královehradecký a Liberecký) než v rámci kraje Středočeského.

Výnos daně z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti na jednoho obyvatele

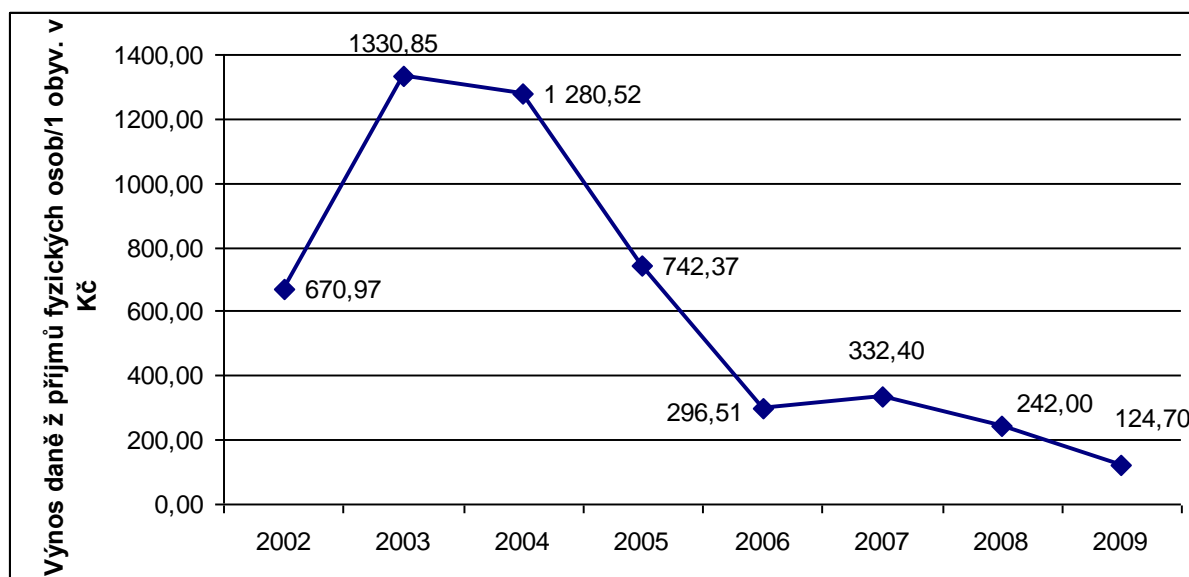
Tento ukazatel se sleduje v čase a říká, jakým směrem se vyvíjí podnikatelská aktivita v souvislosti s výběrem místních daní v obci.

Tabulka 14 Výnos daně z příjmu ze samostatně výdělečné činnosti/1 obyv. 2002 - 2009

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Výnos daně z příjmů fyzických osob OSVČ (tis. Kč)	999,74	1 956,35	2 069,33	1 223,42	484,2	552,11	419,87	221,21
Počet obyvatel	1 490	1 470	1 616	1 648	1 633	1 661	1 735	1 774
Výnos daně z příjmů fyzických osob na 1 obyv. (Kč)	670,97	1330,85	1 280,52	742,37	296,51	332,40	242,00	124,70

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

Graf 6 Výnos daně z příjmu ze samostatně výdělečné činnosti/1 obyv. v Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Z předchozí tabulky a grafu je patrné, že od roku 2004 došlo k výraznému poklesu výnosu daně z příjmů ze samostatně výdělečné činnosti. Nejvyšší daňové příjmy zaznamenala obec Kněžmost v roce 2003 a 2004. V roce 2009 výnos na 1 obyvatele klesl až 10-krát, což svědčí o upadající podnikatelské aktivitě v obci.

4.2 Sociální oblast

4.2.1 SOC 1: Sociálně-demografická struktura

Sociodemografická struktura obyvatel obce obsahuje zhodnocení obyvatel obce dle jejich postavení a role ze sociálně demografických, demografických, profesních, sociálních, kulturních a dalších aspektů. Vybrané ukazatele mají za cíl identifikovat nejdůležitější jevy a charakteristiky struktury obyvatel, jež se odráží v kvalitě života a promítají se v oblasti sociální koheze: demografická, vzdělanostní, sociální, socioekonomická struktura obyvatel, zaměstnanost, nezaměstnanost. Jako základní ukazatel byl zvolen vývoj počtu obyvatel, doplněný o relativní migrační saldo. Struktura obyvatel z hlediska věku je podchycena věkovým indexem (index stáří) a průměrným věkem.

Data byla získána z Veřejné databáze Českého statistického úřadu.

Vývoj celkového počtu obyvatel

Vývoj počtu obyvatel vypovídá o vývoji obytné funkce obce a vzhledem k jeho charakteru a podmíněnostem vývoje počtu obyvatel (věková struktura, zdravotní stav, přirozená měna, atraktivita bydlení, dostupnost bydlení...) ho lze považovat za jeden z nosných indikátorů sociálního pilíře. Indikátor vývoje celkového počtu obyvatel obce Kněžmost byl porovnán s vývojem počtu obyvatel ORP Mnichovo Hradiště, do kterého vybraná obec spadá. Bude sledováno období 2002 – 2009.

Celkový přírůstek počtu obyvatel v letech 2002 až 2009 = počet obyvatel k 31.12. 2009 - počet obyvatel k 31.12. 2002/ střední stav obyvatel jako aritmetický průměr 2002 a 2009

Střední stav obyvatel = aritmetický průměr 2002 a 2009

Index změny počtu obyvatel = počet obyvatel k 31.12. 2009/počet obyvatel k 31.12.2008

Tabulka 15 Celkový přírůstek obyvatel – Kněžmost 2002 - 2009

Kněžmost	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Počet obyvatel k 31. 12.	1490	1470	1616	1648	1633	1661	1735	1774
Střední stav obyvatel	1505	1480	1543	1632	1640,5	1647	1698	1754,5
Celkový přírůstek	-0,0199	-0,0135	0,0946	0,0196	-0,0091	0,0170	0,0436	0,0222

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

Celkový přírůstek počtu obyvatel v letech 2002-2009: 284 obyvatel

Střední stav obyvatel: 1 629,75 obyvatel

Index změny počtu obyvatel: 1 774 / 1 735 = 1,02 obyvatel

Tabulka 16 Celkový přírůstek obyvatel – ORP Mnichovo Hradiště 2002 - 2009

ORP Mnichovo Hradiště	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Počet obyvatel k 31. 12.	15200	15214	15479	15650	15774	16001	16226	16293
Střední stav obyvatel	15223	15171	15334	15498	15769	15835	16131	16271
Celkový přírůstek	-0,00250	0,00092	0,01728	0,01103	0,00786	0,01434	0,01395	0,00412

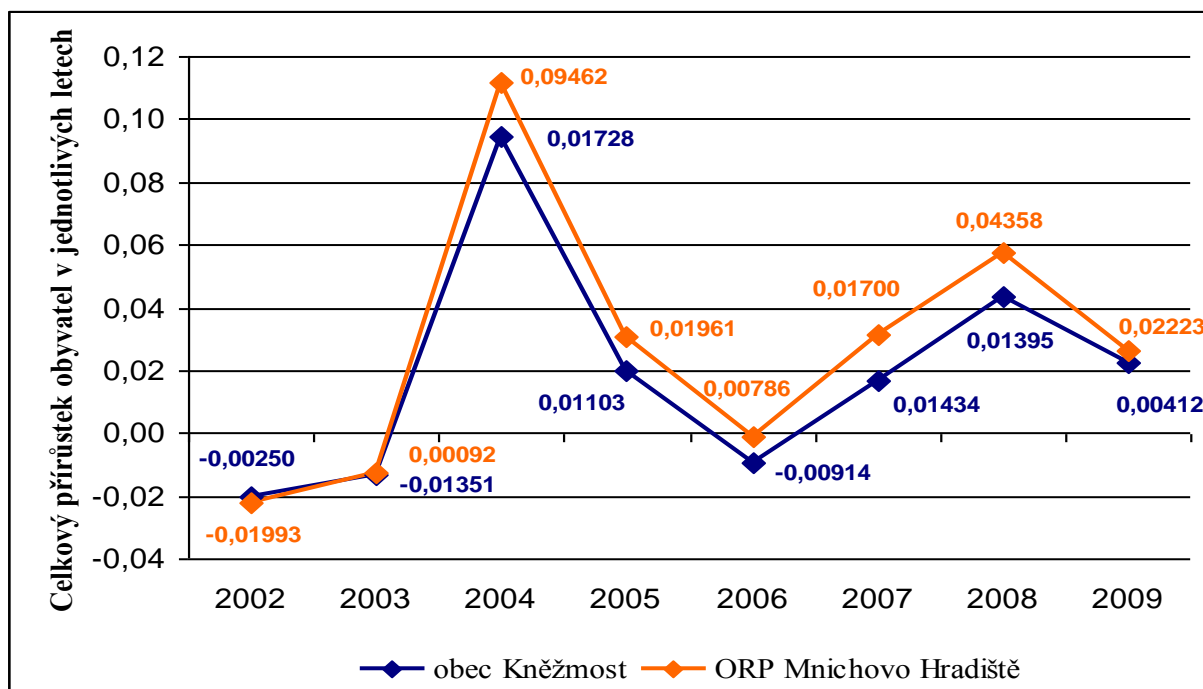
Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

Celkový přírůstek počtu obyvatel: 16293 – 15200 = 1093 obyvatel

Střední stav obyvatel: (16271 + 15223) / 2 = 15747 obyvatel

Index změny počtu obyvatel: 16293 / 15200 = 1,07 obyvatel

Graf 7 Celkový přírůstek obyvatel obce Kněžmost a ORP Mnichovo Hradiště 2002 - 2009

Zdroj: vlastní zpracování

Ve sledovaném období let 2002 až 2009 byl trend vývoje přírůstku obyvatelstva v obci Kněžmost a v celém ORP Mnichovo Hradiště téměř stejný. Nejvyšších hodnot bylo dosaženo shodně v roce 2004. V Kněžmostě byl tento jev zapříčiněn výstavbou nových domů a tudíž přírůstkem nového obyvatelstva, a to o 146 obyvatel. V roce 2007 a 2008 docházelo v obou sledovaných oblastech přírůstku a následného poklesu obyvatel v roce 2009. Z celkového hlediska je vývoj počtu obyvatel stabilní. V časovém horizontu 2002 – 2009 se do obce Kněžmost přistěhovalo celkem 284 lidí.

Relativní saldo migrace – tj. saldo migrace

Relativní saldo migrace = počet přistěhovalých - počet vystěhovalých (na 1000 obyvatel středního stavu)

Pokud se relativní saldo migrace pohybuje v kladných hodnotách, značí tento ukazatel zvyšující se atraktivitu dané obce, která je podmíněna různými faktory, jako je cenová dostupnost, atraktivita a kvalita prostředí, pobídky pro migrující ze strany obce či developerů. Migrační ztráta je naopak negativním jevem a proto je nutné hledat příčiny, proč se obyvatelé z dané obce stěhují.

Tabulka 17 Saldo migrace a relativní migrační saldo obyvatel obce Kněžmost 2002-2009

Kněžmost	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Střední stav obyvatel	1505	1480	1543	1632	1640,5	1647	1698	1754,5
Přistěhovalí	15	14	185	73	65	81	102	68
Vystěhovalí	55	41	46	54	77	57	32	40
Saldo migrace	-40	-27	139	19	-12	24	70	28
Relativní migrační saldo	-26,578	-18,243	90,0843	11,6422	-7,3148	14,5719	41,225	15,959

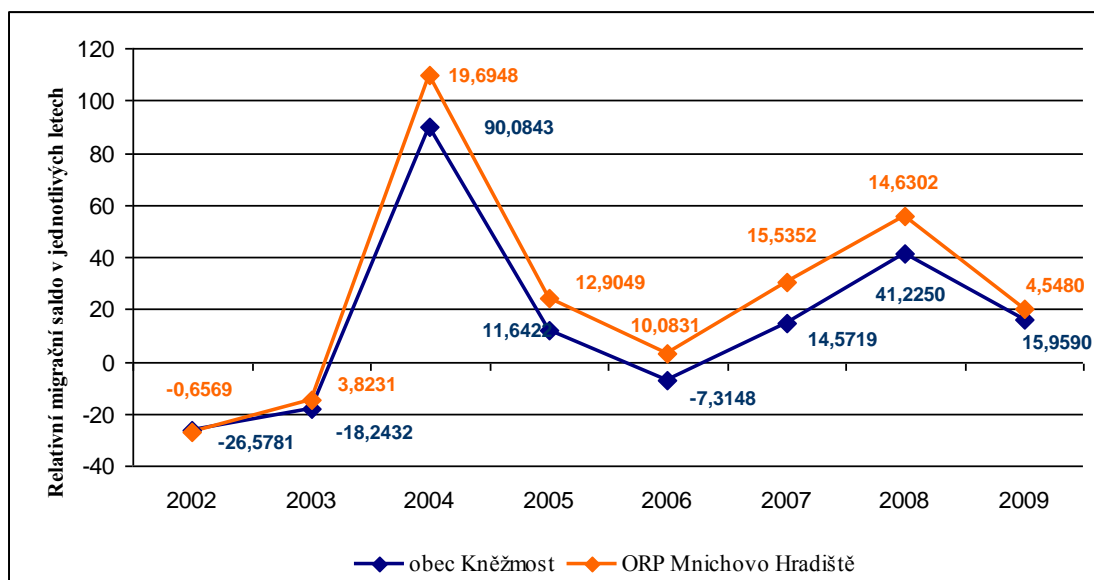
Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

Tabulka 18 Saldo migrace a relativní migrační saldo obyvatel ORP Mnichovo Hradiště 2002-2009

ORP Mnichovo Hradiště	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Střední stav obyvatel	15223	15171	15334	15498	15769	15835	16131	16271
Přistěhovalí	286	292	526	460	506	622	538	427
Vystěhovalí	296	234	224	260	347	376	302	353
Saldo migrace	-10	58	302	200	159	246	236	74
Relativní migrační saldo	-0,6569	3,82308	19,6948	12,9049	10,0831	15,5352	14,6302	4,54797

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

Graf 8 Relativní migrační saldo obce Kněžmost a ORP Mnichovo Hradiště 2002 - 2009

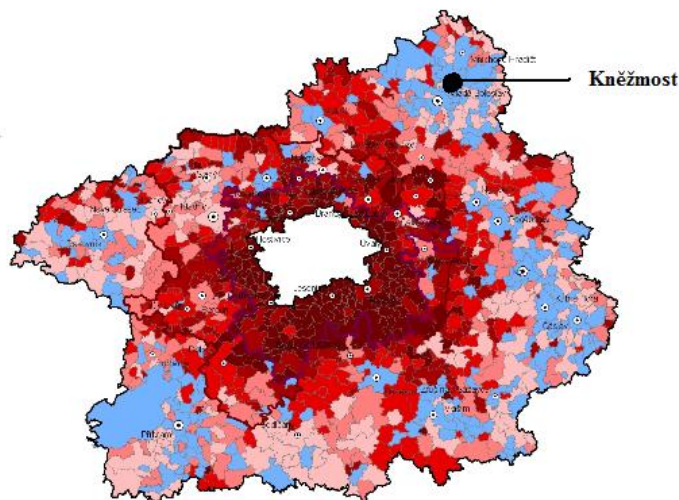

Zdroj: vlastní zpracování

Z předchozí tabulky je zřejmé, že nejvyššího migračního salda dosahovala hodnocená obec i ORP Mnichovo Hradiště v roce 2004, kdy došlo k nárůstu počtu obyvatel, což bylo zapříčiněno intenzivní výstavbou rodinných domů. V posledních letech sledovaného období

vykazují jak obec tak ORP kladné hodnoty relativního migračního salda, což je ukazatelem neustálého zvyšování rozvoje a atraktivity.

Obrázek 4 Migrační saldo Středočeského kraje k 31. 12. 2008

Zdroj: ČSÚ

Uvedený kartogram udává výši migračního salda ve Středočeském kraji. Tmavě červená barva znamená nejvyšší míru migrace. Ve Středočeském kraji se lidé nejvíce stěhují do blízkosti Prahy, což je zapříčiněno nejvyšší nabídkou práce na území celé České republiky. Sledovaná obec a celé ORP vykazuje v rámci celého Středočeského kraje nejnižší hodnoty relativního migračního salda, která je na kartogramu vyobrazena pomocí světle modré barvy.

Věková, vzdělanostní, sociální, socioekonomická struktura obyvatelstva

Index stáří vypovídá o poměru složky poproduktivní a předproduktivní a velmi dobře může být alarmujícím indikátorem nepříznivé věkové struktury obce.

Data pro hodnocení sledované obce Kněžmost nebyla získána. Hodnocení tohoto indikátoru proběhne tedy na úrovni ORP Mnichovo Hradiště a okresu Mladá Boleslav.

Tabulka 19 Vývoj indexu stáří v ORP Mnichovo Hradiště 2002 - 2009

Počet obyvatel ve věku	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
0-14 let	2254	2209	2227	2218	2168	2182	2210	2244
nad 65 let	2351	2360	2357	2383	2417	2435	2481	2542
Index stáří	104,303	106,836	105,837	107,439	111,485	111,595	112,262	113,28

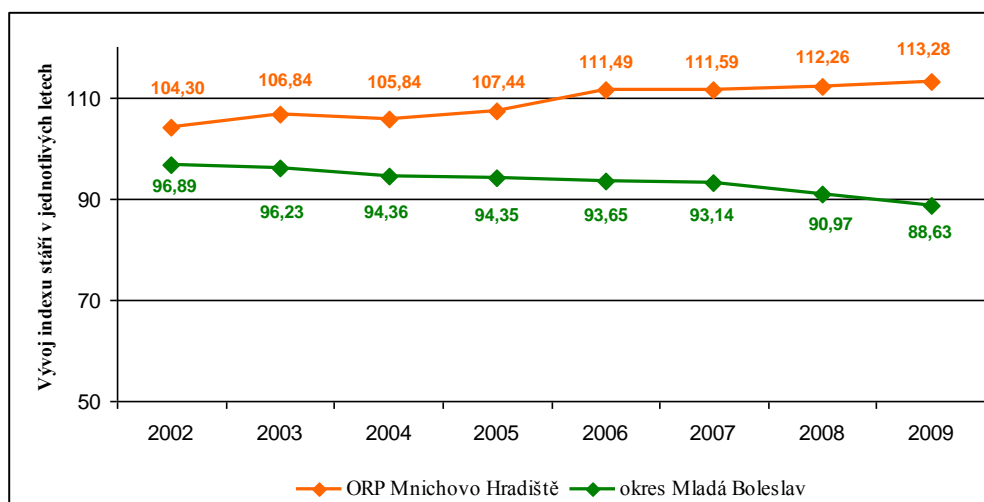
Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

Tabulka 20 Vývoj indexu stáří v okrese Mladá Boleslav 2002 - 2009

Počet obyvatel ve věku	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
0-14	17671	17333	17179	17042	16910	16814	17085	17471
nad 65	17122	16679	16210	16079	15837	15660	15542	15484
Index stáří	96,893	96,227	94,359	94,349	93,655	93,137	90,969	88,627

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

Graf 9 Vývoj indexu stáří v ORP Mnichovo Hradiště a okrese Mladá Boleslav 2002 - 2009

Zdroj: vlastní zpracování

Z předchozího grafu, který porovnává hodnoty věkového složení ORP Mnichovo Hradiště a okrese Mladá Boleslav, pod které obec Kněžmost spadá, je zřejmé, že obyvatelstvo ORP Mnichovo Hradiště stárne. Ve srovnání s celým okresem je tomu ovšem naopak. Tento jev je zapříčiněn stěhováním mladých lidí za prací, převážně absolventů Vysoké školy ŠKODA AUTO, a. s., do Mladé Boleslavi a jejího blízkého okolí.

Průměrný věk

Průměrný věk vypovídá o rozložení populace dle věku, představuje průměrný dokončený věk vážený počtem osob v dané věkové kategorii, podává tedy komplexní informace o věkové struktuře v dané obci. Je vhodné jej sledovat zároveň s věkovými indexy a ve srovnání s průměrným věkem nadřazené územní jednotky. Potřebná data o obci Kněžmost byla získána pouze do roku 2008, proto dojde k hodnocení průměrného věku v období 2002 - 2008. Vybraná obec bude porovnána s ORP Mnichovo Hradiště.

Tabulka 21 Průměrný věk obce Kněžmost a ORP Mnichovo Hradiště 2002 – 2008

Průměrný věk	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Kněžmost	39,1	39,5	39,2	39,4	39,9	39,8	39,6
ORP Mnichovo Hradiště	40,1	40,4	40,5	40,6	40,8	40,8	40,9

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

Dle výše uvedené tabulky vyplývá, že obyvatelstvo obce Kněžmost je mladší v porovnání s celým ORP Mnichovo Hradiště, v posledním sledovaném roce o 1, 3 roku. Mládnutí obyvatelstva obce je důsledkem stěhování mladých rodin do nově vybudovaných rodinných domů v lokalitě Západní a Šabačka.

Podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním

Data pro tento indikátor jsou dostupná ze sčítání lidu, domů a bytů. Sčítání proběhlo sice v tomto roce, ale data nebyla doposud zveřejněna, proto jsou uvedeny údaje z předposledního sčítání lidí, domů a bytů, které se konalo v roce 2001. Data proto nejsou aktuální a situace vzdělanostní struktury obce Kněžmost, okresu Mladá Boleslav, Středočeského kraje i celé České republiky se jistě změnila.

Obec Kněžmost: 3,85 %

Okres Mladá Boleslav: 6,36 %

Středočeský kraj: 7,01 %

Česká republika: 8,89 %

Dle zjištěných údajů je obec v počtu vysokoškolsky vzdělané populace, s 3,85% vysokoškolsky vzdělaných obyvatel, značně podprůměrná.

Nejvíce lidí žijících v Kněžmostě je vyučeno nebo má střední odborné vzdělání bez maturity, a to 45,7%. Překvapivé je, že 25,3% obyvatel žijících v Kněžmostě v roce 2001 mělo pouze základní a nebo neukončené vzdělání.

Nezaměstnanost

Míra nezaměstnanosti je komplexním společenským ukazatelem, který v sobě nese mnoho informací. V rámci sociálního pilíře doplňuje indikátor socioekonomické struktury obyvatel i kvality sociálního prostředí obce.

Tabulka 22 Registrovaná míra nezaměstnanosti (v %) 2008 - 2010

	2008	2009	2010
obec Kněžmost	3,4	4,6	6,2
ORP Mnichovo Hradiště	3,92	7,51	7,55
okres Mladá Boleslav	2,2	4	4,8

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

Podle získaných údajů lze soudit, že míra registrované nezaměstnanosti je v obci Kněžmost průměrná, i když v posledním ze sledovaných roků vzrostla. Díky atraktivní lokalizaci obce v oblasti automobilového průmyslu, kterému se opět začíná v Mladé Boleslavi dařit, lze soudit, že s ustupující finanční krizí se míra nezaměstnanosti opět sníží.

4.2.2 SOC 2 Sociální prostředí

Indikátor SOC 2 Sociální prostředí hodnotí prostředí obce Kněžmost hlediska životních a pracovních podmínek občana, úrovně příjmů, kvality vzdělání a zhodnocení společenství jako takového.

Indikátory pokrývají oblasti životní úrovně, dostupnosti a kvality vzdělávání, veřejných služeb, kriminality, rovnoprávnosti žen a kvality bydlení.

Tento indikátor bude převážně vyhodnocen dle Průzkumu spokojenosti občanů s kvalitou života v obci Kněžmost, který je součástí Strategického plánu obce, který je v platnosti od roku 2009.

Ukazatel dostupnosti a kvality vzdělávání jako základních podmínek kvality života je na úrovni malých obcí, jako je Kněžmost, sledován pouze za předpokladu, že jsou na území územního samosprávného celku základní a mateřská škola, což vybraná obec splňuje, dále byla hodnocena spokojenost občanů obce s kvalitou a dostupností sociální péče, zdravotních služeb, kulturních akcí, dětských hřišť, parkovacích míst a stavu chodníků a komunikací. Otázka kriminality a pocitu bezpečí je zpracována také dle výše zmíněného dokumentu. Rovnoprávnost žen je vyhodnocena podílem účasti žen v nejvyšších orgánech obce Kněžmost, a to v Zastupitelstvu a Radě obce Kněžmost.

Životní úroveň

Kvalita sociálního prostředí je reprezentována základním ukazatelem Průměrná měsíční výše vyplacených dávek státní sociální podpory na 1 obyvatele. Údaje pro výpočet tohoto

indikátoru byla zjištěna pouze na úrovni Středočeského kraje z Veřejné databáze MOS Českého statistického úřadu.

Tabulka 23 Výše vyplacených dávek státní sociální podpory na 1 obyvatele Středočeského kraje 2006 - 2009

	2006	2007	2008	2009
Výše dávky státní sociální podpory celkem (tis. Kč)	3 602 206	5 416 171	4 807 324	4 782 188
Počet obyvatel	1 175 254	1 201 827	1 230 691	1 247 533
Výše dávky / 1 obyvatele (Kč)	306,50	450,66	390,62	383,33

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

V rámci sledovaného období 2006 – 2007 byla nejvyšší částka přepočtená na jednoho obyvatele vyplacena v roce 2007, a to 450,66 Kč. Oproti počátku sledovaného období vzrostla částka podpory téměř o 80 Kč na jednoho obyvatele Středočeského kraje.

Spokojenost dotazovaných s různými tématy

Informace potřebné ke zpracování těchto indikátorů byla získána z dotazníkového šetření, které bylo v obci provedeno Obecním úřadem Kněžmost v roce 2009. Dotazník odevzdalo 64 osob, z toho 48% mužů a 52% žen. Nejvíce dotazovaných bylo ve věkové kategorii do 18 let, a to 30%, nejmenší podíl na tvorbě dotazníku měli občané starší 66 let (8%). Z ekonomické činnosti občanů odevzdalo dotazník 40% zaměstnaných a 36% studentů. Zbývající část respondentů tvoří důchodci, podnikatelé, nezaměstnaní a další.

Pro přehlednost dotazovaných témat byla vytvořena tabulka, která vyjadřuje míru spokojenosti občanů se základními službami, dostupnosti a kvalitou kulturního a sportovního vyžití, počtu parkovacích míst, sběrných košů a stavu komunikací a chodníků.

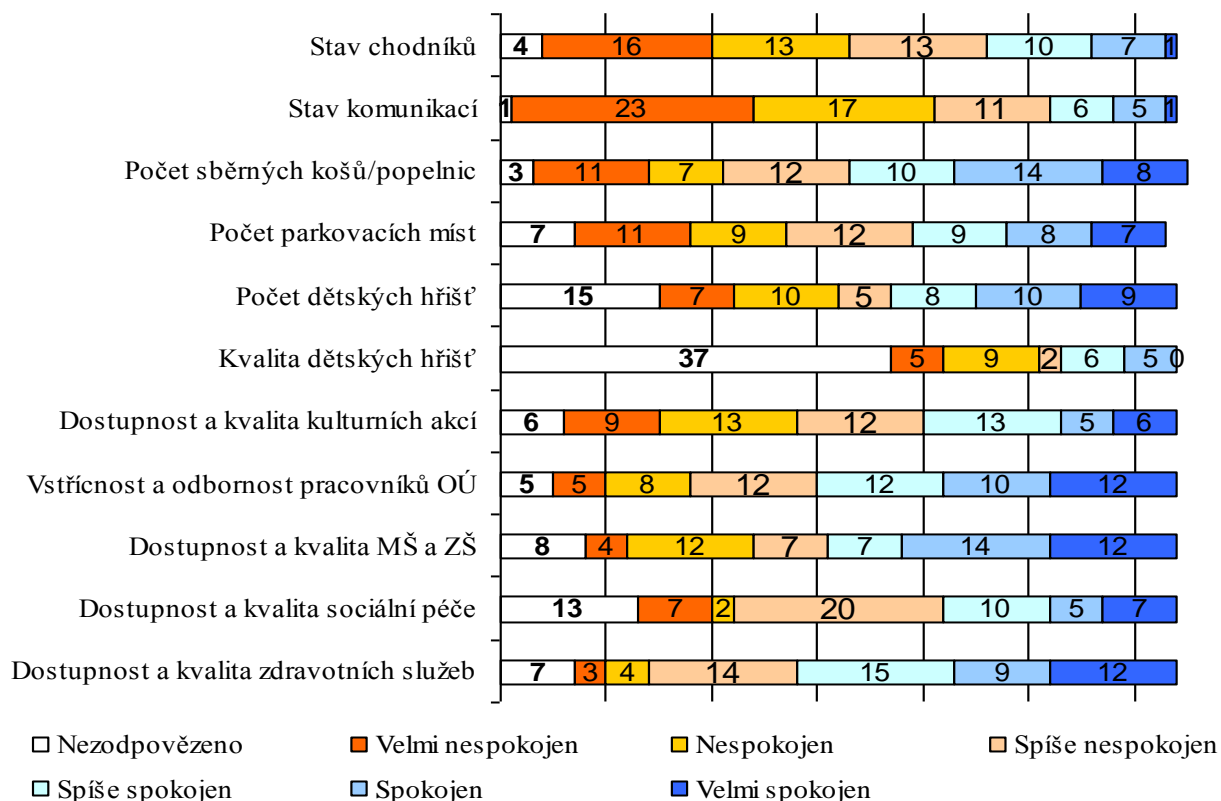
Na kladené otázky odpovídali respondenti škálou bodů od 0 do 6, kdy 1 znamená velmi nespokojenost, 2 nespokojen, 3 spíše nespokojen, 4 spíše spokojen, 5 spokojen a 6 velmi vysokou spokojenost. Hodnota 0 byla přiřazena nezodpovězeným otázkám.

Tabulka 24 Úroveň spokojenosti s danými tématy

Úroveň spokojenosti s danými tématy								
	0	1	2	3	4	5	6	vyhodnocení
Dostupnost a kvalita zdravotních služeb	7	3	4	14	15	9	12	Spíše spokojen
Dostupnost a kvalita sociální péče	13	7	2	20	10	5	7	Spíše nespokojen
Dostupnost a kvalita MŠ a ZŠ	8	4	12	7	7	14	12	Spíše spokojen
Vstřícnost a odbornost pracovníků OÚ	5	5	8	12	12	10	12	Spíše spokojen
Dostupnost a kvalita kulturních akcí	6	9	13	12	13	5	6	Spíše nespokojen
Kvalita dětských hřišť	37	5	9	2	6	5	0	Spíše nespokojen
Počet dětských hřišť	15	7	10	5	8	10	9	Spíše spokojen
Počet parkovacích míst	7	11	9	12	9	8	7	Spíše nespokojen
Počet sběrných košů/popelnic	3	11	7	12	10	14	8	Spíše spokojen
Stav komunikací	1	23	17	11	6	5	1	Nespokojen
Stav chodníků	4	16	13	13	10	7	1	Spíše nespokojen

Zdroj: SP obce Kněžmost

Graf 10 Úroveň spokojenosti s danými tématy

Zdroj: vlastní zpracování

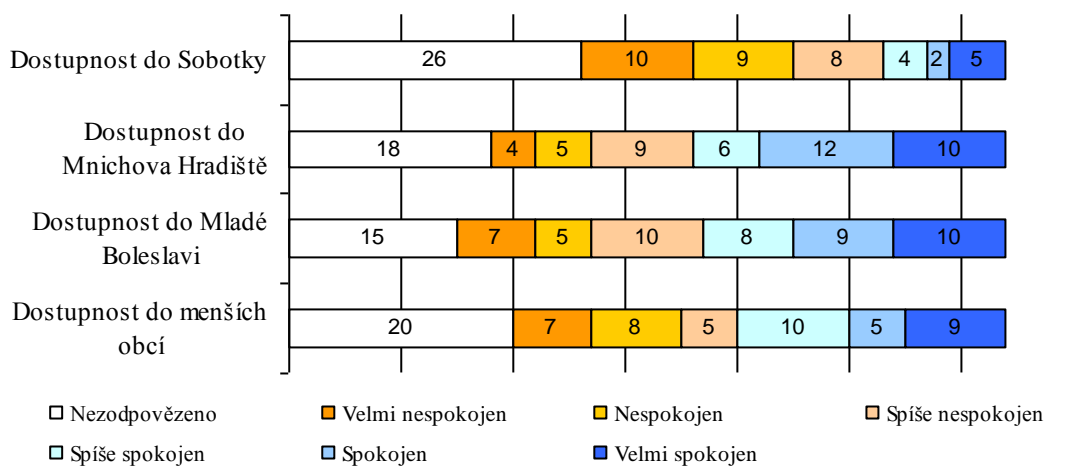
Dostupnost a kvalita zdravotních služeb byla více než polovinou dotazovaných označena stupni 3 a 4, tedy spíše spokojen nebo spíše nespokojen. S oblastí sociální péče jsou občané spíše nespokojeni a co se týče dostupnosti a kvality vzdělávacích zařízení, jsou dotazovaní

spíše spokojeni. Občané Kněžmosta jsou dle dotazníku nespokojeni s jednáním svých zástupců obce. Spíše negativně byla hodnocena otázka dětských hřišť a kulturních akcí, dále stav komunikací a chodníků a počet parkovacích míst (tento nedostatek byl však odstraněn vybudováním nového parkoviště v roce 2010). Z nasbíraných odpovědí mohu soudit, že většina obyvatelů je s řešenými problémy nespokojená. Výsledek dotazníkového šetření může však zkreslovat fakt, že z celkového počtu odpovídalo 30% dětí, nebo že se tohoto průzkumu zúčastnilo pouhých 64 osob.

Spokojenost s autobusovými spoji

Další důležitou otázkou kvality života k řešení je dostupnost z/do obce pomocí veřejné autobusové dopravy. Tento druh dopravy je využíván vysokým procentem lidí, kteří denně migrují z obce do práce či školy. Tento ukazatel byl sledován v rámci spokojenosti občanů s dostupností autobusové dopravy do menších okolních obcí, do Mladé Boleslavi, Mnichova Hradiště a Sobotky.

Graf 11 Spokojenost s autobusovými spoji

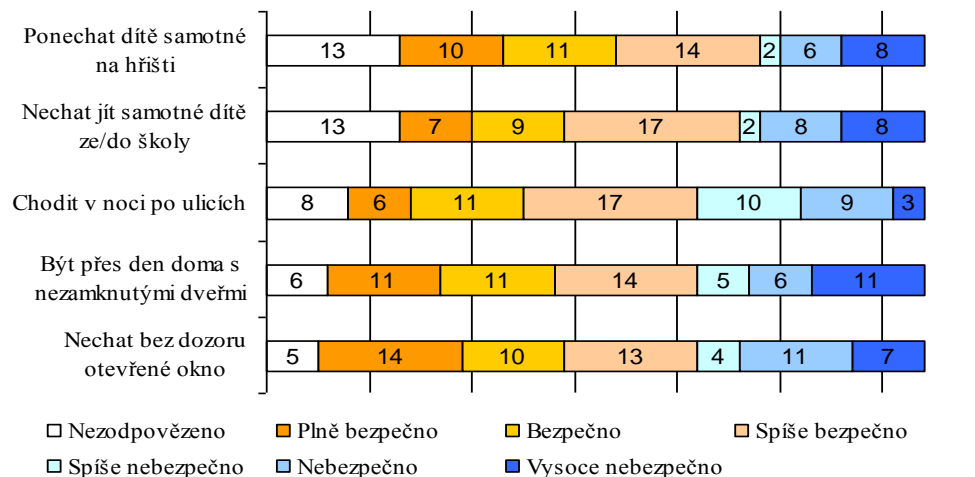
Zdroj: vlastní zpracování

Spokojenost s autobusovými spoji byla hodnocena stejným způsobem, jako předchozí ukazatelé. Z celkového pohledu jsou respondenti převážně s autobusovými spoji spokojeni. Nejmenší spokojenost je shledávána s dostupností do deset kilometrů vzdálené Sobotky. Autobusová doprava je realizována Dopravním podnikem Kněžmost, s. r. o. a firmou Transcentrumbus, s. r. o., Mladá Boleslav.

Bezpečnost v obci

Bezpečnost v obci je řešena otázkou: „Jak je podle Vás v obci bezpečno? Nebojím se...

Graf 12 Bezpečnost v obci

Zdroj: vlastní zpracování dle SP obce Kněžmost

Otázka pocitu bezpečí obce, v které lidé žijí, byla vyhodnocena stejnou metodou jako předchozí ukazatel Z obdržených dotazníků a odpovědí v nich je zřejmé, že je v Kněžmostě spíše bezpečno.

Zjištěné trestné činy v přepočtu na 1000 obyvatel

Tento ukazatel není vhodné sledovat u malých obcí, jako je Kněžmost, jelikož získané informace mohou být ovlivněny velikostí sídla. Proto je v této práci uveden údaj odpovídající celému okresu Mladá Boleslav. Data byla získána z MOSu ČSÚ a k poslední aktualizaci došlo v roce 2008.

Zjištěné trestné činy/ 1000 obyvatel Mladá Boleslav 2007: 11 700 trestných činů

Dle srovnání s ostatními okresy České republiky je okres Mladá Boleslav jedním s nejvyšší kriminalitou. Vysoká kriminalita může být zapříčiněna velkým počtem pracovníků ŠKODA, a. s. pocházejících z východní Evropy a Asie.

Rovnoprávnost žen

Ukazatel Podíl žen z celkového počtu zvolených zastupitelů v % ve volbách reprezentuje stav genderové politiky v obci. Tento indikátor ukazuje na zájem žen o politiku a jejich úspěšnost a důvěru v ní.

Tabulka 25 Podíl žen z celkového počtu zvolených zastupitelů v Kněžmostě

Volby do obecního zastupitelstva		Rok 1994		Rok 1998		Rok 2002		Rok 2006		Rok 2010	
		MUŽI	ŽENY	MUŽI	ŽENY	MUŽI	ŽENY	MUŽI	ŽENY	MUŽI	ŽENY
Počet zastupitelů	osob	14	1	13	2	14	1	13	2	13	4
	%	93,3	6,7	86,7	13,3	93,3	6,7	86,7	13,3	73,3	26,7

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

V obci Kněžmost si pro každé volební období do Zastupitelstva obce volí občané 15 zástupců. V současné době jsou čtyři ženy členkami Obecního zastupitelstva, což je 26,7% z celkového počtu zastupitelů. Funkci místostarosty obce vykonává žena. V porovnání se Středočeským krajem je účast žen obce Kněžmost o více než 5% vyšší než účast žen v politice na krajské úrovni (21,54%). Data pro vyhodnocení tohoto ukazatele byla získána z volebního serveru ČSÚ volby.cz a jsou aktualizována pokaždé, když v politice na všech úrovních dojde k jakýmkoliv změnám.

Kvalita bydlení

Tyto ukazatele v sobě nesou informaci o struktuře bytového fondu a intenzitě výstavby. Dále samozřejmě poukazují na kvalitu života v obcích a na jejich další rozvoj.

Tabulka 26 Dokončené byty v Kněžmostě 2002 - 2010

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Dokončené byty	15	25	8	3	4	9	12	15	12

Zdroj: ČSÚ

K nejrozsáhlejšímu rozvoji bytového fondu v Kněžmostě došlo v roce 2003. Byla dokončena výstavba 25 bytů. Poté přišel čtyřletý útlum, kdy bylo dobudováno maximálně 9 bytů ročně. Od roku 2008 je nadále bytový fond rozšiřován. Tato skutečnost je podmíněna prodejem zasíťovaných pozemků určených k výstavbě rodinných domů, který vede k dalšímu rozvoji obce Kněžmost.

Více specifikovaná data nebyla bohužel sesbírána. Následující tabulka vyjadřuje rozvoj bytové výstavby ve Středočeském kraji v letech 2006 – 2010.

Tabulka 27 Dokončené byty ve Středočeském kraji 2006 – 2010

Dokončené byty	2006	2007	2008	2009	2010
Celkem	1 529	2 297	1 837	1 830	1569
v rodinných domech	827	1 102	1 391	1 208	1219
v bytových domech	448	977	192	381	145
v nástavbách, přístavbách a vestavbách	161	192	160	181	118

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

Počet dokončených bytů v roce 2009 přepočtený na 1000 obyvatel obce Kněžmost středního stavu v roce 2009: $(15 / 1754,5) \times 1000 = 8,5$

Počet dokončených bytů v roce 2009 přepočtený na 1000 obyvatel Středočeského kraje středního stavu v roce 2009: $[(1219 + 145) / 1239112] \times 1000 = 1,1$

Neobydlené domy v % z celkového domovního fondu dle Sčítání lidí, domů a bytů v roce 2001 v obci Kněžmost: 27,49

Neobydlené domy v % z celkového domovního fondu dle Sčítání lidí, domů a bytů v roce 2001 v okrese Mladá Boleslav: 21,74

Neobydlené domy v % z celkového domovního fondu dle Sčítání lidí, domů a bytů v roce 2001 ve Středočeském kraji: 21,95

Neobydlené domy v % z celkového domovního fondu dle Sčítání lidí, domů a bytů v roce 2001 v České republice: 17,16

V porovnání s okresem, krajem i celou Českou republikou vykazuje obec Kněžmost vysoký podíl neobydlených domů z celkového bytového fondu, a to 27,49%, což je šokující a tato skutečnost může vést k malé poptávce po bydlení ale i rekreaci v této lokalitě. Data k vypočítání těchto ukazatelů vychází ze Sčítání lidí, domů a bytů v roce 2001, nejsou tudíž aktuální. Údaje z čítání Lidí, domů a bytů v roce 2011 nejsou stále veřejnosti k dispozici.

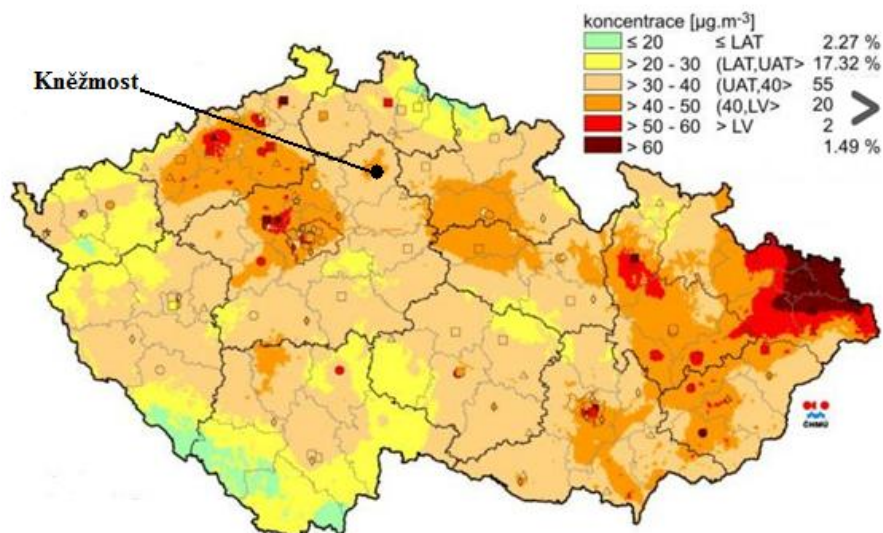
V porovnání obce Kněžmost se Středočeským krajem v počtu dokončených bytů na 1000 obyvatel v roce 2009 jednoznačně zvítězil Kněžmost, kdy na 1000 obyvatel bylo v roce 2009 vybudováno 8 bytů a celkově v kraji pouhý 1 byt na 1000 obyvatel.

4.3 Environmentální oblast

4.3.1 ENV 1 – Kvalita ovzduší

Mezi hlavní zdroje znečištění ovzduší patří poléťavý prach (PM_{10}), oxidy dusíku (No_x), oxid siřičitý (SO_2), oxidy uhlíku (CO) a další. Hodnoty znečištění ovzduší se nachází v registru EIA (Environmental Impact Assessment) – posuzování vlivu na životní prostředí.

Obrázek 5 Pole 36. nejvyšší 24hod. koncentrace PM_{10} v roce 2009

Zdroj: ČHMÚ

Z výše uvedeného obrázku je patrné, že v obec Kněžmost se nachází v oblasti se středně znečištěným ovzduším.

Kvalita ovzduší v okrese Mladá Boleslav zčásti kopíruje trendy zachytitelné v rámci celé České republiky a Středočeského kraje, v některých aspektech se ale místní situace významně liší. Přímo ve městě Mladá Boleslav jsou pravidelně překračovány imisní limity stanovené k ochraně lidského zdraví pro následující znečišťující látky:

- Přízemní (troposferický) ozón
- Prachové částice velikostní frakce do $10\mu m$ – PM_{10}
- Polycyklické aromatické uhlovodíky (PAU) vyjádřené jako koncentrace benzo(a)pyrenu

Tabulka 28 Emise hlavních znečišťujících látek za okres Mladá Boleslav

Mladá Boleslav	TZL (t/rok)	SO_2 (t/rok)	No_x (t/rok)	CO (t/rok)	VOC (t/rok)	NH_3 (t/rok)
	326	1368,8	729,2	1973,3	1531,8	355,4

Zdroj: ČMHÚ

Na konci roku 2010 došlo ke zhoršení kvality ovzduší v okrese Mladá Boleslav kdy hodnota O3 97,8 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Zhoršení kvality znečištění ovzduší je dáno automobilovým průmyslem, díky kterému je okres Mladá Boleslav proslulý.

Zdroje znečištění ovzduší v ORP Mnichovo Hradiště

V roce 2008 se na správním území ORP Mnichovo Hradiště nacházelo 9 provozoven, které svojí činností znečišťují ovzduší. V obci Kněžmost sídlí firma Kautex Textron Bohemia s.r.o. a ZENA a.s. Přímou ve městě Mnichovo Hradiště se pak nachází Behr Czech s.r.o., který je dalším významným znečišťovatelem ovzduší. V porovnání s celou Českou republikou nedošlo ve Středočeském kraji k výraznému znečištění ovzduší.

Znečištění radonem

Znečištění území radonem v daném místě (dle map a měření ČGS) je jednou z charakteristik ovlivňujících zdraví obyvatel a kvalitu života, včetně doby dožití. Radon ovlivňuje život z mnoha hledisek a proto je jeho zvýšená koncentrace závažným limitem osídlení.

Z hlediska hodnocení hledáme u sídel zejména místa s vyššími hodnotami bodových měření, nebo přímo v zóně nejvyššího radonového rizika. Obce mimo zónu nejvyššího nebo vyššího středního radonového rizika (viz mapa) a s měřením potvrzenými nízkými hodnotami radonu v podloží jsou z hlediska kvality života udržitelné.

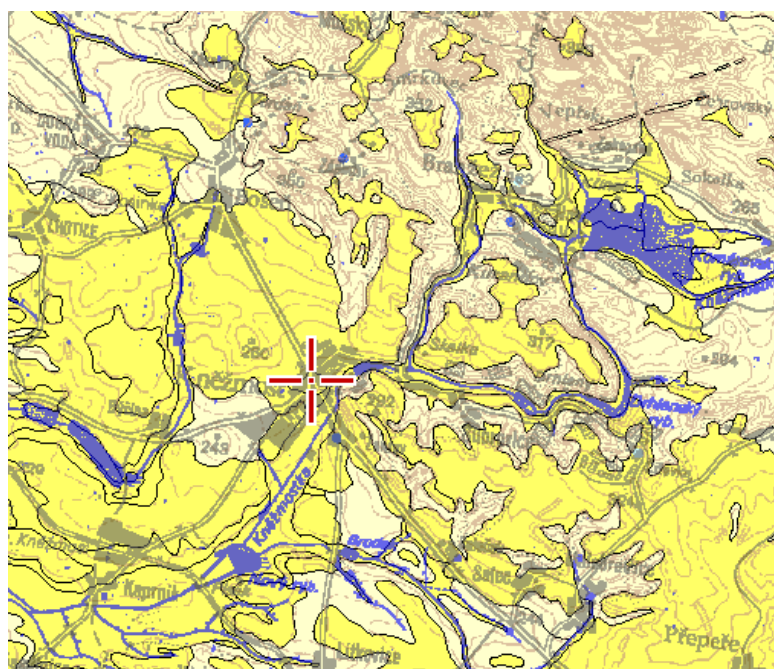
Výskyt radonu velmi silně závisí na kvalitě a tvaru podloží.

Tabulka 29 Objemová aktivita 222 Ra v půdním vzduchu (kBq.m-3)

Kategorie rizika		propustnost základových půd pro plyny a vodu		
		malá (jemnozrná)	střední (písečné)	dobrá (šterkovité)
I.	nízké	< 30	< 20	< 10
II.	střední	30 - 100	20 – 70	10 – 30
III.	vysoké	> 100	> 70	> 30
IV.	velmi vysoké	desetinásobky hodnoty hranice třídy III.		

Zdroj: ČHMÚ

Obrázek 6 Radonová mapa obce Kněžmost

Převažující radonový index

□	nestanoven
□	nízký
■	přechodný
■	střední
■	vysoký

Zdroj: www.geology.cz

Z výše uvedené mapy radonového rizika vyplývá, že kolem katastrálního území obce Kněžmost je výskyt radonového rizika nízký, a to na k. ú. Srbsko, k. ú. Násedlnice, k.ú. Úhelnice, k. ú. Lítkovice, část k. ú. Suhrovice, k. ú. Solec a k. ú. Malobratřice. Ve většině katastrálního území je radonový index přechodný (k. ú. Kněžmost, k. ú. Koprník, k. ú. Solec, k. ú. Malobratřice). V případě zařazení území do kategorie středního a vysokého rizika pronikání radonu je nutno při výstavbě realizovat protiradarová opatření dle vyhlášky MZČR č. 76/1991 Sb., o požadavcích na omezování ozáření z radonu a dalších přírodních radionuklidů.

Dle posudku České geologické služby je nutné počítat s možností zvýšené koncentrace radonu v podloží. Je doporučeno odborné změření koncentrace radonu v podloží v místě plánovaných staveb. Pro využívání místních zdrojů podzemní vody pro pitné účely byla doporučena analýza podzemní vody na radioaktivní prvky.

Hlučnost

Metodika stanovení úrovně hluku je dána „Novelou metodiky pro výpočet hluku ze silniční dopravy“ a „Metodickými pokyny pro výpočet hladin hluku z dopravy“.

K ochraně proti nepříznivým účinkům hluku lze užít urbanistických, architektonických dopravně – organizačních a technických opatření.

Hlukové zatížení území ze silniční dopravy je nejvýznamnější podél nejvíce zatížených silnic, a to zejména podél souvisle zastavěných ulic centra. Vzhledem k charakteru území lze v daném území dosáhnout snížení hluku pouze stavebně technickými opatřeními.

Obec Kněžmost protíná silnice II. třídy, která podporuje hlukovou zátěž plynoucí z automobilové dopravy.

Imisní limity

Tabulka 30 Imisní limity vybraných znečišťujících látek a přípustné četnosti jejich překročení

Znečišťující látka	Doba průměrování	Hodnota imisního limitu/maximální počet jejího překročení za rok
Oxid siřičitý SO ₂	1 hodina	350 µg.m ⁻³ /24
Oxid siřičitý SO ₂	24 hodin	125 µg.m ⁻³ /24
Oxid uhelnatý CO	Maximální denní 8-hodinový průměr	10 mg.m ⁻³ /24
Suspendované částice PM ₁₀	24 hodin	50 µg.m ⁻³ /35
Suspendované částice PM ₁₀	1 rok	40 µg.m ⁻³

Zdroj: ČHMÚ

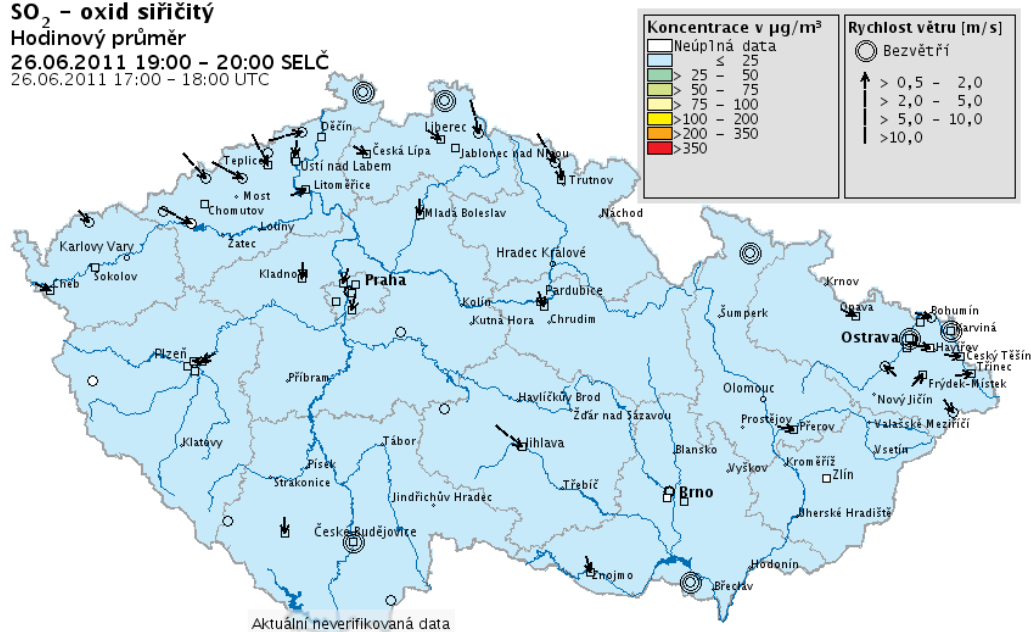
Obrázek 7 Znečištění ovzduší oxidem siřičitým

SO₂ – oxid siřičitý

Hodinový průměr

26.06.2011 19:00 – 20:00 SELČ

26.06.2011 17:00 – 18:00 UTC

Zdroj: ČHMÚ

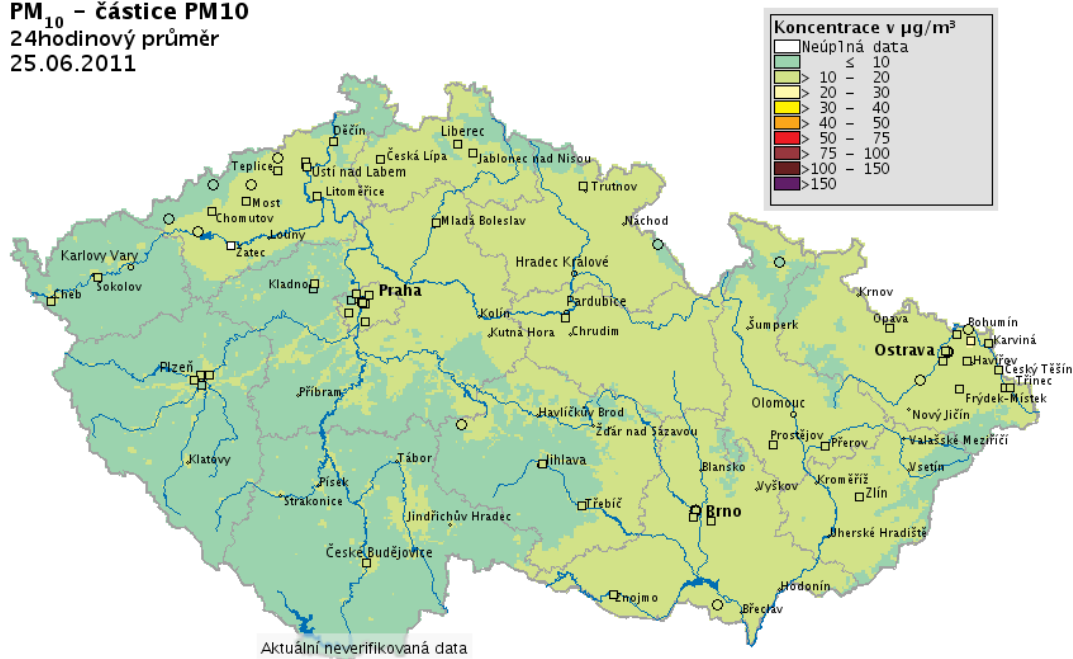
Oxid siřičitý: Naměřené koncentrace hodinového průměru leží hluboko pod imisními limity, a to na území celé České republiky. Z tohoto zjištění lze soudit, ovzduší obce Kněžmost není oxidem siřičitým ohroženo.

Obrázek 8 Znečištění ovzduší částicemi PM10

PM₁₀ – částice PM10

24hodinový průměr

25.06.2011

Zdroj: ČHMÚ

Prach – suspendované částice, frakce PM10 : Naměřené 24-hodinová koncentrace v intervalu hodnot 10 – 20 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$ nedosahují legislativou stanoveného maximálního limitu. Ovzduší Kněžmosta není v této době znečišťováno suspendovanými částicemi PM10.

Data pro zjištění znečištění ovzduší oxidem uhelnatým CO nejsou k dispozici.

Tabulka 31 Imisní limity oxidu dusičitého a benzenu a přípustné četnosti jejich překročení

Znečišťující látka	Doba průměrování	Hodnota imisního limitu/maximální počet jejího překročení za rok
Oxid dusičitý NO ₂	1 hodina	200 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$ /18
Oxid dusičitý NO ₂	1 rok	40 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$
Benzen	1 rok	5 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$

Zdroj: ČHMÚ

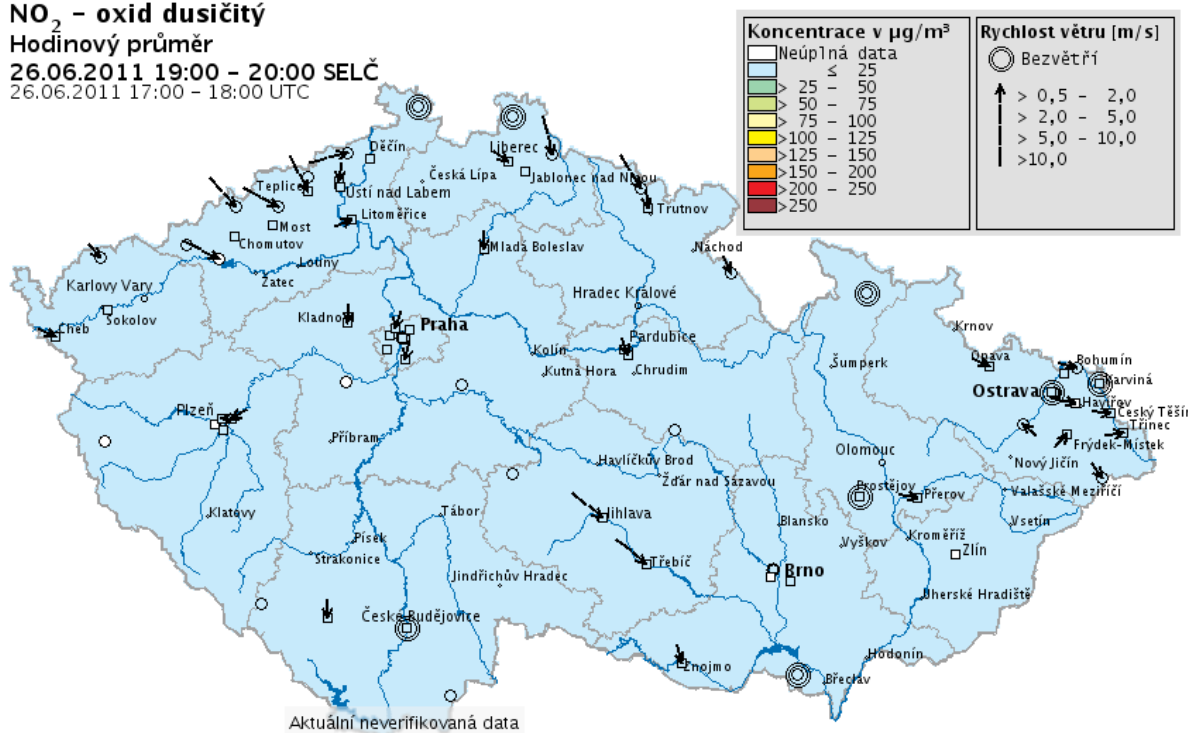
Obrázek 9 Znečištění oxidem dusičitým

NO₂ – oxid dusičitý

Hodinový průměr

26.06.2011 19:00 – 20:00 SELČ

26.06.2011 17:00 – 18:00 UTC

Zdroj: ČHMÚ

Oxid dusičitý: Hodinové koncentrace na území ČR jsou hluboko pod limitem. Dá se předpokládat, že za lepších rozptylových podmínek budou koncentrace nižší, za horší vyšší, ale zda bude dodržen roční limit, nelze zaručit.

Tabulka 32 Cílové imisní limity cíle

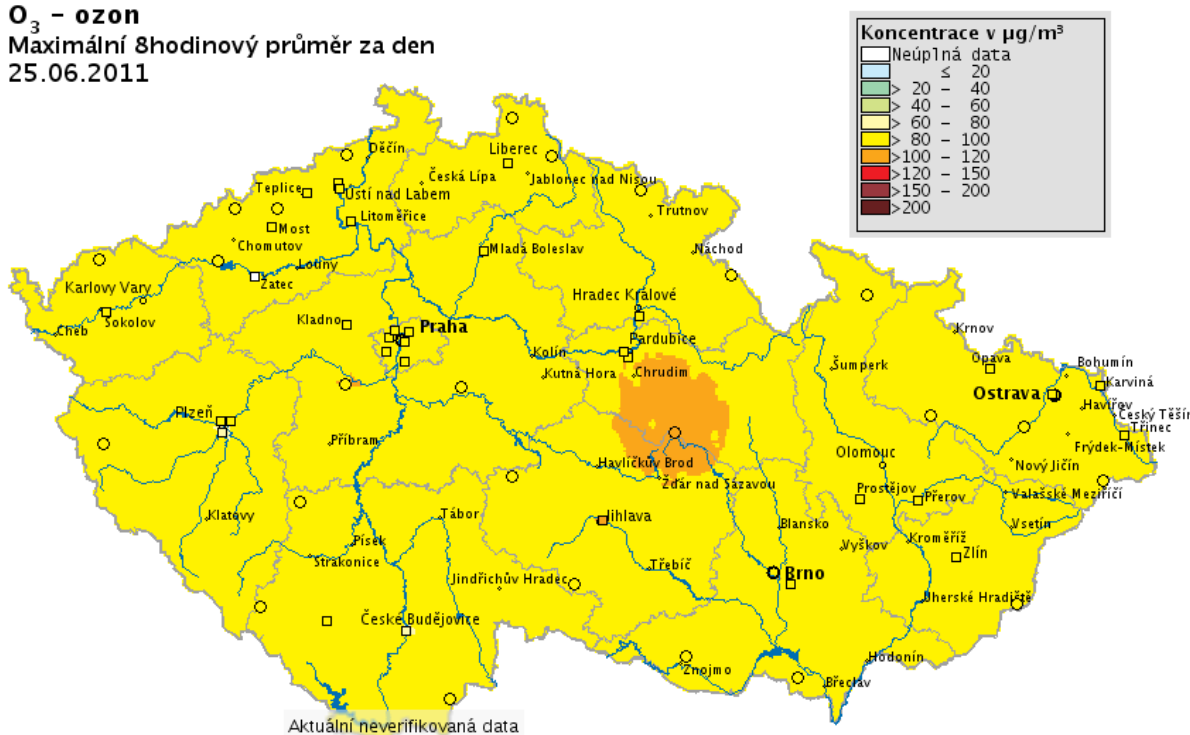
Znečišťující látka	Doba průměrování	Hodnota cílového imisního limitu
Benzo(a)pyren – ochrana zdraví lidí	1 rok	1 ng.m ⁻³
Ozon – ochrana lidí	Max. 8 h klouzavý průměr	120 µg.m ⁻³
Ozon – ochrana vegetace	AOT 40	1800 µg.m ⁻³ h

Zdroj: ČHMÚ

Obrázek 10 Znečištění ozonem

O₃ - ozon

Maximální 8hodinový průměr za den
25.06.2011

Zdroj: ČHMÚ

Ozón: Stávající legislativa pro ozón pouze cílové imisní limity pro ochranu zdraví ve výši 120 µg.m⁻³ jako maximální osmihodinový klouzavý průměr. Území celé ČR se pohybuje v blízkosti dolní hranice stanoveného limitu.

Na území obce Kněžmost není dle výše uvedených map znečištěné ovzduší, jelikož se všechny zkoumané látky znečišťující ovzduší pohybují pod hodnotou imisního limitu stanoveného legislativou České republiky.

Data byla získána z ÚAP obce Kněžmost, internetového portálu Českého hydrometeorologického ústavu a internetových stránek Statutárního města Mladá Boleslav. K bližší specifikaci stavu ovzduší obce Kněžmost nebyla data získána.

4.3.2 ENV2 – Kvalita pitné vody v obci a jejích zdrojů

Kvalita pitné vody a čištění odpadních vod je jedním z rozhodujících faktorů pro kvalitní život občanů, limituje výskyt různých druhů nemocí, genetických poruch a umožňuje zdravý Cílové imisní limity cíle vývoj. Čištění odpadních vod přispívá k rozvoji přírody a krajiny a současně ochraňuje horizont podzemních vod před znečištěním.

Vlastnosti pitné vody (Vyhláška Ministerstva zdravotnictví 252/ 2004 Sb)

Pitná voda

Určuje sledovat některé chemické vlastnosti vod a vytyčuje mezní hodnoty ve vodě přítomných sloučenin. Některé z těchto sloučenin mohou působit škodlivě na lidský organismus, jiné způsobují potíže při využívání v domácnostech (praní, vaření) a konečně obsah některých látek indikuje přítomnost organického znečištění (fekálního). V následující tabulce jsou seřazeny látky, které mohou být přítomny v pitné vodě podle čísel ukazatelů uvedených ve jmenované vyhlášce.

Tabulka 33 Množství látek v pitné vodě

Látky v pitné vodě	Hodnota normy
Dusičnany, NO ³	50 mg/l
Dusitany, NO ²	0,5 mg/l
Reakce vody, pH	pH 7
Sírany, SO ⁴ ₋₂	100 mg/l
Vápník a hořčík, Ca a Mg	0,9-5,0 mmol.l ⁻¹
Železo, Fe	0,1 mg/l
Amonné ionty, NH ⁴	0,5 mg/l
Chloridy, Cl ⁻	100 mg/l
Vápník, Ca	40-80 mg/l
Oxidovatelnost, CHSK _{Mn}	3 mg kyslíku v litru
Kyselinová neutralizační kapacita, KNK _{4,5} ·, HCO ₃ ⁻	0,8 mmol/l
Fosfáty P ₂ O ₅	1 mg/l

Zdroj: vlastní zpracování dle : ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra . Indikátory udržitelného rozvoje, Teoretické přístupy a zkušenosti v České republice. Případová studie Hradec Králové .

Pro individuální zásobování je stanoveno nulové množství bakterií v pitné vodě, bakterie jsou výrazným signálem organického, nejčastěji fekálního znečištění, často i dálkovou kontaminací vody.

Escherichia coli	KTJ/100 ml	0
Koliformní bakterie	KTJ/100 ml	0
Počet kolonií při 22 ⁰ C	KTJ/ml	500
Počet kolonií při 36 ⁰ C	KTJ/ml	100

Tabulka 34 Tabulka pro záznamy kvality pitné vody skupinového vodovodu Kněžmost

Parametr kvality vody / rok	Rok 2010	Limit
Dusičnany, NO ₃	2 – 2,1 mg/l	50
Dusitany, NO ₂	< 0,01 mg/l	0,50
Reakce vody , pH	7,1 – 7,3	6,5-9,5
Sírany, SO ₄ ²⁻	22 mg/l	250
Vápník a hořčík, Ca a Mg	1,9 – 2,0 mmol/l	2-3,5
Železo, Fe	<0,2 mg/l	0,20
Amonné ionty, NH ₄	< 0,05 mg/l	0,50
Chloridy, Cl ⁻	0,02 – 0,25 mg/l	100
Vodivost	19,5 – 37,4 mS/m	250
Vápník, Ca	64 mg/l	30-80
Hořčík, Mg	4 mg/l	20-30
Oxidovatelnost, CHSK _{Mn}	0,55 – 1,9 mg/l	3,0
Kyselinová neutralizační kapacita, KNK _{4,5} ; HCO ₃ ⁻	0,20 mg/l	0,05-0,3
Fosfáty , P ₂ O ₅ :	< 5 mg/l Pt	20
Escherichia coli	KTJ/100 ml	0
Koliformní bakterie	KTJ/100 ml	0

Zdroj: www.stavokomplet.cz

Kvalita pitné vody v obci Kněžmost splňuje všechny limity, které určuje legislativa ČR. Kvalita pitné vody je průběžně kontrolována každý měsíc Vodárnami a kanalizacemi Mladá Boleslav a.s.

Na území obce Kněžmost je 7 samostatných vodovodních sítí, skupinový vodovod Kněžmost zajišťuje rozvod pitné vody pro vlastní obce Kněžmost a pro místní části Býčina, Koprník, Násedlnice, Lítkovice a Žantov. Místní části Suhrovice, Drhleny, Čížovka mají vlastní vodovody. Vodovod Srbsko zajišťuje rozvod pitné vody pro místní část Srbsko a je propojen s vodovodem Branžež. Místní část Úhelnice je zásobována z vodovodu Zkušební areálu

Škoda Mladá Boleslav, a. s. Katastry Solec a Malobratřice prochází vodovodní přívaděč Obruby. Vodovod v místní části Malobratřice je napojen na vodovodní přívaděč Obruby. Místní část Chlumín není vodovodní sítí vybavena.

Čistička odpadních vod (ČOV) Kněžmost

Obec Kněžmost má ČOV, na kterou je napojena kanalizační síť obce Kněžmost a místní část Žantov. Pro odvod splaškových vod z průmyslových areálů je vybudována přečerpávací stanice. V záměru je vybudování přečerpávací stanice splaškových vod z rozvojových obytných ploch.

Místní části Býčina, Koprník, Násedlnice, Úhelnice, Lítkovice, Chlumín, Solec, Soleček, Malobratřice, Suhrovice, Drhleny, Čížovka a Srbsko nejsou na ČOV Kněžmost napojeny.

Kvalita zdrojů povrchové vody

Asi 80 % okresu Mladá Boleslav leží v pásmu hygienické ochrany 3. stupně vodního zdroje Jizera Káraný. Část okresu je součástí chráněné oblasti přirozené akumulace vod (CHOPAV) Severočeská křída. Jakost vody je na území VÚC dlouhodobě sledována na 3 profilech státní sítě sledování jakosti povrchových vod. Tato data byla získána z Územní prognózy velkého územního celku Mladoboleslavsko.

Tabulka 35 Kvalita zdrojů povrchové vody - Jizera

Jizera	PROFIL: 1037 Vinec		ř.km: 34,65		
Ukazatel	Jednotka	Aritmetický průměr 99-00	charakteristická hodnota C90	třída čistoty	zákl. klas.
biochemická spotřeba kyslíku	mg.l ⁻¹	2,6	4,7	III	III
chemická spotřeba kyslíku dichromanem	mg.l ⁻¹	17,6	24,9	II	
amoniakální dusík	mg.l ⁻¹	0,33	0,59	II	
dusičnanový dusík	mg.l ⁻¹	2,78	3,58	II	
celkový fosfor	mg.l ⁻¹	0,15	0,25	III	
saprobní index makrozoobentosu	číslo	2,19	-	II	

Zdroj: Územní prognózy velkého územního celku Mladoboleslavsko.

Tabulka 36 Kvalita povrchové vody - Jizera

Jizera		PROFIL: 1036 Bakov		ř.km: 49,1	
Ukazatel	Jednotka	aritmetický průměr 99-00	charakteristická hodnota C90	třída čistoty	zákl. klas.
biochemická spotřeba kyslíku	mg.l ⁻¹	1,8	2,3	II	III
chemická spotřeba kyslíku dichromanem	mg.l ⁻¹	15,3	28,0	III	
amoniakální dusík	mg.l ⁻¹	0,09	0,17	I	
dusičnanový dusík	mg.l ⁻¹	2,78	3,53	II	
celkový fosfor	mg.l ⁻¹	0,10	0,19	III	
saprobni index makrozoobentosu	číslo	2,28	-	III	

Zdroj: Územní prognózy velkého územního celku Mladoboleslavsko.

Tabulka 37 Kvalita povrchové vody - Labe

Labe		PROFIL: 1014 Liběchov		ř.km: 7,04	
Ukazatel	Jednotka	aritmetický průměr 99-00	charakteristická hodnota C90	třída čistoty	zákl. klas.
biochemická spotřeba kyslíku	mg.l ⁻¹	3,3	5,0	III	III
chemická spotřeba kyslíku dichromanem	mg.l ⁻¹	19,3	27,0	III	
amoniakální dusík	mg.l ⁻¹	0,37	0,97	III	
dusičnanový dusík	mg.l ⁻¹	4,14	5,66	II	
celkový fosfor	mg.l ⁻¹	0,20	0,29	III	
saprobni index makrozoobentosu	číslo	2,20	-	II	

Zdroj: Územní prognózy velkého územního celku Mladoboleslavsko.

Třídy čistoty povrchových vod³²

třída I – neznečištěná voda: stav povrchové vody, který nebyl významně ovlivněn lidskou činností, při kterém ukazatele jakosti vody nepřesahují hodnoty odpovídající běžnému přirozenému pozadí v tocích

třída II – mírně znečištěná voda: stav povrchové vody, který byl ovlivněn lidskou činností tak, že ukazatele jakosti vody dosahují hodnot, které umožňují existenci bohatého, vyváženého a udržitelného ekosystému

³² Územní prognózy velkého územního celku Mladoboleslavsko

třída III – znečištěná voda: stav povrchové vody, který byl ovlivněn lidskou činností tak, že ukazatele jakosti vody dosahují hodnot, které nemusí vytvořit podmínky pro existenci bohatého, vyváženého a udržitelného ekosystému

třída IV – silně znečištěná voda: stav povrchové vody, který byl ovlivněn lidskou činností tak, že ukazatele jakosti vody dosahují hodnot, které vytvářejí podmínky, umožňující existenci pouze nevyváženého ekosystému

třída V – velmi silně znečištěná voda: stav povrchové vody, který byl ovlivněn lidskou činností tak, že ukazatele jakosti vody dosahují hodnot, které vytvářejí podmínky, umožňující existenci pouze silně nevyváženého ekosystému

Oba hlavní toky přitékají na území VÚC Mladoboleslavsko znečištěny vlivem zdrojů v horních částech povodí. Hlavním zdrojem znečišťování jsou nečištěné nebo nedostatečně čištěné odpadní vody z obcí a průmyslu. Středočeský kraj vykazuje velmi malý podíl obyvatelstva s napojením na kanalizaci a ČOV, okres Mladá Boleslav je v rámci kraje nadprůměrný.

Vodní zdroj povrchové, podzemní vody včetně ochranných pásem³³

Na území obce Kněžmost se nacházejí vodní zdroje Suhrovice (roční množství vody v r. 2003 bylo 91 933 m³) a vodní zdroj Srbsko (roční množství vody v r. 2003 bylo 17 951 m³). Ochranná pásma 1. a 2. stupně vodního zdroje jsou vymezena.

Chráněná oblast přirozené akumulace vod³⁴

Část území obce Kněžmost spadá do CHOPAV Severočeská křída. Katastry Suhrovice a Srbsko tam spadají v celém rozsahu, katastry Kněžmost, Solec, Malobratřice pouze částí území.

³³ Územně analytické podklady obce Kněžmost

³⁴ Územně analytické poklady obce Kněžmost

4.3.3 ENV3 – Pohoda prostředí sídla

Produkce a složení komunálního odpadu na hlavu (t/osoba)

Vzhledem k tomu, že existují celorepubliková sledování průměrného množství odpadu na osobu a domácnost, tak lze z údajů získaných o množství a druzích odpadu usuzovat, jakým způsobem probíhá v daném místě zneškodnění odpadů. Jedná se o přehled o spotřebě obyvatel a nakládání s odpady. Plán odpadového hospodářství (POH) obce Kněžmost je zpracován dle zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech.

Data pro vyhodnocení tohoto indikátoru byla získána od pracovníků Obecního úřadu v Kněžmostě.

Tabulka 38 Množství komunálního odpadu obce Kněžmost v letech 2006 - 2010

	2006	2007	2008	2009	2010
tun celkem/rok	485,1	538,6	514,7	522,8	546,9
tun / 1 obyv.	0,29	0,33	0,31	0,30	0,31

Zdroj: dokumenty OÚ Kněžmost

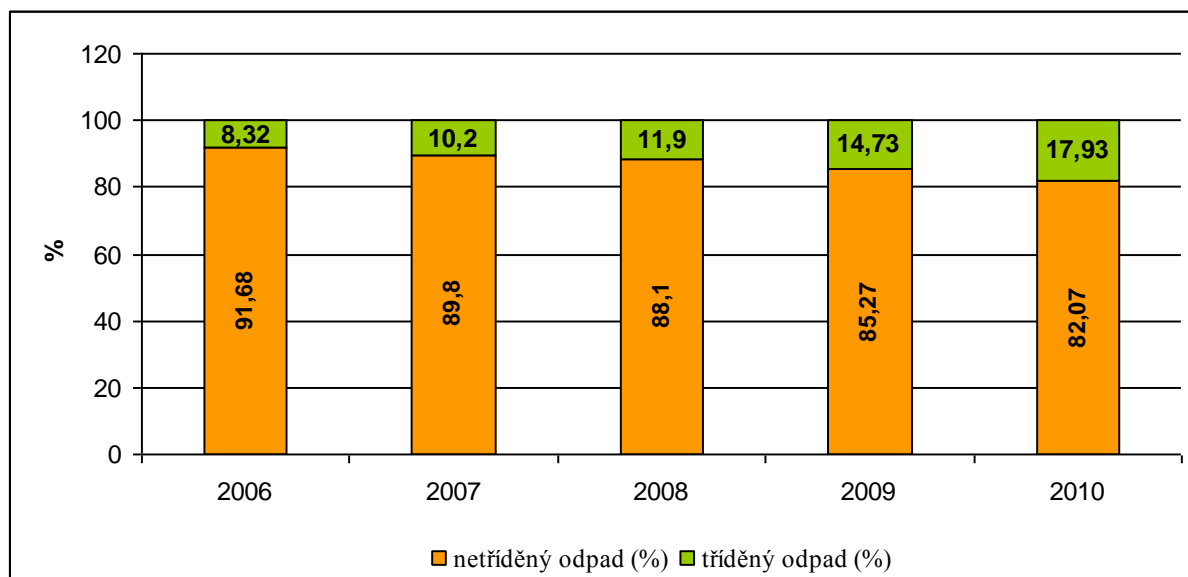
Ve sledovaném období 2006 – 2010 se celková produkce komunálního odpadu v obci Kněžmost zvyšovala. Od počátku sledovaného období vzrostla téměř o 80 tun za rok. Množství komunálního odpadu na jednoho obyvatele obce se ale extrémně nezvýšila, což je podmíněno nárůstem počtu obyvatel sledované obce.

Tabulka 39 Složení komunálního odpadu obce Kněžmost v letech 2006 - 2010

	2006	2007	2008	2009	2010
tříděný odpad (t)	40,36	54,94	61,25	77,08	98,06
tříděný odpad (%)	8,32	10,20	11,90	14,73	17,93
netříděný odpad (t)	444,74	483,66	453,45	445,72	448,84

Zdroj: dokumenty odpadového hospodářství OÚ Kněžmost

Graf 13 Rozdělení komunálního odpadu obce Kněžmost v letech 2006 – 2010 na tříděný a netříděný odpad 2006 - 2010

Zdroj: vlastní zpracování

Z výše uvedené tabulky a grafu vyplývá, že během pěti let začali obyvatelé Kněžmosta třídit odpad. Na začátku sledovaného období byly pouze 8,32 % veškerého odpadu tříděného, v roce 2010 dosáhla hodnota tříděného odpadu téměř na 18 %. Obyvatelé Kněžmosta začali odpad třídit i díky tomu, že na území obce přibýly další 2 nádoby na separovaný odpad.

Tabulka 40 Produkce odpadu v tunách v období 2006 – 2010 dle druhu odpadu

Druh odpadu	2005	2006	2007	2008	2009
Směsný	444,74	483,66	453,45	445,72	448,84
Sklo barevné	18,96	24,94	18,70	24,63	28,67
Sklo bílé	0	0	1	0,2	0,5
Papír	13,61	15	32,72	32,2	39,8
Plast	7	13	5,36	12,85	27,52
TetraPak	0	0,3	0,5	0,2	0,23
Nebezpečný	0,79	0,5	2,97	1,98	2,34
Celkem	485,1	538,6	514,7	522,8	546,9
Vytříděno	40,36	54,94	61,25	77,08	98,06
% vytříděného	8,32	10,20	11,90	14,73	17,93

Zdroj: Plán odpadového hospodářství obce Kněžmost

Likvidace odpadů na území obce Kněžmost je řešena likvidací prostřednictvím nasmluovaných odběrů, tj. odvozem mimo území obce a zpracováním u provozovatelů skládek. Odpady

z kategorie zvláštních a nebezpečných jsou likvidovány mimo řešené území, případně přechodně skladovány v prostorech jejich producentů. Tuhý komunální odpad je sbírán prostřednictvím kontejnerů. Interní odpady (výkopová zemina, stavební suť atd.) jsou likvidovány jednotlivými původci, a to odvozem na skládky mimo řešené území, případně na skládky vytypované a schválené platným územním plánem nebo využity při terénních úpravách. Sběr a svoz komunálního odpadu zajišťuje v obci firma Severočeské komunální služby, s. r. o., patřící do společnosti Marius Pedersen a. s.

Koeficient ekologické stability - KES

Jde o základní ukazatel ekologické stability v obci a na jejím k.ú. Jde o podíl ekologicky významných ploch (lesy, pastviny, mokřady, rybníky, sady, louky, atd.) ku plochám nízké ekologické stability (zastavěná plocha, orná půda, chmelnice, vinice a sady s černým úhorem, atp.).

Pro zjištění stavu krajiny z hlediska její vyváženosti a rovnováhy se krajina oceňuje koeficientem ekologické stability.

Klasifikace území na základě hodnot KES:

KES do 0,3: území nestabilní – nadprůměrně využívaná území s jasným porušením přírodních struktur

KES 0,4 - 0,8: území málo stabilní – intenzivně využívaná kulturní krajina s výrazným uplatněním agroindustriálních prvků.

KES 0,9 – 2,9: území mírně stabilní – běžná kulturní krajina, v níž jsou technické objekty v relativním souladu s charakterem relativně přírodních prvků.

KES 3,0 – 6,2: území stabilní – technické objekty jsou roztroušeny na malých plochách při převaze relativně přírodních zdrojů.

Hodnota KES obce Kněžmost v roce 2010: $1208,03 / 2209,94 = 0,55$

Hodnota Koeficientu ekonomické stability má hodnotu 0,55, což vypovídá, že území Kněžmosta je málo stabilní s intenzivně využívanou kulturní krajinou a zemědělskou výrobou.

Zásobení obce energiemi

Zásobování obce Kněžmost elektrickou energií

V současné době je zásobování elektrickou energií zajištěno jak pro běžný provoz, tak i pro částečné vytápění a ohřev teplé užitkové vody v dostatečné míře. Síť pokrývá území obce Kněžmost včetně všech místních částí. Vlastníkem a provozovatelem sítě je ČEZ, a. s. Obec je sama malým výrobcem elektřiny, protože v roce 2007 se uskutečnila investiční výstavba fotovoltaického systému na střeše tělocvičny školy, kde je instalováno 128 slunečních panelů, které dokáží při slunečném počasí vyrobit až 19 kW/h.

Zásobování obce plynem

Dnes jsou plynofikovány místní části Kněžmost, Žantov, Suhrovice a Drhleny. Převážná kapacita místní středotlaké sítě je dostatečná pro zásobování nově navrhovaných rozvojových ploch částí Kněžmost, Žantov, Suhrovice a Drhleny. S rozšířením plynofikace do dalších místních částí se neuvažuje. Technický stav je hodnocen jako nevyhovující, proto bude nutné provést rekonstrukci jednotlivých řádů. Provozovatelem plynové soustavy je Středočeská plynárenská, a. s.

4.4 Indikátory využívání území

4.4.1 URB 1 – Udržitelné využití území

Indikátor územní dynamiky

Pro výpočet indikátoru územní dynamiky obce Kněžmost byla použita data z volně přístupné Veřejné databáze ČSÚ. Databáze zpřístupňuje informace o využití půdy (území) na katastrálním území obce v letech 2002 až 2010, které jsou pro obec Kněžmost zpracovány do následující tabulky:

Tabulka 41 Využití půdy na území obce Kněžmost 2002 - 2010

Položka (ha)		2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Celková výměra		4045,2	4045,2	4045,2	4045,2	4045	4045,2	4045	4045	4045,1
Zemědělská půda		2568,9	2569	2568,9	2568,9	2567	2567,1	2566	2561	2560,6
z toho:	orná	2162,8	2163	2162,9	2161,7	2159	2158,5	2158	2155	2154,1
	zahrady	64,12	64,07	64,14	64,16	64,03	64,24	64,28	64,36	64,56
	sady	27,97	27,97	27,86	27,86	27,86	27,86	27,86	27,86	27,85
	chmelnice	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	vinice	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	louky	314,01	313,96	314	314,22	316,3	317	-	-	-
Lesní půda		1107	1107	1107	1107	1107	1107	1107	1108	1107,2
Vodní plochy		75,34	75,34	75,34	75,34	75,34	75,31	75,31	78,01	77,98
Zastavěné plochy		53,73	54,01	54,08	54,37	54,43	54,41	54,88	55,66	55,84
Ostatní plochy		240,22	239,87	239,88	240,6	241,4	241,39	242	242,5	243,56

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

Z výše uvedené tabulky je vypočten podíl urbanizovaných a neurbanizovaných ploch. A to tak, že urbanizované a neurbanizované plochy jsou rozděleny dle následujícího klíče:

Tabulka 42 Rozdělení pozemků ve struktuře sledované ČSÚ na urbanizované a neurbanizované území

Orná půda	Neurbanizovaná
Chmelnice	Neurbanizovaná
Vinice	Neurbanizovaná
Zahrady	Urbanizovaná
Ovocné sady	Neurbanizovaná
Trvalé travní porosty	Neurbanizovaná
Zemědělská půda	Neurbanizovaná
Lesní půda	Neurbanizovaná
Vodní plochy	Neurbanizovaná
Zastavěné plochy	Urbanizovaná
Ostatní plochy	Urbanizovaná

Zdroj: ČSÚ

Využití půdy na území obce Kněžmost

Výpočet urbanizované plochy obce za rok 2010 v % : $678,01 / 4045,1 \times 100 = 16,76 \%$

Výpočet neurbanizované plochy obce za rok 2010 v % : $3367,1 / 4045,1 \times 100 = 83,24 \%$

Tabulka 43 Podíl urbanizovaných a neurbanizovaných ploch v obci Kněžmost 2002 - 2010

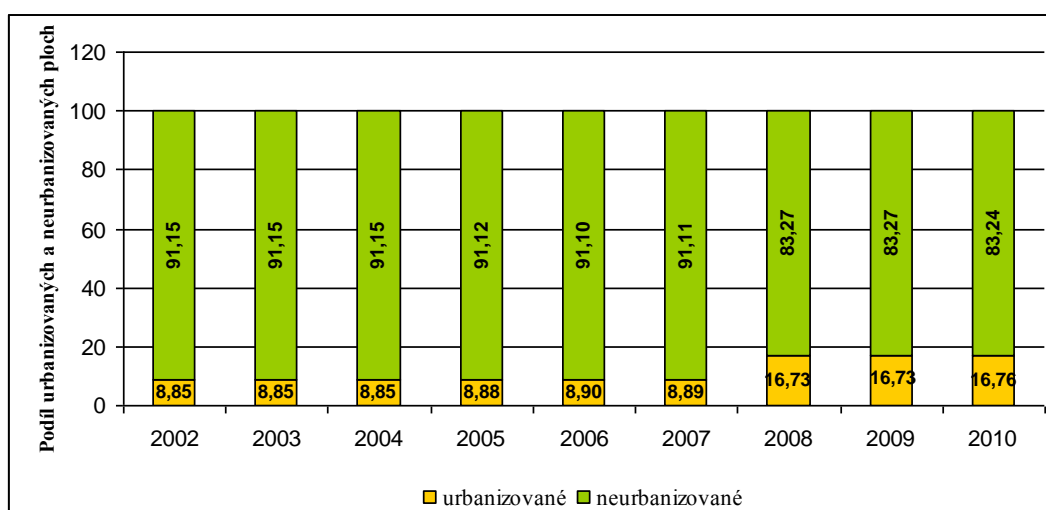
Podíl urbanizované a neurbanizované plochy	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Urbanizované plochy (ha)	358,08	357,95	358,09	359,14	359,86	359,59	676,69	676,62	678,01
Neurbanizované plochy (ha)	3687,1	3687,2	3687,1	3686,07	3685,3	3685,6	3368,57	3368,6	3367,1
Urbanizované plochy (%)	8,85	8,85	8,85	8,88	8,90	8,89	16,73	16,73	16,76
Neurbanizované plochy (%)	91,15	91,15	91,15	91,12	91,10	91,11	83,27	83,27	83,24

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

Do urbanizovaných ploch patří tedy zahrady, zastavěné plochy a ostatní pozemky, do neurbanizovaných orná půda, sady, chmelnice, vinice, louky, lesní půda a vodní plochy.

Podíl urbanizovaných a neurbanizovaných ploch a jejich vývoj v čase lze rovněž vyjádřit graficky:

Graf 14 Podíl urbanizovaných a neurbanizovaných ploch v %, Kněžmost 2002 - 2010

Zdroj: vlastní zpracování

Z předchozí tabulky a grafu je zřejmé, že se v posledních letech 2008 – 2010 značně zvedl podíl urbanizovaných ploch, které zapříčinil rozvoj bytové výstavby v obci Kněžmost, a to zejména v lokalizacích Zahradní a Šabačka. Podíl urbanizovaných ploch obce se zvýšil oproti předchozím letům sledovaného období z necelých 9 % téměř na 17 %, což značí úspěšný rozvoj obce Kněžmost.

Plochy k obnově nebo opětovnému využití znehodnocených území³⁵

Na území obce Kněžmost se nachází 6 ploch k obnově nebo opětovnému využití znehodnoceného území. Na katastrálním území Kněžmost jsou vyznačeny dva zaniklé zemědělské areály (odchovna drůbeže a výkrmna prasat), na k. ú. Koprník zaniklý zemědělský areál (výkrmna prasat), v k. ú. Násedlnice je neužívaná část zemědělského areálu a na k. ú. Lítkovice zaniklý zemědělský areál a areál bývalého velkostatku. Tyto informace byly získány z Územně analytických podkladů obce Kněžmost.

Index územní dynamiky

Na základě výše popsaných údajů o způsobu využívání půdy resp. území, lze sledovat index územní dynamiky (resp. indikátor změny využití území). Oba indexy slouží jako ukazatele dynamiky rozvoje sídla do volné krajiny, které v porovnání s vývojem počtu obyvatel, dávají přehled o udržitelnosti rozvoje jako takového.

Vzorec pro výpočet indexu územní dynamiky: $UDI_n = U_{urb, n} / U_{urb, n-1}$

UDI_n - indikátor územní dynamiky (Urban Development Index) ve sledovaném roce - roce n,

U_{urb} - n je rozloha urbanizovaného území obce ve sledovaném roce – roce n,

U_{urb} n-1 je rozloha urbanizovaného území obce v roce předcházejícím roku sledovanému – roce n-1.

Výpočet indexu územní dynamiky v roce 2010: $UDI_{2010} = 687,01 / 676,62 = 1,004$

Výsledky dalších výpočtu jsou zpracované do následující tabulky a grafu a jsou pro obec Kněžmost následující:

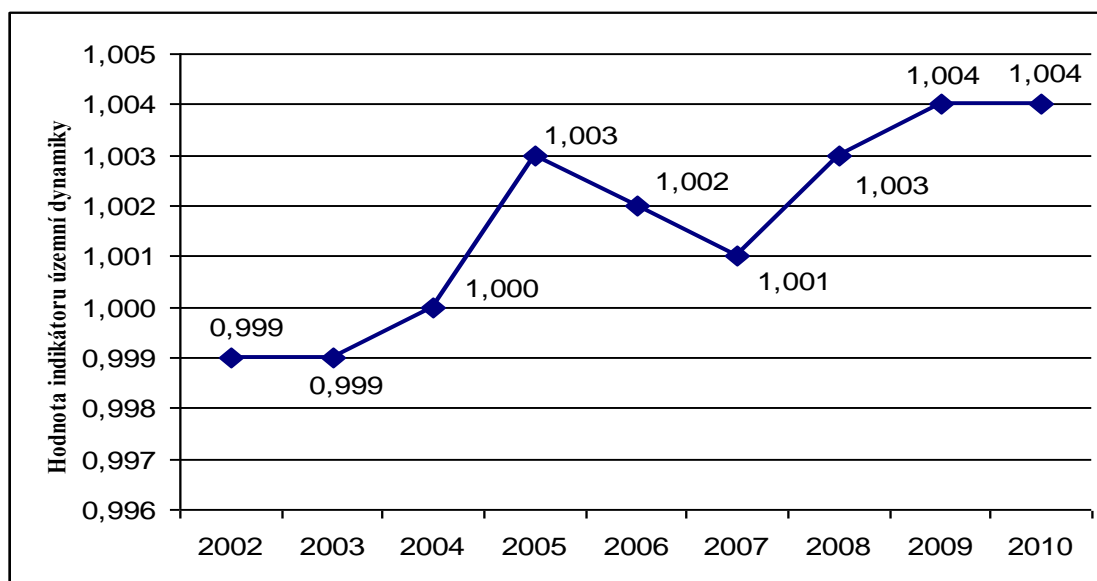
Tabulka 44 Index územní dynamiky obce Kněžmost 2002 - 2010

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Index územní dynamiky	0,999	0,999	1,000	1,003	1,002	1,001	1,003	1,004	1,004

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

³⁵ Územně analytické podklady obce Kněžmost

Graf 15 Index územní dynamiky obce Kněžmost 2002 - 2010

Zdroj: vlastní zpracování

Z předcházející tabulky a grafu vyplývá, že hodnota indexu územní dynamiky obce Kněžmost se zvyšuje, což je podmíněno aktivní výstavbou. Rozloha urbanizovaného území se zvyšuje. Hodnoty v roce 2009 a 2010 jsou shodné. Z toho lze soudit, že v roce 2010 nedošlo k žádné výstavbě.

Index změny využití území obce

Jestliže zvolíme výpočet indikátoru tak, že vyhodnocujeme změny využití území ke zvolené základně, jedná se o index změny využití území obce. Postupujeme pomocí vzorce:

Vzorec pro vypočítání indexu změny využití území obce: $ILC_n = U_{rb,n} / U_{rb,0}$

ULC_n - index změny využití území (Index of the Landuse Change) ve sledovaném roce - roce n,

$U_{urb, n}$ - rozloha urbanizovaného území obce ve sledovaném roce – roce n,

$U_{urb,0}$ - rozloha urbanizovaného území obce v roce 0 (doporučením jako základna je rok, kdy byl schválen územní plán obce popř. v roce, kdy proběhlo Sčítání lidí, domů a bytů).

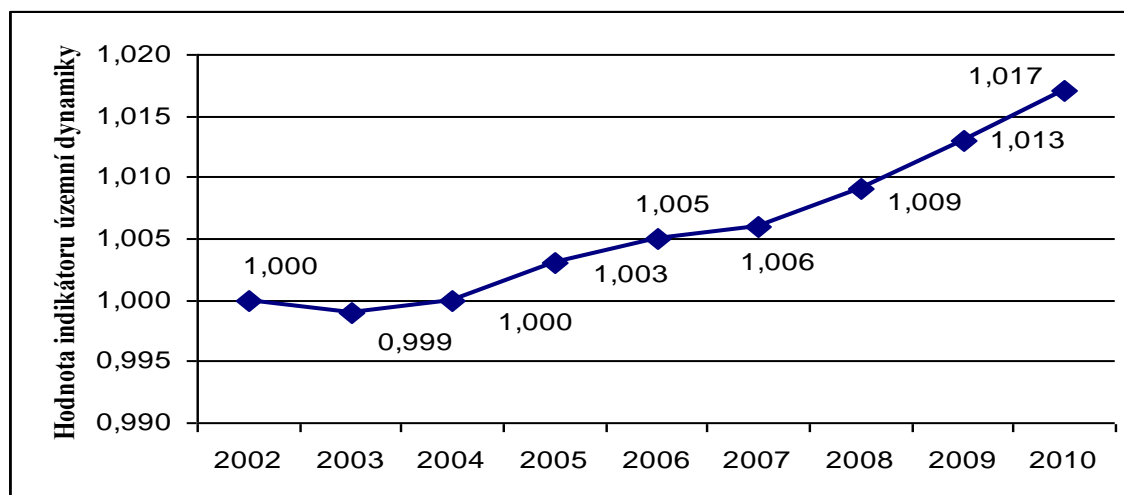
Rokem 0 je v tomto případě rok 2001, kdy jsou na veřejně přístupných stránkách ČSÚ dostupná nejstarší data o využití půdy na území obce Kněžmost.

Tabulka 45 Index změny využití obce 2002 - 2010

Rok	n	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Hodnota indikátoru územní dynamiky	ILC _n	1,000	0,999	1,000	1,003	1,005	1,006	1,009	1,013	1,017

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

Graf 16 Index změny využití obce 2002 - 2010

Zdroj: vlastní zpracování

Indikátor dynamiky územního rozvoje (resp. Indikátor změny využití obce) má neustále rostoucí tendenci a to díky neustálé výstavbě rodinných domů na území obce Kněžmost, zejména v jejích okrajových částech.

Hustota osídlení obce

Dalším významným údajem o fungování a rozvoji obce je hustota osídlení.

Hustota osídlení celého správního území obce Náchod v jednotlivých letech je vypočtena dle vzorce:

Vzorec pro výpočet hustoty osídlení : $\rho_{\text{celk}_n} = p_{\text{obyv}_n} / S_{\text{celk}_n} = \text{obyvatel} / \text{km}^2$

Vzorec pro výpočet hustoty osídlení v urbanizované části obce: $\rho_{\text{celk}_n} = p_{\text{obyv}_n} / S_{\text{celk}_n} = \text{obyvatel} / \text{km}^2$

ρ_{celk} - hustota osídlení obyvatelstva v sídle v roce n,

p_{obyv} - počet obyvatel sídla v roce n,

S_{celk} - je celková plocha správního území sídla v roce n,

U_{urb} , - je rozloha urbanizované části sídla v roce n.

Při výpočtu je využíváno rozlohy v km^2 , ne v ha jako v předchozích případech – je třeba ha na km^2 přepočítat! ($1 km^2 = 100 ha$).

Tabulka 46 Vývoj hustoty osídlení obce Kněžmost 2001 – 2010

Obec Kněžmost	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Hustota osídlení celého správního území (obyvatel/ km^2)	37,57	36,83	36,34	39,95	40,74	40,37	41,06	42,89	43,86	45,41
Hustota osídlení urbanizovaného území (obyvatel/ km^2)	424,6	416,2	410,6	451,4	459,1	454,9	461,39	480,61	490	504,7
Hustota osídlení urbanizovaného území (obyvatel/ha)	4,24	4,16	4,11	4,51	4,59	4,55	4,61	4,81	4,9	5,05

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

Dle uvedené tabulky je zřejmé, že hustota osídlení obce se zvyšuje. Během sledovaného území došlo k navýšení o 8 obyvatel na km^2 , což značí úspěšný rozvoj obce, který je podmíněn intenzivní bytovou výstavbou v okrajových částech obce.

4.4.2 URB 2 – Dostupnost místních veřejných prostranství a služeb

Jednotlivé veřejné služby a veřejná prostranství jsou ve sledované v obci buď přímo zastoupena (odpověď „ano“, anebo se o obci nenaházení – odpověď „ne“). Jestliže se sledovaná služba v obci nenachází, zjišťujeme, zda se nevyskytuje v okolních obcích, které jsou dosažitelné veřejnou dopravou do 30 minut jízdy (dostupnost služby musí být zajištěna veřejnou dopravou v dostatečném rozsahu, tzn. minimálně 2x denně ve vyhovujících časech (ráno mezi 6. a 8. hodinou, odpoledne mezi 15. a 18. hodinou) a se zajištěním vratného spoje. Zjišťuje se pomocí veřejné databáze jízdních řádů.

Tabulka 47 Dostupnost místních veřejných prostranství a služeb v obci Kněžmost

Téma	Dostupnost v obci (ano/ne)	Dostupnost v dojezdové vzdálenosti (min)
1 veř. prostranství rekr. a obytná >5000 m^2	ano	Nelze nahradit dojezd. Vzdálenost
2 hřiště		
dětská hřiště	ano	Nelze nahradit dojezd. Vzdálenost
volně přístupná hřiště	ano	
3 prodejny potravin		
s čerstvým ovocem a zeleninou	ano	Nelze nahradit dojezd. Vzdálenost
s čerstvým pečivem	ano	

4 zastávky veřejné dopravy	ano	Nelze nahradit dojezd. Vzdálenost
5 mateřská škola	ano	Nelze nahradit dojezd. Vzdálenost
6 základní škola	ano	Nelze nahradit dojezd. Vzdálenost
7 zdravotní služby společně		
všeobecné lékařství	ano	Nelze nahradit dojezd. Vzdálenost
praktické zubní lékařství	ano	
pediatrie	ano	
gynekologie a porodnictví	ano	
8 nádoby na separovaný odpad		
kontejnery na papír	ano	Nelze nahradit dojezd. Vzdálenost
kontejnery na sklo	ano	
kontejnery na plasty	ano	

Zdroj: vlastní zpracování

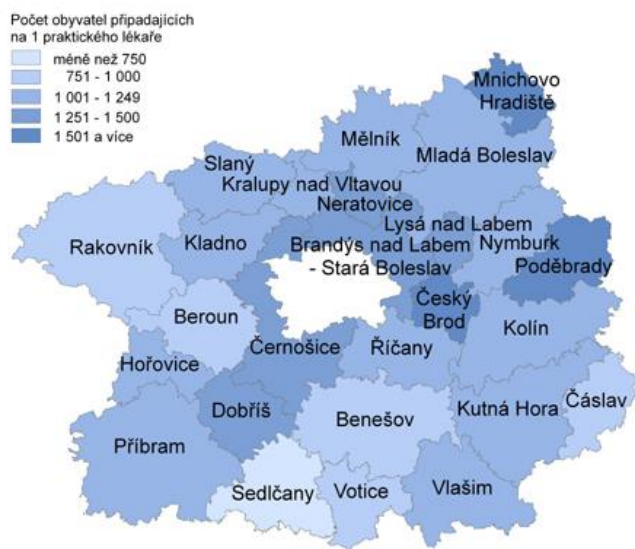
V obci Kněžmost je jejím občanům dostupná kompletní občanská vybavenost, ale škála zdravotnických a sociálních služeb odpovídá velikosti a významu obce, a proto určité druhy zdravotnických zařízení nemají ordinační hodiny každý den. Gynekologická ambulance je dostupná pouze jednou týdně, a to v úterý od 7.00 do 15.00 a obvodní ambulance pro děti a dorost a alergologie dvakrát týdně, a to v úterý a ve čtvrtek od 7.00 do 12.00. Nejbližší zařízení tohoto druhu se nacházejí v osm kilometrů vzdáleném Mnichově Hradišti. Od 6.00 hodin do 17.00 je dostupných celkem 12 autobusových spojů, které jsou realizovány Dopravním podnikem Kněžmost, s. r. o. nebo TRANSCENTRUM bus, s. r. o. Čas přímého spojení do Mnichova Hradiště je 10 až 14 minut a autobusového spoje s přestupem v nedalekém Bakově nad Jizerou je celkový čas jízdy 30 minut. V časovém úseku od 8.00 do 18.00 je k dispozici 11 vratných spojů, což je dostačující.

Ostatní zařízení občanské vybavenosti jsou situována přímo v obci Kněžmost a vzhledem k velikosti obce jsou dostupná do 20 minut chůze.

Ostatních částí obce (Býčina, Čížovka, Drhleny, Chlumín, Koprník, Lítkovice, Malobratřice, Násedlnice, Solec, Soleček, Srbsko, Úhelnice, Žantov), které jsou od Kněžmosta vzdáleny od 2 do 5 km, jsou dostupné pomocí autobusové dopravy, a to minimálně šestkrát denně, kdy čas spoje je maximálně 15 minut. Avšak ze všech částí obce není nutné dojíždět za výše zmíněnými veřejnými prostranstvími a službami. Ve všech částech obce Kněžmost jsou tedy zastávky veřejné dopravy. Ve všech částech obce, kromě Solečku a Býčiny, jsou k dispozici nádoby na separovaný odpad (sklo, plasty), v částech Koprník a Srbsko je prodejna potravin. Téměř ve všech částech obce se nacházejí volně přístupná dětská hřiště.

Veřejné prostranství a služby jsou v obci Kněžmost a ve všech jejích částech dostupné.

Obrázek 11 Počet obyvatel připadajících na jednoho praktického lékaře ve Středočeském kraji 2010

Zdroj: ČSÚ

Z výše uvedeného kartogramu je patrné, že v ORP Mníchovo Hradiště, a tedy i v obci Kněžmost, připadá na jednoho praktického lékaře 1501 a více pacientů, což značí nedostatek lékařské péče v daném území.

Ve čtvrté kapitole byla zhodnocena ekonomická, sociální a oblast životního prostředí obce Kněžmost. Toto hodnocení bylo provedeno pomocí indikátorů udržitelného rozvoje, které byly navrženy v publikaci „Indikátory trvale udržitelného rozvoje jako nástroj sledování a snižování disparit v úrovni obyvatelstva jednotlivých regionů“.

5 Návrh sady indikátorů pro rozvoj obce Kněžmost

Sada titulkových indikátorů rozvoje obce Kněžmost je navržena tak, aby podávala ucelený obraz o celkovém rozvoji správního území obce široké veřejnosti a zástupcům obce. Respektuje ekonomickou, sociální a environmentální oblast a podávat odpověď na otázku, zda rozvoj obce Kněžmost jde správným směrem a zda bude splněn cíl, který si zastupitelé Kněžmosta stanovili při tvorbě Strategického plánu.

Data, která jsou potřebná k vypočítání navržených indikátorů a následnému vyhodnocení stavu a rozvoje obce, jsou k dispozici z Veřejné databáze ČSÚ, schváleného rozpočtu obce Kněžmost, územního plánu obce, jízdních řádů, dotazníků a jiných dokumentů OÚ v Kněžmostě, a proto nebude složité hodnoty navržených indikátorů vypočítat a poznatky dále vyhodnotit. Jedním z kritérií výběru indikátorů pro hodnocení tří oblastí udržitelnosti byla také dostupnost a náročnost získání potřebných dat.

V rámci Strategického plánu obce Kněžmost, který byl zpracován v roce 2009 obcí Kněžmost ve spolupráci s Raven EU Advisory, a. s., byly hodnoceny indikátory: dlouhodobý vývoj počtu obyvatel v obci, vývoj přirozeného přírůstku obyvatel, relativní migrační saldo, vzdělanostní struktura obyvatel, dojíždka do zaměstnání, struktura domácností, domovní fond, bytový fond, ekonomická struktura obce dle hospodářských sektorů, ekonomická struktura dle právní formy, vývoj rozpočtu obce – příjmy a výdaje, míra nezaměstnanosti, volná pracovní místa, veřejné služby a základní služby, silniční, železniční a cyklistická doprava, dopravní obslužnost, technická infrastruktura, odpadové hospodářství a ochrana vod.

K výše uvedenému výčtu indikátorů jsou přidány další indikátory tak, aby bylo možné komplexně pozorovat vývoj obce a naplňování cílů uvedených ve Strategickém plánu rozvoje obce Kněžmost. Některé ukazatele jsou naopak z výčtu vyčleněny.

Ekonomická oblast

Indikátory hodnotící hospodaření obce, by měly být rozšířeny o indikátor Míra podnikatelské aktivity, a to proto, že tento ukazatel ukazuje na míru aktivních podnikatelských subjektů v obci, kvalitu podnikatelského prostředí obce a také na hospodaření v daném území. Indikátor Míra podnikatelské aktivity je důležité sledovat, protože nese informace o nabízených službách ve sledované obci a dále poukazuje na možnosti zaměstnávání. Podnikatelské subjekty mimo jiné přináší do obecního rozpočtu nemalý podíl příjmů z daně z příjmů fyzických a právnických osob.

V ekonomické oblasti je doporučeno sledovat tyto indikátory:

- vývoj rozpočtu obce, který podává komplexní obraz hospodaření obce v jednotlivých obdobích a jsou v něm přehledně zahrnuty příjmy a výdaje a je srozumitelný i pro širokou veřejnost.
- míra podnikatelské aktivity, jelikož malí a střední podnikatelé jsou významnými zaměstnavateli a vytvářejí hodnoty, které vedou k rozvoji území a jimi placené daně jsou významnou složkou příjmů obecního rozpočtu. Tento indikátor nese tedy také informaci o tom, jakou měrou přispívají podnikatelé do příjmu obecního rozpočtu a zaměstnanosti obce.

Sociální oblast

V této oblasti byly řešeny otázky vývoje počtu obyvatel, přirozeného přírůstku, migračního salda, věková a vzdělanostní struktura obyvatel. Přílivy a odlivy obyvatel značí zájem o bydlení v dané obci, růst počtu obyvatelstva znamená samozřejmě rozvoj dané obce. Déle byla hodnocena míra nezaměstnanosti a spokojenost s veřejnými a základními službami dle dotazníků. Spokojenost s veřejnými a základními službami by měla být pozorována pomocí dotazníků jednou ročně, jelikož pohled občanů na vývoj těchto služeb motivuje veřejnou správu ke zvýšení atraktivity obce a tím zvyšuje její další rozvoj.

V sociální oblasti je doporučeno sledovat tyto indikátory:

- migrační saldo, které vyjadřuje poměr přistěhovaných a vystěhovaných lidí. Tento indikátor bude tedy podávat informaci o tom, zda obec směřuje k udržitelnému rozvoji, jelikož čím vyšší hodnota relativního migračního salda je, tím atraktivnější je obec pro její obyvatel a tím více se rozvíjí. Dále informuje o vývoji počtu obyvatel.
- míra registrované nezaměstnanosti, která značí hospodářský vývoj dané obce a pracovní příležitosti v ní a nebo v jejím blízkém okolí. Úzce souvisí s vnímáním chudoby na všech úrovních územních samosprávních celků. Indikátor může být hodnocen v návaznosti na indikátor Míra podnikatelské aktivity v obci, jelikož tyto subjekty jsou významnými zaměstnavateli v území a značně přispívají k celkovému rozvoji.
- míra spokojenosti obyvatel s životem v obci, tento indikátor by měl být realizován pomocí dotazníků, které budou vyplněny obyvateli dané obce, jelikož spokojený

obyvatel značí zvýšení rozvoje v území. Dotazníkové šetření bylo provedeno v roce 2009, ale účast na jeho vyplnění byla velmi malá (dotazník vyplnilo pouhých 64 obyvatel a z toho velké procento dětí), což bylo zapříčiněno malou dostupností tohoto dokumentu. Doporučila bych tedy tento průzkum provádět minimálně jednou za čtyři roky až šest let, kdy by mělo docházet k aktualizaci Strategického plánu. Dotazníky by měly být rozneseny do poštovních schránek všech obyvatelů, aby zástupci obce Kněžmost měli více informací o tom, co chtějí obyvatelé změnit.

- dostupnost dopravní obslužnosti, která je na území obce Kněžmost a jejím blízkém okolí realizována především Dopravním podnikem Kněžmost, s. r. o., jejímž vlastníkem je hodnocená obec, a proto se obec může podřídit požadavkům na autobusové spoje svých občanů a tím zvyšovat jejich spokojenost s životem v obci a zvyšovat atraktivitu obce pro její potencionální návštěvníky. Jedním z hlavních důvodů pozorování tohoto indikátoru také je, že dopravní obslužnost patří mezi jedny ze základních služeb, které by obec svým občanům měla poskytnout.

Environmentální oblast

V oblasti životního prostředí nebyly v obci Kněžmost sledovány žádné skutečnosti, což považují za velký nedostatek, jelikož čisté životní prostředí zvyšuje atraktivitu místa a tím poukazuje na zvyšování kvality života obyvatel obce a rozvoji sledovaného území. V dnešní době může být kvalitní životní prostředí jedním z rozhodujících faktorů ke zvolení si místa pro přestěhování se.

V environmentální oblasti je doporučeno sledovat tyto indikátory:

- Koeficient ekologické stability, který hodnotí udržitelnost využití jednotlivých částí území, je důležitým aspektem kvality životního prostředí i kvality občanů obce. Tento indikátor dlouhodobě ovlivňuje život v obci a dotýká se všech oblastí rozvoje. Zastupitelé i veřejnost budou mít díky tomuto indikátoru přehledné informace o poměru stabilních a nestabilních ploch v území, a tím informace o míře urbanizace v obci Kněžmost.
- třídění odpadů podává informace zastupitelům, zda hospodaření se surovinami vede k udržitelnosti životního prostředí v obci a poukazuje na vztah občanů k životnímu prostředí, které vede ke zvyšování kvality místa.

- kvalita pitné vody. Tento indikátor doporučuji z důvodu možnosti zvýšené hodnoty obsahu radonu v pitné vodě, s kterým se obec v minulosti potýkala, jelikož výskyt této látky může poškodit zdraví člověka.

V následující tabulce jsou zapsány doporučené indikátory, jednotky jejich měření, frekvence sledování a zdroje dat, které by měla obec sledovat, aby směřovala k udržitelnému rozvoji a zvyšovala svůj rozvoj.

Tabulka 48 Návrh sady indikátorů udržitelného rozvoje pro obec Kněžmost

Návrh sady indikátorů udržitelného rozvoje pro obec Kněžmost				
Kód indikátoru	Název indikátoru	Jednotka měření	Frekvence sledování	Zdroje dat
EKO 1	Vývoj rozpočtu obce	tis. Kč	1 rok	Schválený rozpočet obce Kněžmost
EKO 2	Míra podnikatelské aktivity	podnikatelský subjekt / 1000 obyv.	1 rok	ČSÚ
SOC 1	Migrační saldo	rozdíl mezi počtem vystěhovalých a přistěhovalých osob	1 rok	ČSÚ
SOC 2	Míra registrované nezaměstnanosti	%	1 rok	ČSÚ
SOC 3	Míra spokojenosti obyvatel s životem v obci	%	4 - 6 let	Dotazník
SOC 4	Dostupnost dopravní obslužnosti	počet spojů na 1000 obyv.	1 rok	jízdní řády, dotazník
ENV 1	Koeficient ekologické stability	stabilní plochy/nestabilní plochy	1 rok	územní plán obce, ČSÚ
ENV 2	Třídění odpadů	%	1 rok	dokumenty odpadového hospodářství obce
ENV 3	Kvalita pitné vody	obsah přítomných látek/1l	1 rok	Zpráva Krajské hygienické stanice v Mladé Boleslavi

Zdroj: vlastní zpracování

Tato sada indikátorů by mohla vést obec Kněžmost k udržitelnému rozvoji a zvyšování atraktivity pro své obyvatele. Sada může být doplněna o další indikátory, dle individuálních potřeb obce samotné.

Závěr

Jak již bylo několikrát zmíněno v obsahu této práce, správa každé územní jednotky, ať se jedná o malou obec, velké město, region nebo kraj, chce zlepšit svou ekonomickou činnost, mít spokojené obyvatele a čisté životní prostředí. A obec Kněžmost není výjimkou. K tomuto poznání v nemalé míře přisívají indikátory udržitelného rozvoje.

Teoretické poznatky první a druhé kapitoly začaly být uplatňovány v kapitole třetí, kdy došlo k analýze Strategického plánu rozvoje obce Kněžmost. Byla představena obec samotná, její vize a jednotlivé rozvojové okruhy, které Kněžmost vedou k naplňování cílů uvedených ve Strategickém plánu. Některé z cílů byly již naplněny, tak mohu konstatovat, že se obec ve sledovaném období rozvinula správným směrem. V rámci rozvojové aktivity Rekonstrukce a výstavba místních komunikací byly opraveny nebo nově vystavěny místní komunikace v ulici K Důním a K Cestkám. Další úspěšnou aktivitou je rozšíření mateřské školy o nový pavilon, zřízení lesoparku v Důních a dalších.

Ve čtvrté kapitole došlo k výpočtu a následnému vyhodnocení indikátorů udržitelného rozvoje pro obec Kněžmost. Některé indikátory byly již součástí analyzovaného strategického plánu, ale byly nedostačující a nehodnotily ekonomický, sociální a environmentální stav obce komplexně a proto byl současný stav obce Kněžmost zhodnocen na základě indikátorů již existující komplexní sady indikátorů, které byly navrženy v Případové studii Hradce Králové k výzkumnému projektu Ministerstva pro místní rozvoj. Tyto indikátory v sobě nesou všechny tři pilíře udržitelnosti. První oblast, ekonomická, hodnotila hospodaření obce, díky němuž jsem došla k závěru, že obec Kněžmost je ekonomicky stabilní jednotkou a její rozpočet je stabilní. Ve druhé části čtvrté kapitoly jsem se zabývala sociálním prostředím obce, kde bylo zjištěno, že se počet obyvatel Kněžmosta stále zvyšuje a tudíž se rozšiřuje bytový fond obce. Pomocí dotazníku byla vyhodnocena spokojenost obyvatel s životem v obci. Tento průzkum bohužel nepoukazuje na příliš kladné hodnocení. V části, kde byly hodnoceny indikátory z environmentální oblasti bylo zjištěno, že životní prostředí hodnocené obce je čisté a jedinou hrozbou může být výskyt radonu.

V poslední kapitole byl splněn cíl této práce. Byla navržena sada indikátorů udržitelného rozvoje obce Kněžmost, které jsou vhodné pro komplexní hodnocení stavu vybrané obce tak, aby data potřebná k těmto poznatkům byla dostupná a mohla být libovolně doplňována pro individuální potřeby obce Kněžmost. Vycházela jsem z poznatků získaných při zpracování předchozí kapitoly. Pro účely obce Kněžmost byla navržena sada obsahující devět indikátorů

respektující tři pilíře udržitelnosti tak, aby vedla obec k zvyšování atraktivity prostředí a udržitelnému rozvoji.

Seznam použité literatury

- [1] HŘEBÍK, Štěpán; TŘEBICKÝ, Viktor . *Manuál zpracování a využití sady indikátorů rozvoje pro malé obce*. Praha : EnviConsult, s.r.o, 2007. 48 s. ISBN 978-80-239-8594-8.
- [2] MAŠTÁLKA, Martin . *Územně promítnutelné indikátory udržitelného rozvoje*. Brno, 2009. 33 s. Disertační práce. Vysoké učení technické v Brně.
- [3] MOLDAN, Bedřich. *Ekologická dimenze udržitelného rozvoje*. Praha : Karolinum, 2001. 102 s. ISBN 80-246-0246-6.
- [4] MOLDAN, Bedřich . *Indikátory trvale udržitelného rozvoje*. Ostrava : Vysoká škola báňská, 1996. 87 s. ISBN 80-7078-380-X.
- [5] NOVÁČEK, Pavel. *Udržitelný rozvoj*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. 432 s. ISBN 978-80-244-2514-6.
- [6] REKTOŘÍK, Jaroslav; ŠELEŠOVSKÝ, Jan . *Strategie rozvoje měst, obcí, regionů a jejich organizací*. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 1999. 140 s. ISBN 80-210-2126-8.
- [7] ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra . *Indikátory udržitelného rozvoje, Teoretické přístupy a zkušenosti v České republice. Případová studie Hradec Králové* . Hradec Králové : Civitas per Populi, 2007. 52 s. ISBN 978-80-903813-6-0.
- [8] ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. *Teoretické přístupy k regionálnímu rozvoji*. Vyd. 1. Pardubice : Univerzita Pardubice, 2007. 129 s. ISBN 978-80-7395-019-4.
- [9] *Agenda 21* [online]. 2011-02-15 [cit. 2011-03-09]. Agenda 21. Dostupné z WWW: <<http://ma21.cenia.cz/Z%C3%A1kladn%C3%ADinformace/Agenda21/tabid/101/language/cs-CZ/Default.aspx>>.
- [10] *CEP - centrum evropského projektování* [online]. 2008 [cit. 2011-03-09]. CEP - Centrum evropského projektování. Dostupné z WWW: <<http://www.cep-rra.cz/?page=strategicke-planovani>>.
- [11] *Český statistický úřad* [online]. 2011 [cit. 2011-06-29]. Dostupné z WWW: <<http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/home>>.
- [12] *Eruropa* [online]. 2010 [cit. 2011-06-03]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/environment/urban/common_indicators.htm>.
- [13] *Kněžmost* [online]. 2011 [cit. 2011-06-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.knezmost.cz/>>.
- [14] *Litomerice* [online]. 2006 [cit. 2011-03-09]. Litomerice. Dostupné z WWW: <<http://radnice.litomerice.cz/strategickyplan.html>>.
- [15] *MOS* [online]. 2008 [cit. 2011-06-29]. Dostupné z WWW: <<http://vdb.czso.cz/xml/mos.html>>.

[16] *Timur* [online]. 2011 [cit. 2011-05-27]. Dostupné z WWW:
<http://www.timur.cz/indikatory/indikatory-udrzitelneho-rozvoje.html>

[17] Plán odpadového hospodářství obce Kněžmost

[18] Strategický plán rozvoje obce Kněžmost

[19] Územně analytické podklady obce Kněžmost

Seznam tabulek

Tabulka 1 Indikátory sociálního a kulturního rozměru udržitelného rozvoje ČR.....	19
Tabulka 2 Návrh sady indikátorů rozvoje pro obce I. a II. Stupně	25
Tabulka 3 Spádovost území k institucím veřejné správy	42
Tabulka 4 Souhrnná SWOT analýza	43
Tabulka 5 RO 1 - Infrastruktura	46
Tabulka 6 Rekonstrukce a výstavba místních komunikací včetně chodníků	47
Tabulka 7 Rozšíření mateřské školy.....	47
Tabulka 8 Zřízení lesoparku v Důních	48
Tabulka 9 Kritéria celkového vyhodnocení indikátoru	51
Tabulka 10 Diverzifikace ekonomických činností v obci Kněžmost 2010.....	57
Tabulka 11 Ekonomické subjekty dle právní formy ve srovnání s vyššími územními celky ..	58
Tabulka 12 Struktura podniků dle počtu zaměstnanců v roce 2010.....	58
Tabulka 13 Vyjíždka za prací 2008	59
Tabulka 14 Výnos daně z příjmu ze samostatně výdělečné činnosti/1 obyv. 2002 - 2009.....	59
Tabulka 15 Celkový přírůstek obyvatel – Kněžmost 2002 - 2009	61
Tabulka 16 Celkový přírůstek obyvatel – ORP Mnichovo Hradiště 2002 - 2009	61
Tabulka 17 Saldo migrace a relativní migrační saldo obyvatel obce Kněžmost 2002-2009 ...	63
Tabulka 18 Saldo migrace a relativní migrační saldo obyvatel ORP Mnichovo Hradiště 2002-2009	63
Tabulka 19 Vývoj indexu stáří v ORP Mnichovo Hradiště 2002 - 2009	64
Tabulka 20 Vývoj indexu stáří v okrese Mladá Boleslav 2002 - 2009	65
Tabulka 21 Průměrný věk obce Kněžmost a ORP Mnichovo Hradiště 2002 – 2008	66
Tabulka 22 Registrovaná míra nezaměstnanosti (v %) 2008 - 2010.....	67
Tabulka 23 Výše vyplacených dávek státní sociální podpory na 1 obyv. Středočeského kraje	68
Tabulka 24 Úroveň spokojenosti s danými tématy	69
Tabulka 25 Podíl žen z celkového počtu zvolených zastupitelů v Kněžmostě	72
Tabulka 26 Dokončené byty v Kněžmostě 2002 - 2010	72
Tabulka 27 Dokončené byty ve Středočeském kraji 2006 – 2010	73
Tabulka 28 Emise hlavních znečišťujících látek za okres Mladá Boleslav	74
Tabulka 29 Objemová aktivita 222 Ra v půdním vzduchu (kBq.m-3)	75
Tabulka 30 Imisní limity vybraných znečišťujících látek a přípustné četnosti jejich překročení.....	77
Tabulka 31 Imisní limity oxidu dusičitého a benzenu a přípustné četnosti jejich překročení..	79
Tabulka 32 Cílové imisní limity cíle	80
Tabulka 33 Množství látek v pitné vodě	81

Tabulka 34 Tabulka pro záznamy kvality pitné vody skupinového vodovodu Kněžmost.....	82
Tabulka 35 Kvalita zdrojů povrchové vody - Jizera.....	83
Tabulka 36 Kvalita povrchové vody - Jizera.....	84
Tabulka 37 Kvalita povrchové vody - Labe	84
Tabulka 38 Množství komunálního odpadu obce Kněžmost v letech 2006 - 2010	86
Tabulka 39 Složení komunálního odpadu obce Kněžmost v letech 2006 - 2010.....	86
Tabulka 40 Produkce odpadu v tunách v období 2006 – 2010 dle druhu odpadu	87
Tabulka 41 Využití půdy na území obce Kněžmost 2002 - 2010	90
Tabulka 42 Rozdělení pozemků ve struktuře sledované ČSÚ na urb. a neurb. území	90
Tabulka 43 Podíl urbanizovaných a neurbanizovaných ploch v obci Kněžmost 2002 - 2010.	91
Tabulka 44 Index územní dynamiky obce Kněžmost 2002 - 2010	92
Tabulka 45 Index změny využití obce 2002 - 2010	94
Tabulka 46 Vývoj hustoty osídlení obce Kněžmost 2001 – 2010.....	95
Tabulka 47 Dostupnost místních veřejných prostranství a služeb v obci Kněžmost	95
Tabulka 48 Návrh sady indikátorů udržitelného rozvoje pro obec Kněžmost	101

Seznam grafů

Graf 1 Přebytek běžného rozpočtu obce Kněžmost 2002 - 2009	52
Graf 2 Podíl přebytku rozpočtu na běžných příjmech 2002 - 2009.....	53
Graf 3 Krytí dluhové služby 2002 - 2009	54
Graf 4 Peněžní rezervy 2002 - 2009	55
Graf 5 Peněžní rezervy/přebytek běžného rozpočtu 2002 - 2009	55
Graf 6 Výnos daně z příjmu ze samostatně výdělečné činnosti/1 obyv. v Kč	60
Graf 7 Celkový přírůstek obyvatel obce Kněžmost a ORP Mnichovo Hradiště 2002 - 2009..	62
Graf 8 Relativní migrační saldo obce Kněžmost a ORP Mnichovo Hradiště 2002 - 2009.....	63
Graf 9 Vývoj indexu stáří v ORP Mnichovo Hradiště a okrese Mladá Boleslav 2002 - 2009	65
Graf 10 Úroveň spokojenosti s danými tématy	69
Graf 11 Spokojenost s autobusovými spoji	70
Graf 12 Bezpečnost v obci.....	71
Graf 13 Rozdělení komunálního odpadu obce na tříděný a netříděný odpad 2006 - 2010	87
Graf 14 Podíl urbanizovaných a neurbanizovaných ploch v %, Kněžmost 2002 - 2010.....	91
Graf 15 Index územní dynamiky obce Kněžmost 2002 - 2010.....	93
Graf 16 Index změny využití obce 2002 - 2010	94

Seznam obrázků

Obrázek 1 Tři pilíře udržitelnosti	14
Obrázek 2 Strategický trojúhelník	36
Obrázek 3 Strategický skelet návrhové části SP Kněžmost	42
Obrázek 4 Migrační saldo Středočeského kraje k 31. 12. 2008	64
Obrázek 5 Pole 36. nejvyšší 24hod. koncentrace PM10 v roce 2009	74
Obrázek 6 Radonová mapa obce Kněžmost	76
Obrázek 7 Znečištění ovzduší oxidem siřičitým	78
Obrázek 8 Znečištění ovzduší částicemi PM10.....	78
Obrázek 9 Znečištění oxidem dusičitým	79
Obrázek 10 Znečištění ozonem	80
Obrázek 11 Počet obyvatel připadajících na jednoho praktického lékaře ve Středočeském kraji	97

Seznam zkratk

ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav
ČOV	Čistička odpadních vod
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
CHOPAV	Chráněná oblast přirozené akumulace vod
KES	Koeficient ekologické stability
MOS	Městská a obecní statistika
O	Opatření
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
ORP	Obec s rozšířenou působností ROP
ROP	Regionální operační program
OSN	Organizace spojených národů
OÚ	Obecní úřad
POH	Plán odpadového hospodářství
RO	Rozvojový okruh
SP Kněžmost	Strategický plán Kněžmost
SPRM	Strategický plán rozvoje města
UR	Udržitelný rozvoj
VÚC	Velký územní celek

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Indikátory ekonomického a environmentálního rozměru udržitelného rozvoje ČR

Příloha č. 2 - Výkaz pro hodnocení plnění rozpočtu obce Kněžmost 2002 – 2009

Příloha č. 3 - Vyhodnocení indikátoru E1 pro obec Kněžmost 2002 – 2009

Příloha č. 4 - Rozvojové oblasti Strategického plánu rozvoje obce Kněžmost

Indikátory ekonomického rozměru udržitelného rozvoje ČR

Ekonomická výkonnost	Ek/1	HDP na osobu
	Ek/2	Přidaná hodnota podle hlavních ekonomických sektorů
	Ek/3	Míra inflace
Finanční status	Ek/4	Poměr hrubého veřejného dluhu k HDP
	Ek/5	Zahraniční zadluženost
	Ek/6	Celková poskytnutá nebo přijatá rozvojová pomoc
Zahraniční obchod	Ek/7	Bilance zahraničního obchodu
Ocenění přírodního kapitálu	Ek/8	Hodnota hmotných nevyrobených aktiv
Vzorce spotřeby	Ek/9	Podíl spotřeby obnovitelných zdrojů energie
	Ek/10	Roční spotřeba energie na osobu
	Ek/11	Intenzita spotřeby energie
	Ek/12	Přímá materiálová spotřeba
	Ek/13	Intenzita spotřeby surovin
Doprava	Ek/14	Objem osobní dopravy podle druhu dopravy
	Ek/15	Objem nákladní dopravy podle způsobu přepravy
	Ek/16	Internalizace externích nákladů na dopravu
Cestovní ruch	Ek/17	Výjezdy do zahraničí a příjezdy zahraničních návštěvníků

Indikátory environmentálního rozměru udržitelného rozvoje

Mezinárodní nástroje ochrany přírody	En/1	Implementace ratifikovaných mezinárodních smluv
Globální změna klimatu	En/2	Emise skleníkových plynů
Ochrana ovzduší	En/3	Emise okyselujících látek
	En/4	Emise prašného aerosolu
	En/5	Index kvality ovzduší (IKO)
Ochrana vod	En/6	Roční odběry podzemní a povrchové vody
	En/7	Roční odběry vody podle odvětví
	En/8	Biochemická spotřeba kyslíku v povrchových vodách
	En/9	Obsah anorganického dusíku a celkového fosforu v povrchových vodách
Zemědělství	En/10	Čištění odpadních vod
	En/11	Rozloha zemědělské půdy a ekologické zemědělství
	En/12	Spotřeba hnojiv
Ochrana neobnovitelných přírodních zdrojů	En/13	Spotřeba pesticidů
	En/14	Intenzita těžby neobnovitelných přírodních zdrojů
Ochrana lesa	En/15	Rozloha lesů s rozlišením druhové skladby
	En/16	Intenzita těžby dřeva
	En/17	Kalamitní těžba dřeva
Ochrana biodiverzity	En/18	Podíl rozlohy chráněných území na celkové rozloze
	En/19	Podíl ohrožených druhů na celkovém počtu původních druhů
Odpadové hospodářství	En/20	Produkce a zneškodňování odpadů podle druhu odpadu
	En/21	Produkce a zneškodňování nebezpečných odpadů
	En/22	Recyklace odpadů
ČR Finanční podpora ochrany ŽP	En/23	Výdaje na ochranu ŽP jako podíl HDP

Výkaz hodnocení rozpočtu obce Kněžmost

Část	Skupina položek	Název položky	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Pevné části	III. Financování	Uhrazené splátky dlouhodobých přijatých půjčených prostředků	- 1 613,83	-1 639,31	-1 312,66	-1 280,55	-1 310,79	-1 581,40	-1 886,73	-1 063,09
	IV. Rekapitulace příjmů, výdajů, financování a jejich konsolidace	Daňové příjmy	11 230,88	12 015,46	12 929,49	12 890,47	11 895,16	14 242,00	19 492,38	19 030,12
		Nedaňové příjmy	5 634,68	4 274,74	4 804,26	3 314,08	4 125,33	3 932,62	3 768,88	2 478,82
		Kapitálové příjmy	466,26	971,35	4 221,75	7 843,46	1 670,59	14 277,87	10 895,81	7 095,03
		Přijaté transfery	5 696,81	9 331,16	14 133,84	3 636,85	22 565,79	18 529,39	3 318,18	2 839,32
		Běžné výdaje	12 574,98	21 408,83	30 326,66	18 110,42	21 482,64	29 816,00	21 839,32	21 087,84
		Kapitálové výdaje	16 148,27	6 827,45	7 470,54	6 969,68	21 090,15	19 084,92	7 829,99	16 640,79
		Výdaje celkem	28 723,25	28 236,28	37 797,20	25 073,10	42 572,79	48 900,92	29 669,31	37 728,63
		Konsolidace příjmů	-	1 579,00	5 054,99	1 935,44	5 599,41	11 949,07	1 378,95	1 236,66
Konsolidace výdajů	-	1 579,00	5 054,99	1 935,44	5 599,41	11 949,07	1 378,95	1 236,66		
Příjmy	Rozpočtové příjmy		23 028,63	26 592,12	36 089,34	27 684,86	41 256,87	50 981,88	37 475,25	31 711,29
Výdaje	Rozpočtové výdaje	Položka 5141	224,59	691,98	62,85	727,59	128,67	767,87	629,62	549,92
		Položka 5178	-	-	-	474,52	82,45	279,47	93,15	17,91
		Položka 6143	-	-	-	-	-	-	-	-
Rozvaha	Oběžná aktiva	Dlužné cenné papíry	-	-	-	-	-	-	-	-
		Základní běžný účet	622,72	232,95	472,95	920,32	476,29	1 946,55	7 381,64	1 504,44
		Běžné účty peněžních fondů	9,84	76,76	219,71	364,72	474,69	15,88	109,84	6,62

Příloha č. 2 - Výkaz pro hodnocení plnění rozpočtu obce Kněžmost 2002 – 2009

Vyhodnocení indikátoru E1 pro obec Kněžmost 2002 – 2009

Vyhodnocení indikátoru E1 pro obec Kněžmost																	
Váha ukazatele	Název ukazatele	2002		2003		2004		2005		2006		2007		2008		2009	
		hodnota	hodnocení	hodnota	hodnocení	hodnota	hodnocení	hodnota	hodnocení	hodnota	hodnocení	hodnota	hodnocení	hodnota	hodnocení	hodnota	hodnocení
0,1	Přebytek běžného rozpočtu	477,9	A	1011,37	A	-8598,67	C	-2313,96	C	5704,64	A	-1917,88	C	1478,22	A	787,1	A
0,2	Poměr přebytku běžného rozpočtu	0,21	B	0,002	B	-0,32	C	-0,13	C	0,17	B	-0,08	C	0,06	B	0,0034	B
0,3	Krytí dluhové služby	2,58	A	0,43	C	-6,25	C	-0,93	C	2,75	A	-0,73	C	0,57	C	0,48	C
	Peněžní rezervy	-981,27		-1329,60		-620,00		4,49		-359,81		381,03		5604,75		447,97	
0,4	Peněžní rezervy/Přebytek běžného účtu	-0,21	C	-1,31	C	-0,07	C	-0,0019	C	-0,06	C	-0,20	C	3,79	A	0,57	B
Celkové hodnocení		B		B		C		C		B		C		B		B	

Vyhodnocení indikátoru E1 pro obec Kněžmost 2002 – 2009

Vyhodnocení indikátoru E1 pro obec Kněžmost																	
Váha ukazatele	Název ukazatele	2002		2003		2004		2005		2006		2007		2008		2009	
		hodnota	hodnocení	hodnota	hodnocení	hodnota	hodnocení	hodnota	hodnocení	hodnota	hodnocení	hodnota	hodnocení	hodnota	hodnocení	hodnota	hodnocení
0,1	Přebytek běžného rozpočtu	477,9	A	1011,37	A	-8598,67	C	-2313,96	C	5704,64	A	-1917,88	C	1478,22	A	787,1	A
0,2	Poměr přebytku běžného rozpočtu	0,21	B	0,002	B	-0,32	C	-0,13	C	0,17	B	-0,08	C	0,06	B	0,0034	B
0,3	Krytí dluhové služby	2,58	A	0,43	C	-6,25	C	-0,93	C	2,75	A	-0,73	C	0,57	C	0,48	C
	Peněžní rezervy	-981,27		-1329,60		-620,00		4,49		-359,81		381,03		5604,75		447,97	
0,4	Peněžní rezervy/Přebytek běžného účtu	-0,21	C	-1,31	C	-0,07	C	-0,0019	C	-0,06	C	-0,20	C	3,79	A	0,57	B
Celkové hodnocení		B		B		C		C		B		C		B		B	

Rozvojové oblasti Strategického plánu rozvoje obce Kněžmost

RO 2 – Bydlení

Strategický cíl 2.1. - Příprava stavebních parcel	
O2.1.1.	Příprava stavebních parcel v e vybraných částech obce
Strategický cíl 2.2. - Podpora bytové výstavby	
O2.2.1.	Výstavba domů v místní části Drhleny 2012 - 2025
O.2.2.2.	Nekapacitní výstavba domů ve zbývajících místních sástech obce v souladu se schváleným územním plánem
O2.2.3.	Pokračování programu obnova a modernizace bytového fondu

RO 3 – Služby

Strategický cíl 3.1. - Podpora podnikání v obci	
O3.1.1.	Podpora podnikatelských aktivit v oblasti náměstí v nové části náměstí
Strategický cíl 3.1. - Podpora dopravní obslužnosti	
O3.2.1.	Rozvoj dopravní obslužnosti podporou rozvoje Dopravního podniku Kněžmost, s. r. o.
Strategický cíl 3.3. - Řešení odpadového hospodářství	
O3.3.1.	Výstavba sběrného dvora na třídění odpadů ve spolupráci s okolními obcemi
Strategický cíl 3.4. - Podpora rozvoje veřejnoprávních institucí	
O3.4.1.	Dokončení rekonstrukce suterénu zdravotního střediska včetně využití budovy
O3.4.2.	Rekonstrukce a rozvoj zázemí pro pracovníky obecního úřadu

RO 4 – Občanská vybavenost

Strategický cíl 4.1. - Podpora školství v obci	
O4.1.1.	Rekonstrukce základní školy
O4.1.2.	Rekonstrukce a rozšíření mateřské školy
Strategický cíl 4.2. - Podpora modernizace a výstavby infrastruktury pro sport	
O4.2.1.	Výstavba víceúčelového hřiště u základní školy
O4.2.2.	Výstavba sauny a malého bazénu s celoročním provozem v areálu sportovišť
O4.2.3.	Modernizace technologie koupaliště a zřízení malého bazénu
O4.2.4.	Výstavba jednoduchých víceúčelových hřišť v místních částech Malobratřice, Koprník a Úhelnice

RO 5 – Cestovní ruch a volnočasové aktivity

Strategický cíl 5.1. - Podpora a rozvoj místní spolkové činnosti	
O5.1.1.	Podpora činnosti místních spolků včetně hasičů
Strategický cíl 5.2. - Zpřístupnění památek a turistických atraktivit v obci a okolí	
O5.2.1.	Turisticky zpřístupnit Hrádek včetně rozhledny
O5.2.2.	Turistické centrum - ubytovna
Strategický cíl 5.3. - Podpora oddychových rekreačních zón v obci	
O5.3.1.	Zřízení lesoparku (oddechové zóny) v Důních
O5.3.2.	Postupná obnova původních cest v krajině podle Územního plánu obce s možností využití pro cyklostezky, turistické stezky

RO 6 - Památková péče

Strategický cíl 6.1. - Oprava a sanace kostelů	
O6.1.1.	Oprava kostela Panny Marie v Solci
O6.1.2.	Oprava kostela sv. Františka Serfinského v Kněžmostě
Strategický cíl 6.2. - Oprava a sanace drobných sakrálních staveb	
O6.2.1	Pokračování v rekonstrukci soch v Kněžmostě, Žantově a dále v Lítkovicích, Srbsku, Násedlnicích a v Úhelnici
Strategický cíl 6.3. - Zachování lidové architektury s důrazem na venkovský ráz	
O6.3.1.	Finanční příspěvek na rekonstrukci staveb původní lidové architektury